

DELAVSKA ENOTNOST

17. V. 1975 – ŠT. 19 – L. XXXII

PRESEDSTVO RS ZSS:

AKTUALNOSTI

NA REŠETU

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na seji minulo sredo obravnavalo nadvse pester, aktualen in tudi zahteven dnevni red. Ker o posameznih vprašanih podrobneje poročamo na 2. in na 5. strani današnje DE, bi na tem mestu opozorili le na najbolj značilna stališča in ugotovitve.

Tako je predsedstvo RS ZSS pri obravnavi predloga družbenega dogovora o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju o združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente poudarilo potrebo, naj bi se o vsebini dogovora čimprej izrekli tudi vsi drugi podpisniki. S svoje strani pa je predsedstvo sklenilo podpreti podpis tega družbenega dogovora, vendar z nekaterimi spremembami in dopolnitvami. Tako, denimo, sindikati ne sprejemajo zamisli, da bi sredstva za gradnjo domov za učence in dijake zbirali tudi na račun dohodka, ustvarjenega z delom na prosto soboto.

Prav tako z nekaterimi dopolnjevalnimi predlogi je predsedstvo RS-ZSS pritrdilo besedilu sklepa, ki naj bi ga v zvezi z določitvijo delovnih mest v gozdarstvu in delovnih mest šoferjev, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, sprejela skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije. Po tem sklepu naj bi se 2800 sekačem v gozdovih vsakih 12 mesecev dela štelo za 15 mesecev zavarovalne in pokojninske dobe, 5300

šoferjem v javnem prometu pa bi se 12 mesecev dela na teh delovnih mestih štelo za 14 mesecev zavarovalne in pokojninske dobe. V obeh primerih beneficiranja se zavarovalna doba s povečanjem šteje od 1. 1. 1960. leta dalje. Ker pa sklep o beneficirani delovni dobi upošteva le voznike v javnem cestnem prometu, ne pa šoferjev v tako imenovanem režijskem transportu, denimo v gradbeništvu, gozdarstvu in še nekaterih dejavnostih, je predsedstvo naročilo strokovnim službam RS ZSS, da takoj začnejo postopek tudi za beneficiranje teh, v primerjavi z delovnimi mesti voznikov v javnem prometu enakovrednih ali celo zahtevnejših delovnih mest.

V nadaljevanju se je predsedstvo republiškega sveta z nekaterimi dopolnitvami pritrdilo predlogu sklepov in priporočil za reševanje problematike na področju zaposlovanja v SR Sloveniji, ki jih bo v kratkem obravnavala in sprejela Skupščina SR Slovenije. V zvezi s tem so se člani predsedstva seznanili tudi z informacijo o delovnem gradivu za izdelavo družbenega dogovora republik in pokrajin o osnovah aktivne politike zaposlovanja v Jugoslaviji.

Svojo zadnjo sejo pa je predsedstvo RS ZSS sklenilo z obravnavo stališč RO Sindikata delavcev trgovine o delovnem času, v trgovini ter ta stališča tudi potrdilo.

—mG

S SEJE RS ZSS

Dnevni red za ponedeljkovo sejo republiškega sveta ZSS je napovedoval izrazito organizacijska vprašanja. Tako so delegati najprej obravnavali in zatem brez pripomb sprejeli zaključni račun republiškega sveta za minulo leto, obravnavali in sprejeli akt o organizacijskih enotah in sistematizaciji delovnih mest republiških organov sindikatov in zveze sindikatov, kot logično nadaljevanje te točke dnevnega reda pa izrekli še svoje soglasje k samoupravnemu sporazumu o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med republiški organi sindikatov in zveze sindikatov ter delovno skupnostjo republiškega sveta.

V nadaljevanju se je republiški svet razpravljal o odloku o uskladitvi statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji s statutom Zveze sindikatov Jugoslavije. Ugotovil je, da ni vsebinskih razlik med statutarnim dogovorom slovenskih sindikatov in statutom Zveze sindikatov Jugoslavije, zato je sprejel tudi ta dokument brez vsakršnih popravkov in pridržkov.

Zatem je republiški svet ZSS sprejel dopolnitev ustanoviteljske listine ČZP Delavska enotnost, ki se posebej poudarja možnost, da se lahko ČZP Delavska enotnost s statutom TOZD združuje z drugimi temeljnimi organizacijami združenega dela časopisne, založniške in tiskarske dejavnosti v skupnost TOZD in v SOZD, pri čemer pa morajo ostati vsebinsko nespremenjena razmerja z Zvezo sindikatov Slovenije.

Slednjico je republiški svet ZSS razrešil dolžnosti direktorja, glavnega in odgovornega urednika ČZP Delavska enotnost IVA TAVČARJA, ki je medtem sprejel novo delovno dolžnost, in imenoval za novega direktorja in glavnega urednika VOJKA ČERNELČA, dosedanjšega urednika v Delu, za odgovornega urednika pa BOJANA SAMARINA, dosedanjšega urednika v Delavski enotnosti. Na lastno željo je RS ZSS razrešil MITJO ŠVABA dolžnosti direktorja Raziskovalnega centra za samoupravljanje, ker odhaja na novo delovno dolžnost, za v. d. direktorja pa je imenoval dosedanjšega pomočnika SAŠO MICKIJA.

Trideset let po osvoboditvi. Veliko več kot stotisočglava množica se zgrinja na praznični prostor. Svečano so oblečeni, zastave, transparenti z gesli delavskega razreda izpred 100 let, revolucionarne misli današnjega časa. Stotisočglava množica se zgrinja na enem prostoru. Odkrili bomo spomenik zmage in revolucije. Spomenik štiriletnem boju in 30-letnem uresničevanju zmage revolucije. Ali pa se je ta revolucija res že končala? Smo že dosegli vse tisto, za kar smo se borili tistih štirintrideset let?

Spomenik, da, spominja naj kasnejše rodove na naš boj, na naše ideale in naše žrtve.

Topovska salva in pluton častne čete sta me za hip zdramila iz spominov in razmišljanja o pomenu današnjega slavnostnega dne.

Takrat, pred 30 in več leti so grmeli topovi, pokale granate in žvižgale kroglice. Sejale so smrt, razdejanje in rane, ki jih nekateri občutijo še danes.

Res, v spomin tistih in zato, da bi se jih vedno spominjali, postavljamo danes ta spomenik.

Trideset let je minilo, kar smo zmagali. Ko je zmagala revolucija, ko smo začeli živeti po novem, ko smo začeli ustvarjati, trdno a vztrajno, tudi z žrtvami, zase. Brez izkoriščanja in samoupravno.

V teh 30 letih smo dosegli večje uspehe in zgradili veličastnejše spomenike, kot pa je ta, ki ga danes odkrivamo. Litostroj, proga Brčko-Banoviči, cesta bratstva in enotnosti, nove železane, tovarne, kulturni domovi, stanovanja, šole... Pa saj jih imamo vsak dan pred očmi.

Tako sem ob topovskih salvah in zvokih Internacionale gledal veličasten spomenik, razmišljal pa bolj o tistem spomeniku, ki se ga ne da postaviti, ki je v vsakem od nas posebej, ki je v naši družbi... Postali smo samoupravljavci, sami odločamo o tem, kaj bomo delali, in za kaj bomo dajali sredstva, ki jih ustvarjamo s svojim delom.

A. AGNIČ

SKRB ZA VARČEVANJE NA VSEH RAVNEH

Čeprav je predsedstvo zveze sindikatov Maribor malce pozno obravnavalo rezultate gospodarjenja občine Maribor v minulemu letu in so zato vključili v gradivo tudi podatke za prvo tromesečje letos, pa je razprava pokazala, da vse naloge pravzaprav izhajajo iz že sprejetih in večkrat preverjenih sklepov, ki pa jih je treba začeti nemudoma uresničevati.

„Rezultati analize gospodarjenja,“ pravi TATJANA CAJNKO, sekretarka za ekonoška vprašanja pri mariborskih sindikatih, „so taki, da bomo morali tudi v bodoče posvetiti izredno pozornost uveljavljanju ustavnih določil, integracijam in vseh smereh, stabilizaciji, racionalizaciji proizvodnje, zunanjetrgovinski menjavi, skratka vsem področjem, povezanim s konsolidacijo gospodarstva.“

— Kako ocenjujete razpravo?

„Pokazalo se je, da bo nujno v bodoče posvetiti posebno sejo tudi bančništvu, kreditiranju in posameznim problemom v mariborskem prostoru, gospodarskem položaju posameznih OZD, treba bo oceniti, kako živijo posamezne integracijske tvorbe itd.“

— Zaposlovanje?

Število zaposlenih je v Mariboru porastlo za 4 odstotke, kar je nad planom, ki je predvideval porast za 1,8 %, vendar

pa za odstotek nižje kot v republiki. Visok porast zaposlenosti ob sorazmerno nizki rasti fizičnega obsega proizvodnje in storitev kaže v Mariboru na ekstenzivno zaposlovanje in na minimalno povečanje produktivnosti dela v lanskem letu.

— To se verjetno odraža tudi v kuvertah delavcev?

Izplačani neto osebni dohodki so bili v Mariboru lani nižji kot je bilo republiško povprečje. Izplačani osebni dohodki za 182 ur dela na mesec so znašali v povprečju le 2537, medtem ko so znašali v Sloveniji 2.641 din; če pa upoštevamo še nadurno delo, je povprečni osebni dohodek v Mariboru višji le za 58 din, kar pomeni, da nadurno delo v Mariboru ni močno razširjeno. —ver

RAZKRIJMO VZROKE!

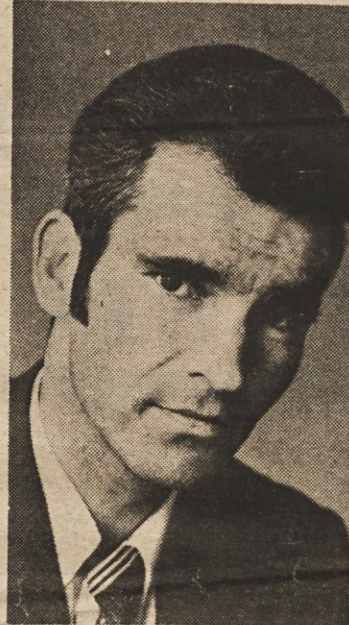
Predsedstvo mestnega sveta ZSS v Ljubljani je na svoji zadnji seji obravnavalo poslovanje ljubljanskega gospodarstva in ocenilo, kako v podjetjih uresničujejo sprejete sklepe in naloge o stabilizaciji gospodarstva. Dare Ravnikar, sekretar mestnega sveta, nam je po seji spregovoril o najpomembnejših značilnostih razprave o ugotovitvah ter sklepih, ki jih je sprejelo predsedstvo.

„Doslej razpoložljivi podatki iz gospodarskih organizacij kažejo, da ljubljansko gospodarstvo zaostaja za republiškim rezultati gospodarjenja, kljub sprejetim ukrepom, antiinflacijskemu programu in stabilizacijskim programom, ki so jih delovne organizacije izdelale že do konca minulega leta,“ je povzel Dare Ravnikar. „Količinski obseg proizvodnje narašča znatno počasneje, kot je v minulih letih in krepko zaostaja za letošnjo ravni v republiki. Prav tako izvoz ne dosega načrtovane ravni. Ob vsem tem pa so cene porasle bolj, kot je bilo predvideno za obdobje prvih treh mesecev.“

„V katerih dejavnostih so največje težave in kakšne?“

„Proizvodnja je celo pod lasko ravni v enakem obdobju v kovinski, usnjarski, grafični in elektroindustriji. V kovinski je obseg proizvodnje padel zavoljo

reprodukcijskega materiala skoraj za četrtino. Če pri tem upoštevamo, da je v Ljubljani skoncentrirana približno tretjina slovenskega industrijskega potenciala, je seveda treba na te probleme gledati s pozornejšimi očmi.“

„V Sloveniji je bilo zaposlovanje v zadnjem obdobju sila ekstenzivno. Kako je naraščalo število zaposlenih v Ljubljani?“

„Zaposlovanje je v ljubljanskem gospodarstvu ena najbolj bolečih točk, saj se število zaposlenih povečuje skoraj s stopnjo 5 odstotkov. Lani so v Ljubljani zaposlili na novih delovnih mestih 6.500 delavcev. Ob tako intenzivnem naraščanju zaposlovanja se seveda odpirajo številni drugi problemi, poleg povsem ekonomskih do socialnih in drugih. Potrebna so nova stanovanja, šole, vrtci, zdravstveni domovi in tako naprej — ta bremena pa se po na-

vadi prelagajo z ramen posamezne delovne organizacije na celotno mestno družbenopolitično skupnost. To pa kajpak ni v skladu z načrtano družbeno-ekonomsko razvojno politiko.

„Kaj je predsedstvo ugotovilo glede uresničevanja protinflacijskih in stabilizacijskih programov v gospodarstvu?“

„Na to vprašanje je težko podrobno odgovoriti, saj ustreznih podatkov še nimamo. Lani so bile osnovne organizacije sindikatov zadolžene, da pomagajo pri izdelavi teh programov. Stabilizacijske programe so do konca minulega leta povsod tudi izdelali in v večini primerov so po našem mnenju tudi dobri. Po drugi strani pa si ne znamo prav odgovoriti na vprašanje, kje je vzrok za sorazmerno slabe rezultate gospodarjenja.“

Ali so temu vseeno krivi pomankljivi stabilizacijski programi ali pa teh programov v delovnih organizacijah ne uresničujemo, ali pa so morda temu krivi drugi, zunanji vzroki?“

„In kaj je predsedstvo sklenilo?“

„Predlagali smo, da bi osnovne organizacije, organi sindikatov in zveze sindikatov v ljubljanskih občinah konkretno spregovorili o problematiki gospodarjenja na svojem območju. Predvsem naj bi ovrednotili zastavljene stabilizacijske programe; ali so le-ti v skladu z resolucijo o gospodarskem in družbenem razvoju SRS. Hkrati naj bi ugotovili, ali v podjetjih odstopajo od začrtanih programov in zakaj; razkriti bo treba vse tiste dejavnike, ki zaviralno vplivajo na uresničevanje stabilizacijskih prizadevanj. Ob tem naj bi poiskali tudi možnosti, kako zagotoviti celovitejši vpliv združenega dela na reševanje vseh tistih vprašanj, ki presegajo možnosti posameznih TOZD. Hkrati pa v sindikatih ne bi smeli pozabiti ovrednotiti lastnih prizadevanj za stabilizacijo gospodarjenja.“

rb

Ob sobotah ne bo povsod zaprto

Precej časa je že minilo, odkar so se delavci v trgovini v svojem sindikatu začeli zavzemati, da bi tudi z močno omejitvijo ali celo z ukinitvijo del ob sobotnih popoldnevih poskušali vplivati na izboljšanje delovnih razmer zaposlenih, med katerimi so ženske v večini. Misel, da bi bile poslej trgovine ob sobotah odprte le v dopoldanskem času, pa je v javnosti naletela na deljen, bolj odklonilen kot pa pritrden odmev, ker so sprva povsod preslišali zagotovila trgovskih organizacij, predvsem trgovine na drobno, da bodo poskrbele za dežurstva in tako omogočile nakupe ob sobotnih popoldnevih tudi vsem tistim, ki so dopolne v službi. Takih pa, kot vemo, niti ni malo. Po teh začetnih nevoljah in nesporazumih, če tako rečemo, so se zdaj stvari premaknile tako daleč, da so se v mnogih občinah odločili za podpis družbenega dogovora o obratovalnem času trgovin, s čimer bi dosegli, da s postopnim ukinitjem obratovalnega časa ob sobotnih popoldnevih ne bi bili prizadeti osnovni interesi občanov. Tako pot sta podprla tako RO Sindikata delavcev trgovine SR Slovenije kot tudi predsedstvo RS ZSS. O nekaterih podrobnostih v zvezi s tem pa smo se pogovarjali s Francem Koščakom, predsednikom RO sindikata delavcev trgovine Slovenije; takole je pripovedoval:

„Sodimo, da se moramo še naprej resno zavzemati za izboljšanje delovnih in življenjskih razmer predvsem ženski mater, ki v trgovini predstavljajo večino zaposlenih. Socialni in gospodarski aspekt tega vprašanja, saj se zaradi delovnih razmer v trgovini soočamo tudi z močno fluktuacijo, obratovanje ob sobotah popoldne pa poslabša rentabilnost trgovskih organizacij, sta sindikatom tudi pomenila tisto oporo, zaradi katere sta tako naš republiški odbor kot predsedstvo RS ZSS sklenila podpreti pobudo delovnih organizacij trgovine in akcijo občinskih ali medobčinskih organizacij sindikata delavcev trgovine za postopno ukinitve obratovalnega časa ob sobotah popoldne.“

„Verjamemo, da bodo trgovski delavci s tem zadovoljni, vendar pa taka rešitev bržčas ni povsem v skladu z interesi velikega števila občanov?“

„Mislim, da gre za navidezno nasprotje v interesih. Poudarjamo namreč tudi to, da zaradi predlaganega postopnega ukinitja obratovalnega časa ob sobotnih popoldnevih občani ne smejo izgubiti možnosti, da bi v tem času vseeno lahko nakupili najnujnejše potrebne blago za dnevno uporabo. Zato menimo, da je treba pred sprejetjem konkretnih sklepov o ukinitvi obratovalnega časa ob sobotah popoldne podrobno proučiti razmere v posameznih okoljih in šele na tej osnovi tudi sprejeti sklepe, ki bodo sprejemljivi tako za trgovske delavce kot za potrošnike.“

Če pa upoštevamo pogoje dela in obratovanja na posameznih območjih, denimo v mestih, na vasi, na obmejnih ali na turističnih območjih, je vnaprej jasno, da nikakor ne bi bilo primerno enotno urejanje delovnega časa v trgovini za vso republiko. Najbolj smotno in primerno torej je, če ta vprašanja uredijo v vsaki občini posebej, saj tudi najbolj poznjo razmere. V bistvu to lahko storijo na dva načina. Prva pot bi bila, da se o obratovalnem času trgovin samoupravno sporazumejo delovne organizacije same ali pa delovne organizacije in občani, povezani v potrošniških svetih pri krajevnih skupnostih. Naslednja pot pa bi bila, da občinske organizacije SZDL, pristojne organizacije sindikata in delovne organizacije trgovine v občini sklenejo ustrezen družbeni dogovor.

No, pot sama navsezadnje niti ni odločilna! Pomembno je le to, da bi zadevo uredili na vsestransko sprejemljiv način. Prav zato smo se v našem sindikatu dogovorili, predsedstvo

RS ZSS pa je k temu našemu sklepu tudi dalo soglasje, da morajo vse naše občinske organizacije obravnavati vprašanje delovnega časa v trgovini ob sobotah popoldne, v zvezi s tem sprejeti stališča in tudi ustrezno ukrepati. Tam pa, kjer delovne organizacije niti niso dale pobude za ukinitve sobotnega popoldanskega poslovanja v trgovini, naj to pobudo dajo naše občinske in druge organizacije sindikata delavcev v trgovini. Poleg tega je tudi njihova dolžnost, da podrobneje preučijo delovni čas, gibanje prodaje, gostoto kupcev in podobno, izdelajo ustrezne analize in ugotovijo še druga dejstva, ki bi lahko bila pomembna takrat, ko bodo v občinah sprejemali konkretne sklepe. Slednjic naj omenim še to, da je tudi predsedstvo RS ZSS podprlo sklep našega sindikata, naj s problemom poslovanja trgovine ob sobotah popoldne seznanimo pristojne organe SZDL Slovenije, da bi tudi ta naša najbolj množična organizacija podprla prizadevanje sindikalnih organizacij.“

—mG

DOSLEJ USPEŠNI V PRIZADEVANJIH

V Kranju pravijo, da so zadovoljni tako rekoč z vsem, kar so doslej storili za uresničevanje delegatskih odnosov. Zadovoljni so tako z udeležbo delegatov na sejah zborov občinske skupščine kakor tudi s pripravami delegacij zlasti za seje zboru združenega zbora. Delegati prihajajo na seje dobro pripravljene in vselej zagovarjajo stališča svoje delegacije, obenem pa terjajo tudi odgovore na svoja vprašanja. Tako pravi Vinko Šarabon, predsednik zboru združenega dela skupščine občine Kranj.

„Ko ocenjujemo prve izkušnje pri uresničevanju delegatskih razmerij, velja poudariti, da je za delegate našega zbora značilno odločno vzamevanje za to, da bi odpravili odtrganost delegacij ali konferenc delegacij od krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela in drugih delovnih skupnosti. Po letu dni izkušnje je videti, da poskušajo delegacije prek svojih delegatov reševati probleme ne samo s postavljanjem delegatskih vprašanj, ki so izraz pričakovanj, da bodo organi občinske skupščine s sredstvi občinskega proračuna reševali vsakodnevna vprašanja, marveč se lotevajo problemov tudi na druge načine. Vsak predlog, domala sleherni vprašanje, prihaja vsaj od skupine delegatov, torej iz okolja, v katerem so bili izvoljeni, zato skušajo najti rešitve ali predloge rešitev najprej delegati sami.“

To je v nekaj besedah povzeta ocena dosedanjega uveljavljanja delegatskih odnosov v zboru združenega dela kranjske občinske skupščine, kot nam jo je posredoval predsednik zboru Vinko Šarabon, vodja gospodarsko-planskega oddelka v Iskri-telekomunikacije.

„Če smo nadvse zadovoljni z dosedanjim delom delegacij in delegatov, tega ne moremo trditi za njihovo informiranost,“ je še dodal Vinko Šarabon.

„Poglejte, pred leti je dobil občinski odbornik za sejo celotno gradivo, sedaj pa se večkrat dogaja, da ne dobivamo vsega gradiva v dogovorjenem roku pred zasedanjem zbora ali občinske skupščine. Ne gre sicer za večji problem, ker si po drugi strani prizadevamo, da bi dosegli kar se da dober pretok informacij. Seveda ne gre zgolj za informiranost delegacij in delegatov, temveč tudi za informiranost delavcev, ki v svojem okolju zastavljajo vprašanja o delu zbora in seveda hočejo biti o reševanju problemov čim bolj in čim hitreje obveščeni. Pretok informacij v obe smeri nam povzroča največ težav, posebno še, ker največkrat mine precej časa, da se skupine delegatov v svojih delovnih okoljih sestanejo, zato bomo skušali izboljšati pretok informacij, tako da bomo na zastavljena vprašanja posredovali pismene odgovore neposredno po sejah zboru.“

Zavoljo čedalje večjih zahtev delegatov, da bi bili celovito informirani o delu in odločanju skupščinskih zborov, se dogovarjamo, da bi jeseni v posebni tiskani publikaciji objavili izvlečke iz celotnega gradiva za posamezne seje zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti občinske skupščine. Gradivo v zgoščeni obliki nam bo vsakakor koristilo pri našem nadaljnjem delu, hkrati pa bo preizkusni kamen, kako in na kakšen način zagotoviti najboljšo informiranost delegatov.“

„Pri tem bo očitno treba upoštevati tudi zadnja skupščinska priporočila o nadaljnjem izpopolnjevanju delegatskega sistema v temelj-

nih samoupravnih organizacijah in skupnostih, ali ne?“

„Brez dvoma, saj nam ne gre zgolj za boljšo informiranost delegacij in delegatov, marveč predvsem za to, da zagotovimo možnosti za uveljavljanje vloge delavcev in občanov na njihovih zborih. Zato se mi zdi potrebno še posebej poudariti, da bomo morali v vsakodnevni aktivnosti odgovornih političnih in samoupravnih dejavnikov, seveda pa tudi v statutih in drugih samoupravnih aktih delovnih organizacij čimprej opredeliti pravice in dolžnosti delegacij temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti ter delegatov v skladu z ustavnimi in zakonskimi določili. Prav tako se zavedamo, da bo treba že v bližnji prihodnosti poiskati odgovor na vprašanje, kdaj mora delegacija oblikovati temeljna stališča na podlagi razprav in smernic zborov delavcev, v sodelovanju z delavskimi sveti, z drugimi samoupravnimi organi ali z družbenopolitičnimi organizacijami in kdaj jih lahko delegacije same oblikujejo.“

—iv

40 LET ŽIVIH SPOMINOV NA ZLET SVOBOD V CELJU LETA 1935

Veličastna delavska manifestacija

Po pripovedi tovariša Miha Marinka o tej prvi javni politični manifestaciji Komunistične partije v Sloveniji

Član sveta federacije tovariš MIHA MARINKO je meseca marca obiskal slušatelje političnega tečaja v Jasnici. Zelo obširno in slikovito jim je opisoval politične razmere in razvoj dogodkov, ki so pripeljali do tega, da je postal Zlet Svobod v Celju leta 1935 veličastna delavska manifestacija in da se je od tedaj naprej komunistična partija v Sloveniji vedno bolj povezovala z revolucionarnimi delavskimi množicami.

V prejšnji številki DE smo objavili začetek teh spominov, danes sledi nadaljevanje.

ŽIVAHNA LEGALNA DEJAVNOST

Mimo teh težav, ki smo jih imeli z Gorkičem pa je pokrajinski komite tisti čas razvil zelo živahno dejavnost na legalnem področju. Osnovana je bila revija „Književnost“, osnovana založba „Nova knjiga“, v kateri so začeli izdajati marksistične knjige Engelsa, Plehanova, Marxa. Naši so tipali, kot temu rečemo, kaj bo rekel cenzor, kaj se lahko izda in kaj ne. In te knjige so bile dragocen pripomoček za vzgojo komunistov. Kardelj je takrat v reviji „Književnost“, ki je izhajala eno leto, objavil podlistek „Nacionalno vprašanje v svetu marksizma“. Kardelj je bil takrat star dvaindvajset let. Napisal je tudi brošurico „Potovanje skozi čas“, v kateri je na poljuden način, prav za mlade ljudi, pokazal skozi zgodovinska dogajanja, kje se začnejo razredna nasprotja. Pred leti je izšla ta knjizica pri nas v luksuzni izdaji.

NERAZUMEVANJE POGOJEV, V KATERIH SMO DELOVALI

Šele po dveh letih Gorkičevega vodstva se je na konferenci v Goričanih pri Medvodah pokazalo, da je naše pokrajinsko vodstvo imelo prav, ko je upoštevalo domače okoliščine. Na tej konferenci je bil prvič prisoten Josip Broz, ki je malo pred tem prišel iz zapora. Iz velikih izkušenj, ki jih je imel že od prej, je vedel, da vodstvo v tujini ne ocenjuje razmer vedno prav in je podprl naše stališče.

Ko zdaj pregledujem arhive, vidim, v kakšnih primerih vse so nas od zunaj kritizirali. Marsikdaj je bila kritika dobra, velikokrat pa tudi sektaška, saj ni upoštevala pogojev in okoliščin, v katerih smo se komunisti morali uveljavljati doma. Za ilustracijo naj povem tale primer. Imeli smo društvo delavskih žena in deklet, ki je bilo čisto v naših rokah. To društvo je aktivno delovalo že od leta 1933, ko so v Trbovljah ženske zasedbo rudarskih obratov izsilile, da knapi niso

POPRAVEK

V prvem nadaljevanju zapisa po pripovedovanju tovariša Marinka se je vrnil tiskarski škrat: Izraz „zolti“ (rumeni) se je uporabljal takrat za tiste organizacije, ki so jih kapitalisti, režim in posamezne stranke ustvarjali za razbijanje (in ne za „razvijanje“) enotnosti delavskega gibanja.

mogli v jamo. Rudarji so šli poleg, če bi zandari hoteli ženskam kaj napraviti. Ponekod so ženske res začeli pretepati, v glavnem pa do hujših konfliktov ni prišlo. Naslednje leto je bil v Trbovljah znani gladovni štrajk, ki ga mi sicer nismo propagirali kot gladovnega, a

Revolucionarno razpoloženje dvanajsttisočglave množice na celjskem Zletu Svobod leta 1935 je daleč presegllo vsa pričakovanja komunistične partije

prišlo je do tega, da so rudarji sami od sebe odbijali hrano. Ta gladovni štrajk je imel velik odmev po vsej Jugoslaviji. Z Dunaja pa je bila stavka ožigosana kot oportunistična, češ, zakaj gladovni štrajk, zakaj ne pokličemo rudarjev na ulico, na demonstracije, na spopade.

Do tistega časa, ko je bila konferenca v Goričanih, smo že imeli stike z industrijskimi središči, s Celjem, z revirji (takrat sem bil že konfiniran v Trbovljah), z Jesenicami, Kranjem, Bohinjem, Delegati iz vseh teh središč so že prisostvovali konferenci v Goričanih. Žal pa širini partijskega delovanja, kakršna je bila takrat že zastavljena, po odhodu tovariša Kardelja v Sovjetsko zvezo in tovariša Kidriča na dolžnost sekretarja SKOJ, novo pokrajinsko vodstvo v celoti ni bilo kos. Za tak način delovanja je bilo namreč potrebno zelo veliko znanja, volja in hotenje mnogokrat nista zadostovala.

V Goričanih je Tito že načel vprašanje osnovanja komunistične partije Slovenije. Dva meseca kasneje je bila IV. državna konferenca, ki je potekala v stanovanju očeta Borisa Zihlerla v Ljubljani in na kateri je bilo sklenjeno, da se osnuje KP Slovenije in KP Hrvaške, kasneje pa še KP Makedonije.

SEKTAŠTVO IN OPORTUNIZEM

Moram povedati, da smo zaradi sektaškega stališča do oblikovanja enotne delavske organizacije v Sloveniji imeli kasneje še mnogo težav. Še dolgo smo imeli opravka s quasi levičarji, ki jih nikakor nismo mogli pripraviti do tega, da bi v sindikatih ustvarjalno delovali za enotno delavsko organizacijo. Najhujše sektaštvo in „revolucionarnost“ sta bili v Trbovljah. Eno je izhajalo iz tradicij bojevitosti rudarjev iz prvih let po prvi svetovni vojni, drugo kot odgovor na zadre protikomunistične socialdemokratske leaderje, kot so bili Čobal, Arh, Pliberšek, Klenovšek. Čisto drugače pa je bilo na primer na Jesenicah, kjer se je večkrat poka-

zalo, da sploh ni več bistvene razlike v stališjih komunistov in socialdemokratov, čeprav so se komunisti uveljavljali precej močneje. Ali na primer v Hrastniku, kjer tudi ni bilo takih zadrtih socialdemokratov in župan Malovrh je bil kot socialdemokrat zelo pošten in tolerant. V takih pogojih so komunisti lahko zelo uspešno delali v sindikatih in tudi vrste komunistov so se širile.

Približno v istem času kot je bil celjski zlet Svobod, je bil sklican VII. kongres kominterne. Glavni pobudnik za sklicanje tega kongresa je bil Dimitrov, ki je pred tem tako briljantno opravil svojo zgodovinsko nalogo na velikem procesu v Leipzigu in je imel po tem procesu veliko mednarodno reputacijo. In prav on je na tem kongresu tako odločno zagovarjal stališče, da se morajo v vsaki deželi komunisti znajti v konkretnih okoliščinah, ne pa da se vse partijsko delo usmerja iz enega centra. Takšna misel je bila seveda v velikem nasprotju s Stalinovo linijo.

NA DUNAJU SE NISO MOGLI SPORAZUMETI

Atentat na kralja Aleksandra v Marsellu oktobra 1934 je precej omajal pozicije režima. Formirala se je nova Jevtičeva vlada. Ob koncu leta je predsednik nove vlade vse angažiral za volitve, ki naj bi bile 5. maja.

Partija, ki je bila poprej vedno za bojkot volitev, je bila tokrat za udeležbo na vo-

litvah. Vendar je Gorkičevo vodstvo na Dunaju vztrajalo, da moramo komunisti nastopiti na volitvah s samostojno kandidatno listo. Ob teh petomajskih volitvah se je kot združena opozicija zbrala in se je tudi dejansko aktivirala stara garnitura meščanskih strank: od Davidovičevih demokratov, republikancev v Srbiji, Radičeve hrvaške seljačke stranke, demokratov Vilderja Kosanoviča v Hrvaški, do male skupine Lončarja in leve v slovenski ljudski stranki. Dolgo časa je trajalo dogovarjanje, kdo bo nosilec kandidatne liste. Končno so se sporazumeli, naj bo to Maček.

Ker komunisti niso bili več za bojkot na volitvah, se je postavljalo vprašanje načina aktivne udeležbe. Gorkičevo vodstvo je vztrajalo, da gremo na volitve s samostojno kandidatno listo. Šlo pa je za to, koga dobiti za nosilca kandidatne liste. A ker so z Dunaja imeli slabe zveze z beograjsko partijsko organizacijo in se dolgo niso mogli sporazumeti, kdo bo nosilec kandidatne liste ali bo Pavle Pavlovič ali Triša Kasljerovič, smo vse skupaj zamudili. Pokojni Kidrič je nekoč kasneje zelo slikovito naglasil tako zmeđeno Gorkičevo politiko, ko je dejal: „Tista politika – Triša Pavlovič ali Pavle Kasljerovič!“ Tako smo torej zamudili in nismo imeli samostojne liste. Kasneje smo dobili soglasje, da postavljamo kandidata na Mačkovo listo.

V sprevedu, ki se je pomikal proti Glaziji, kjer je bil celjski Zlet Svobod, ta veličastna delavska manifestacija, so bili tudi študenti

Pa tudi to smo zamudili, ker smo imeli težave z Lončarjevo skupino. Da smo sicer imeli dobre izgledne, priča zelo uspelo pred volilno zborovanje v Unionski dvorani, ki ga je za nas vodil Joža Vilfan. Obrodilo pa ni pričakovanih rezultatov, ker smo ostali brez nosilca samostojne kandidatne liste, brez kandidatov in nazadnje pač glasovali za kandidata na Mačkovi listi.

Po petomajskih volitvah je združena opozicija začela zelo napadati Jevtičev režim. Obtoževala ga je ponaredbe volilnih rezultatov. Komunisti pa smo ob teh volitvah dobili prve stike z levico slovenske ljudske stranke, klerikalne stranke. Naša največja težava je bila seveda v tem, kako našo akcijo iz ilegale prenesti v legalnost. Če bi nam vodstvo na Dunaju pustilo, da bi se na terenu sami znašli, bi najbrže hitreje uspevali v legalizaciji naše dejavnosti.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Po pripovedi zapisala:
SONJA GAŠPERŠIČ

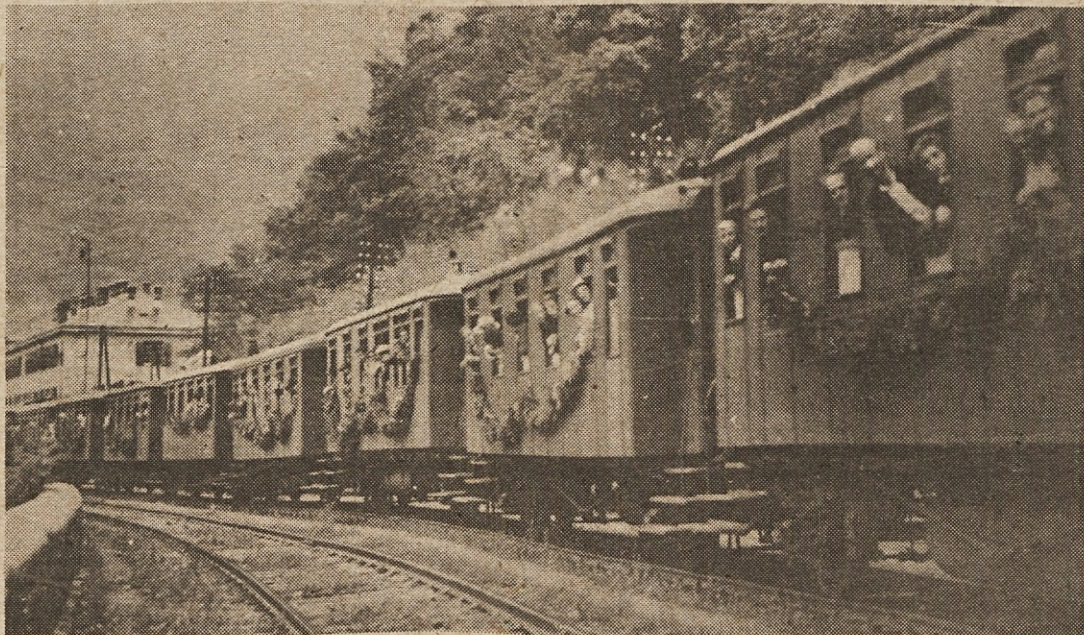
Proletarijatu svih naroda Jugoslavije! Radnicima grada i sela!

Na konferenciji levičara u radničkom pokretu Srbije, Hrvatske, Slovenije i ostalih pokrajina Jugoslavije, koja se sastala na osnovu poziva izneženog u platformi Zagrebačkog Inicijativnog Odbora za stvaranje Jedinjene Radničke Partije, koju su potpisali drugovi dr. Božidar Adžija, publicista, i Miroslav Pintar, radnik, nakon što je raspravljen politički položaj u zemlji, usvojena su sva načela ove platforme i riješeno je da se svim radnicima, bez razlike političkog uvjerenja i partijske pripadnosti, uputi sljedeći proglas:

Pod pritiskom aktivnog nezadovoljstva širokih masa svih naroda Jugoslavije, a osobito hrvačkog naroda,...

1. Borba za radnice, kolektivne ugovore, za socijalno osiguravanje, za pomoć besposlenicima, za zahtjeve radnih seljaka.
2. Potpuna likvidacija fašističkog režima i to:
 - Amnestija političkih zatvorenika i emigranata, te ukidanje zakona i suda za zaštitu države.
 - Sloboda zboru, dogovora, štampe, organizovanja i štrajkova, sloboda za političke partije bez obzira na nacionalne i teritorijalne okvire.
 - Opće, tajno, jednako i proporcionalno izborno pravo, uključujući i žene.
 - Raspustanje današnje Narodne skupštine i raspis

Del proglasa, ki je pozival v Enotni delavski stranki in ki je izšel z datumom 19. septembra 1935

Na celjski kolodvor je na dan Zleta Svobod pripeljalo šest posebnih vlakov, pa tudi vsi redni so bili pojačani

„NA KOGA SE DANES LAHKO ZANESEŠ?“

Kratki dobavni roki za opremo, kakor so se zanje sporazumeli s proizvajalci oziroma prodajalci, naj bi nedvomno pomenili eno od zagotovil, da bi proizvodnja v novi tovarni HYPOS tudi stekla ob dogovorjenem času ali vsaj približno takrat, kajti vemo, da so izjemno redke tiste novogradnje, ki potekajo natančno po predvidevanjih.

„Pri nas smo šele na začetku, komaj kaj dlje od prvega koraka in zato res ni lahko delati, ko pa vidiš, da stvari ne gredo tako, kot so dogovorjene,“ je poudaril ANDREJ ŠRAJNER, direktor podjetja HYPOS v ustanavljanju. „Veste, res si vesel, če vidiš, da ti radi priskočijo na pomoč vsi, ki to lahko storijo, posebej pa tovarna Gorenje-Muta, ki nam je prodala tak in tak stroj, naročeno odposlala in naj pošiljko pričakamo takrat in takrat ob določeni uri. Mi naročimo delavce, dvigalo in sploh vse, kar je potrebno, da bi pošiljko tudi prevzeli, potem pa čakamo zaman... Šele čez dneve ali tudi tedne, po večkratnih urgancah, le izvemo, da so v zadnjem trenutku pri dobavitelju nastopile težave, da pa bo naročilo zares izpolnjeno tega in tega dne. Takrat se vse skupaj ponovi... Vmes pa, kot da je tudi to normalno, prihajajo obvestila o podražitvah! Vprašam se, na koga se potem sploh lahko zanesesh, če pa si sam dolžan vnaprej izpolniti vse obveznosti!“

Ko je HYPOS izbiral med dobavitelji opreme, se je v vseh primerih, ko je le bilo mogoče, odločal za domače proizvajalce, med njimi pa za tiste, ki so bili konkurenčni, obenem pa veljajo za solidne poslovne partnerje. Direktor Šrajner sicer ni povedal naravnost, toda razumeli smo ga, da jim skorajda postaja malo žal, ker se niso odločili drugače.

Vendar pa je treba povedati, da tudi pri opremi iz uvoza nastajajo velike težave. Uvozniki

delali pri njih. Hvaležni smo jim za tolikšno razumevanje, ampak, nobena časna rešitev ni dobra, saj povzroča nove in nove improvizacije, iz katerih se le stežka izkoplješ. Res je, da je za zdaj šele kakih sto zdomcev prispevalo svoje prihranke za gradnjo naše tovarne. Veliko več pa jih je, ki čakajo, da bi videli, kaj bo z našimi načrti. Njihovo zaupanje si bomo pridobili, če bodo videli, da se načrti uresničujejo vsaj v glavnem tako, kot je bilo predvideno. Upam si trditi, da se z naše strani uresničujejo, vendar pa to še zdaleč ne zadostuje, da bi se projekt uresničeval v celoti...“

ORGANIZIRANOST NA DRUGIH PODROČJIH

Jasno je, da sta direktor in računovodja kot zdaj edina člana kolektiva tovarne HYPOS v ustanavljanju (za njune osebne dohodke prispeva skupščina občine Radlje ob Dravi) več kot preobremenjena z operativnim delom in da jima ostaja le malo časa za druge dolžnosti, denimo za priprave na uvedbo resnično dobro organizirane proizvodnje v novi tovarni.

V ta del izpolnjevanja nalog so se nadvse solidarno vključili drugi, predvsem sorodni kolektivi v občini Radlje, še posebej pa skupščina občine in člani začasnega sveta upravljanja podjetja HYPOS Muta v ustanavljanju, ki ga sestavljajo strokovnjaki iz občine in delegati zdomcev.

Povedati velja, da se je nemški partner podjetja HYPOS obvezal, da bo usposobil delavce za zahtevnejša dela in pomagal pri reševanju tehničnih in tehnoloških problemov v zvezi z uvajanjem nove proizvodnje komponent in kompletnih naprav s področja hidravlike in pnevmatike v novi tovarni na Muti. Zato je del delavcev, ki bodo zaposleni v Hyposu, že na specializaciji pri nemškem partnerju.

„TOVARNA ZA ZDOMCE“ NA MUTI JE ŽE POD STREHO

Trkanje na odprta vrata

Po programu bi morala biti gradbena dela na objektu tovarne HYPOS Muta končana do letošnjega 1. maja, da bi potem obrtniki poskrbeli za vse instalacije in obrtniška dela, ter da bi v avgustu in septembru začeli z montažo strojev. Predvideno je tudi bilo, da bi tiste stroje, ki bi prišli poprej, začasno montirali v prostorih tovarne Muta in bi zdomci na njih začeli proizvajati že pred uradno otvoritvijo nove tovarne.

Skupščina občine Radlje ob Dravi, ki je financirala izdelavo vseh načrtov, je pravočasno izdala tudi vsa gradbeno in drugo dokumentacijo. Tako je gradbeno podjetje Radlje, ki je vnaprej rezerviralo svoje zmogljivosti za predvideno novogradnjo, lahko začelo z deli takoj, ko je bil odobren investicijski kredit. Vsestransko temeljite priprave z ene, sicer pa nepričakovano ugodne vremenske razmere z druge strani pomenijo najvažnejši vzrok, da so v tovarni HYPOS na Muti pred prvomajskimi prazniki že tekla zadnja obrtniška dela. Pravzaprav niti ni manjkalo veliko, da bi tovarno lahko takrat tudi slavnostno odprli, če bi le imeli tudi stroje. Ko so lani sklepali pogodbe zanje, so jim zlasti domači, pa tudi tuji dobavitelji zagotavljali zelo kratke dobavne roke, tako rekoč iz skladišča ali v mesecu, dveh po sklenitvi pogodbe. Žal se pričakovanja niso uresničila.

Kakšnih 700 kvadratnih metrov pokritih površin je v tej stavbi, ki pomeni prvo fazo gradnje nove tovarne za izdelovanje komponent in kompletnih hidravličnih in pnevmatskih naprav HYPOS na Muti. V novi tovarni bodo zaposleni predvsem zdomci, kajti zgrajena je bila tudi z njihovimi prihranki.

Prvi, po vsem sodeč uspešen, čeprav še nedokončan poskus veliko obeta, vendar, žal, ne dokazuje trditve, da že smemo govoriti o široko zasnovani in organizirani družbeni akciji za vračanje naših delavcev z dela v tujini

dovoljenj zanje še niso dobili, čeprav so tudi bila vložena takoj, ko je bila urejena finančna stran nove investicije.

„Stvari gredo svojo, vsekakor prepočasno pot, pospešiti je, žal, ne moremo,“ je ta problem komentiral računovodja LOJZE PLANINŠEC, za zdaj eden izmed dveh članov novega kolektiva, ki jima že teče delovno razmerje v tovarni HYPOS Muta.

„Še na nekaj bi rad opozoril,“ je pristavil ANDREJ ŠRAJNER. „To, da je po našem programu predvideno, da se bodo med prvimi v novi tovarni zaposlili tisti zdomci, ki so prispevali svoj delež h gradnji nove tovarne in so zdaj pred tem, da bodo v tujini izgubili delovna mesta. In šele kasneje vsi drugi. S tovarno Gorenje-Muta smo dogovorjeni, da nove stroje lahko začasno postavimo v njihovih prostorih in tam proizvajamo. Za precejšen del naše proizvodnje že imamo sklenjena tudi izvozna naročila. Ne vemo, kako jih bomo izpolnili, če oprema ne bo dobavljena pravočasno. Gre pa tudi za to, da sploh živimo v veliki negotovosti. Če smo že kupili dokaj drage stroje, bi bilo negospodarno, da ne bi obratovali tako rekoč od prvega dne, ko bi jih dobili v tovarno. Obratovati bi lahko začeli, če bi imeli ljudi, ki bi na njih delali.“

Dokler pa dobavitelji zamujajo, ni opravičljivega vzroka za „odpoklic“ zdomcev. Tako nastaja tudi vprašanje, kako zaposliti tiste bodoče člane našega kolektiva, ki bi morda prej izgubili delo v tujini, preden bodo zanje odprta delovna mesta pri nas... Dogovorili smo se sicer s tovarno Gorenje-Muta, da bi ti naši delavci začasno lahko

Zdomci, ki so svoje prihranke vložili v gradnjo nove tovarne, zvečine nimajo urejenega stanovanjskega problema. Zato je začasni svet upravljanja v njihovem imenu v nekaterih primerih ne le začel, ampak tudi dokončal vse postopke za izdajo gradbenih dovoljenj, tako da bodo ali pa so že začeli graditi svoje hiše. Večino primerov pa nameravajo rešiti z ustanovitvijo stanovanjske zadruge, ki bo potem izvajala vse naloge v zvezi z gradnjo njihovih stanovanj. Ko bodo dograjena ta stanovanja, se bodo njihovi lastniki vrnili in se takoj zaposlili v novi tovarni.

Začasni svet upravljanja je na eni letošnjih sej razpravjal tudi o politiki delitve osebnih dohodkov v novi tovarni, ko bo začela z delom. Dogovorili so se, da bodo tudi na tem področju dosledno upoštevali pri nas veljavno zakonodajo. To pomeni, da bi bila osnova osebnega dohodka zdomcev, ki bodo delali v tovarni, zgrajeni tudi z njihovimi sredstvi, usklajena z višino zaslužkov v panogi. Če bodo sprva na slabšem, kot so zdaj v tujini, pa to nikakor ne pomeni, da bo tak tudi končni obračun. Ko so se namreč odločali za gradnjo nove tovarne, so se odločali v želji, da bi tudi v prihodnje delali skupaj, ker se med seboj pač poznajo in ker mislijo, da bi na ta način najbolj koristno uporabili delovne navade, izkušnje in znanje, ki so si jih pridobili med delom v tujini. Po tej poti bi, skratka, na domača tla prinesli tako tehnologijo kot delovne navade in disciplino, česar so že navajeni in za kar vedo, da zagotavlja uspeh, torej tudi dobro poslovanje in temu primerne zaslužke.

KAKO NAPREJ?

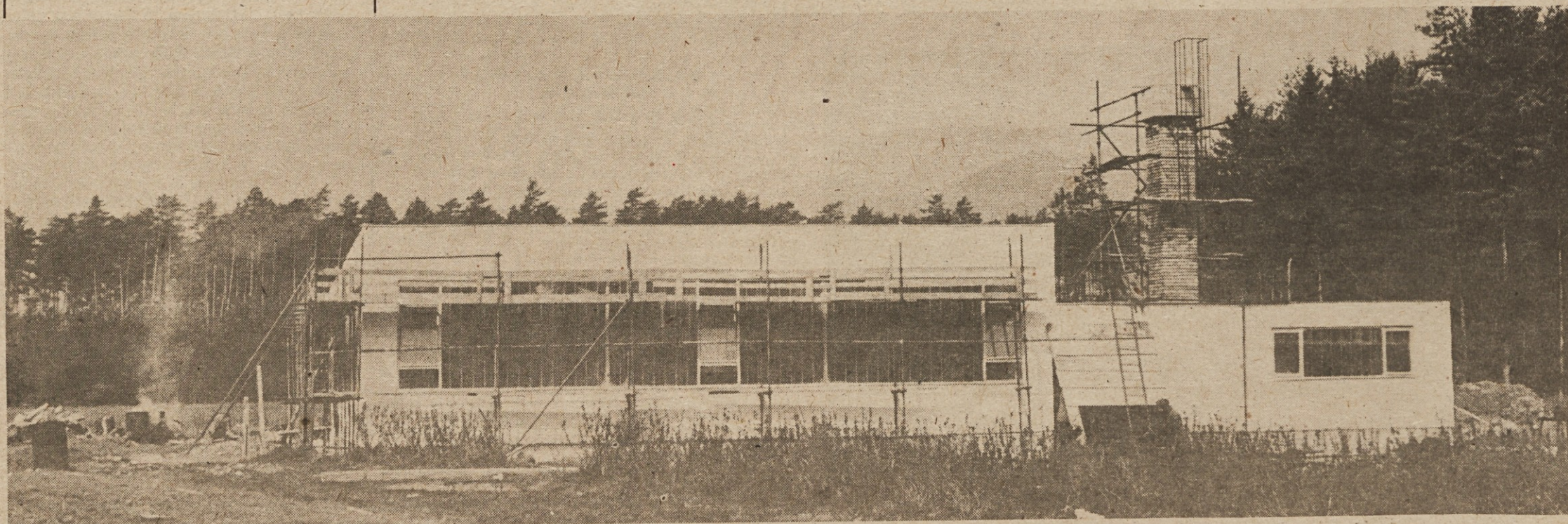
Vsem težavam navkljub novemu podjetju na Muti še vedno ostaja čas, da bi do roka tudi dokončalo, kar je bilo dogovorjeno. Zato izrazi zaskrbljenosti zaradi težav, s katerimi se srečujejo zdaj, pomenijo predvsem zavzetost za dobro delo, spoštovanje sprejetih odločitev in tudi za uspešnost tega prvega koraka pri organiziranem vračanju naših zdomcev na delo v tujino.

Čeprav se tak vtis naravnost vsiljuje, je vendar treba povedati, da nova tovarna HYPOS na Muti ne bo nudila zaposlitve samo tistim zdomcem, ki so si delovna mesta zagotovili s tem, da so jih sofinancirali. Gre le za to, da bodo ob sicer enakih pogojih, kot bodo določeni za zaposlitev v tej tovarni, zdomci imeli prednost pred drugimi prosilci. Ker pa bodo njihove vezane devizne vloge, s katerimi so z združenimi močmi ustvarili tisto varščino, ki jo je banka zahtevala, da bi skupščini občine Radlje kot ustanovitelju novega podjetja odobrila potrebni investicijski kredit, sproščene skladno s tem, kako bodo kredit tudi odplačevali, rok je določen na 65 mesecev, pač ni mogoče govoriti o nikakršnih posebnih pravicah zdomcev ali celo o delničarstvu. Resnici na ljubo je namreč treba povedati, da je zlasti to v preteklosti pomenilo eno najtežjih ovir, zaradi katerih se je tako po polzevo uresničevala zamisel o gradnji tovarne na Muti, v kateri bi bili zaposleni predvsem zdomci.

Že v prvi fazi, torej predvidoma še letos, se bo v novi tovarni zaposlilo kakih 40 zdomcev. V naslednji fazi naj bi se jih zaposlilo še toliko ali nekaj več, skratka vsi, ki so doslej namensko vezali svoje devizne vloge pri banki, da bi postali člani bodočega kolektiva tovarne HYPOS. Kot smo omenili, pa je med zdomci še veliko interesentov, ki čakajo na „izid“ sedanjih prizadevanj, da bi se potem priključili tudi sami, vendar pa tudi interesentov, ki bi pod organizacijskim in „podjetniškim“ okriljem tovarne HYPOS želeli uresničiti svoja hotenja v občinah, od koder so. Lahko bi torej rekli, da obstajajo pobude, po katerih naj bi v okviru še nerodnega podjetja organizacije združenega dela HYPOS Muta nastali njeni dislocirani obrati oziroma TOZD tudi v drugih občinah.

„Obiskali so nas zdomci, ki so po rodu iz ptujske, ormoške in še nekaterih drugih občin,“ je povedal ANDREJ ŠRAJNER. „Govorili so o tem, da bi želeli po em vzorcu in z našo pomočjo uresničiti podobne zamisli v občinah, od koder so in kamor bi se radi ali pa se bodo morali vrniti, če bodo izgubili sedanjo zaposlitev v tujini. Odkrito smo jim povedali, da cenimo njihovo zaupanje, da pa njihovih pobud ne moremo sprejeti. Prešibki smo, preveč dela imamo s samimi seboj, premajhne pomoči smo deležni, da bi si lahko nakopali tolikšno odgovornost. Naj pa povem, da smo v teh razgovorih poudarili tudi to, da bi prav gotovo bila dolžnost ne le Gospodarske zbornice SRS, temveč še marsikoga drugega, da taka njihova prizadevanja, če so seveda usklajena z zahtevami in silnicami našega splošnega družbenoekonomskega razvoja, tudi konkretno podpre! Pri nas in za naš primer mislimo, da je taka pomoč izostala in smo zato tembolj hvaležni občinskimi dejavnikom, kolektivom v sosesčini in tudi banki, da so nas podprli, kolikor so mogli v tistih najtežjih trenutkih, ko je bilo treba zaorati v ledino.“

Zdaj, ko bomo vsak čas lahko pokazali tudi rezultate našega truda in prizadevanj, pa res ne bi smelo biti vzroka, da v naši družbi na sploh ne bi začeli bolj organizirano in tudi odgovorno, predvsem pa na vseh ravneh ustvarjati možnost za organizirano vračanje naših delavcev iz tujine. Ni nujno, da bi upoštevali samo naš recept. Nujno pa je, da se že zdaj konkretno lotimo teh prizadevanj, da bi bili pripravljeni tudi takrat, ko bi se morda znašli pred vprašanjem, kako zaposliti vse tiste naše delavce, ki bi se morali vrniti, ker zanje v tujini ne bi bilo več dela. Gospodarske razmere v svetu niso take, da bi dopuščale upanje, da se nekaj podobnega ne bo zgodilo. Res je, da naša industrija potrebuje veliko delavcev, vseh ali večine zdomcev pa vendarle ne bi mogli zaposliti v sorazmerno kratkem času. Zato pa zdaj mi, ki smo se že lotili organiziranega dela na tem področju in se vseeno srečujemo s težavami, tembolj opozarjamo na ta problem.“ MILAN GOVEKAR

PRESEDSTVO RS ZSS O BENEFICIRANJU DELOVNIH MEST SEKAČEV IN POKLICNIH VOZNIKOV MOTORNIH VOZIL

»Zelena luč« za novih 8100 delavcev

Sprejeta pobuda tudi za beneficiranje delovnih mest šoferjev, zaposlenih v gozdarstvu, cestnem gospodarstvu, gradbeništvu in še nekaterih drugih dejavnostih ● Predsedstvo za čim bolj enoten način reševanja problematike delovne dobe s povečanjem

Temeljni zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je prenehal veljati z 31. 1. 1972. leta. Odtlej dalje so za odločanje o štetju zavarovalne dobe s povečanjem pristojni republiški organi. Vendar pa šele junija lani sprejeti družbeni dogovor o načelih in kriterijih ter osnovah postopka za določanje delovnih mest, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem, pristojnim organom skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji tudi dejansko omogoča, da so sploh lahko začeli reševati zahtevke. Teh je bilo v minulih dveh letih vloženo skupaj enajst, vključujejo pa zahtevo za beneficiranje 98 delovnih mest v gozdarstvu, prometu, livarnah, aluminijški industriji, storitvenih dejavnostih, kmetijsko-predelovni industriji, cementni industriji, gradbeništvu, industriji gradbenega materiala, kamnolomih, carinski službi, dimnikarstvu in steklarski industriji.

Od teh zahtevkov sta najstarejši vlogi za beneficiranje delovnih mest sekačev in delovnih mest šoferjev v javnem prometu, saj sta bili vloženi že septembra oziroma novembra 1972. leta. Prvih je 2800, drugih pa 5300. Njihova želja bo zdaj vendarle uresničena. Strokovne službe skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji so namreč že pripravile predlog sklepa, ki bo, ko ga bo v kratkem sprejela tudi skupščina pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, dovoljeval beneficiranje teh delovnih mest. Preden pa bo skupščina o zadevi tudi dokončno odločila, je predlog poslala v najširšo družbeno verifikacijo. Tako ga je že obravnavalo in z nekaterimi dopolnitvami tudi potrdilo predsedstvo RS ZSS.

PRVIH 8100 ŽE „REŠENIH“

Predlog sklepa o določitvi delovnih mest v eksploataciji gozdov in delovnih mest šoferjev, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, določa, da se v eksploataciji gozdov beneficirajo delovna mesta sekačev, ki pri svojem delu stalno uporabljajo motorno in ročno žago ter sekuro, če so zaposleni na takšnih delovnih mestih najmanj 80 % dejanskega delovnega časa v koledarskem letu in če pri svojem delu najmanj polovico časa delajo z motorno žago. Če so mimo teh pogojev izpolnjeni tudi splošni pogoji za benefi-

ciranje (najmanj pet let dela na takem delovnem mestu ali vsaj tri leta, če je delavec pri takem delu postal invalid ali je bil po predpisih o invalidskem zavarovanju razporejen na drugo delo), se sekačem vsakih 12 mesecev dela na teh delovnih mestih šteje za 15 mesecev zavarovalne in s tem pokojninske dobe.

Glede šoferjev v javnem prometu pa predlog sklepa predvideva, da se beneficirajo delovna mesta voznikov tovornjakov z nosilnostjo 5 ali več ton, delovna mesta voznikov avtobusov v vseh vrstah potniškega prometa in delovna mesta voznikov trolejbusov, če so zaposleni v organizacijah združenega dela, ki so registrirane za javni cestni promet in če imajo za prevoz potnikov določene vozne rede. Podobno kot sekači morajo tudi vozniki tovornjakov, avtobusov in trolejbusov prebiti na takšnih delih najmanj 80 % delovnega časa v posameznem letu in izpolnjevati že omenjene splošne pogoje, da bi se jim vsakih 12 mesecev dela na teh delovnih mestih štelo za 14 mesecev zavarovanja in s tem tudi pokojninske dobe.

Predlog sklepa še predvideva, da se zavarovalna doba s povečanjem šteje od 1. januarja 1960. leta dalje, organizacije združenega dela pa plačujejo prispevek za zavarovalno dobo s povečanjem za te delavce od 1. januarja 1974. leta dalje.

Predsedstvo RS ZSS je pozitivno ocenilo tako vsebino predloga sklepa o beneficiranju navedenih delovnih mest in izreklo tudi svoj pristanek pod pogojem, da bi pri sekačih črtali določilo o polovici delovnega časa, ko delavec mora delati z motorno žago, da bi izpolnil pogoj za štetje povečane zavarovalne in pokojninske dobe. Ocenilo je namreč, da to določilo v praksi skorajda ni izvedljivo, razen tega pa bi ustvarjalo še večji pritisk na beneficiranje delovne dobe, ker bi pač pomenilo najhujšo pot, da bi se v gozdarstvu „rešili“ izčrpani in ostareli delavci, namesto da bi poskrbeli za izboljšanje delovnih razmer in s tem za to, da bi delavci čim dlje ohranili delovno sposobnost.

VSE ŠE ZDALEČ NI REŠENO

Trenutno ni znano natančno število šoferjev, zaposlenih pri režijskem transportu v gozdarskih, gradbenih in podobnih organizacijah. Nedvomno pa teh voznikov ni malo in za večino med njimi je mogoče reči, da opravljajo vsaj tako težko delo kot vozniki v javnem cestnem transportu blaga in prevozu potnikov. Zato je predsedstvo naročilo strokovnim službam RS ZSS, da takoj vložijo zahtevek za beneficiranje delovnih mest teh šoferjev; ki ne smejo biti prikrašani samo zaradi tega, ker niso zaposleni v organizacijah, ki so registrirane tudi za opravljanje javnega cestnega prometa.

Kot rečeno, organizacije združenega dela za svoje delavce, ki jim bo zavarovalna doba upoštevana s povečanjem, naj bi plačevale ustrezno višji prispevek za čas od 1. 1. 1973. leta dalje, „za nazaj“ pa bi razliko pokrili s solidarnostjo vseh zavarovancev. Bržčas je taka rešitev tudi edino možna in poštena. Zato pa je bolj problematično določilo, po katerem se zavarovalna doba s povečanjem šteje šele od 1. januarja 1960. leta dalje. V gozdarstvu so resda nekako v tem času začeli uporabljati motorne žage, ki delavcem sicer olajšujejo delo, vendar pa hkrati povzročajo nova, poklicna obolenja. Pri voznikih avtobusov, trolejbusov in tovornjakov pa ni mogoče reči, da so težje delovne razmere nastale s tem letom. Mimo tega pa je treba povedati, da so v nekaterih drugih republikah, denimo v Bosni in Hercegovini, ta delovna mesta beneficirali za ves povojni čas, torej od 16. maja 1945. leta dalje.

Čeprav je jasno, da nikoli in tudi v tem primeru ni mogoče izoblikovati rešitve, ki bi bila vsem po volji, pa že navedena dejstva in razlike opozarjajo, da bi morali v vseh republiških in pokrajinskih skupnostih pokojninskega in invalidskega zavarovanja težiti tudi h kar najbolj poenotenemu urejanju problemov v zvezi z določanjem zavarovalne dobe s povečanjem. Predlog ustreznega družbenega dogovora bo, kot kaže, vsak čas pripravljen. Vsekakor pa bo treba z njim pohiteti, če nočemo, da bi se začeli srečevati z neupravičenimi razlikami in zato tudi s političnimi in drugimi problemi samo zaradi tega, ker bi vsaka republika in pokrajina predolgo in zgolj po svoje razreševala probleme.

M. G.

SINDIKATI SPREJEMAJO DRUŽBENI DOGOVOR O ZDRUŽEVANJU SREDSTEV ZA IZGRADNJO DOMOV ZA UČENCE IN ŠTUDENTE

Sindikati naj pospešijo konkretno akcijo

Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije je na zadnji seji obravnavalo predlog družbenega dogovora o naloga pri samoupravnem sporazumevanju o združenju sredstev za gradnjo domov za učence in študente. Sklenili so, naj zveza sindikatov Slovenije ta družbeni dogovor podpiše, kar za sindikalne organizacije seveda pomeni zelo konkretno akcijo za zbiranje sredstev. Zavzeli pa so se za to, da se v končnem besedilu dogovora upoštevajo dopolnila in spreminjalni predlogi, ki jih je že predlagal svet za izobraževanje pri republiški konferenci SZDL. Opozorili pa so tudi, da pri zbiranju sredstev za letošnje naložbe v gradnjo prioritarnih domov ni realno računati na prispevke iz osebnega dohodka za delo na prosto soboto. Zavzeli so se za način zbiranja sredstev, ki omogoča solidarnost vseh delovnih ljudi pri sanaciji najhujših razmer v domovih.

Predlog obravnavanega družbenega dogovora opredeljuje vire in sredstva, s katerimi naj bi letos začeli zelo potrebna sanacija nekaterih dijaških domov. Za prihodnja leta pa je družbeni dogovor le okvir. Kot smo že v letošnji resoluciji o družbenoekonomskem razvoju zapisali, naj bi od 100 milijonov za letošnja začetna dela zbrali 50 milijonov iz sredstev stanovanjskih interesnih skupnosti, 50 milijonov pa iz prispevkov delovnih organizacij. V ta namen naj bi temeljne in druge organizacije združenega dela s področja gospodarstva združevale prispevke v višini 0,3 % od sredstev za osebne dohodke v letu 1975, in

sicer tako, da to obveznost izpolnijo bodisi z delom na eni od prostih sobot, iz poslovnega sklada, sklada skupne porabe bodisi iz dohodka. Kot zadnji vir navaja predlog družbenega dogovora morebitne ostanke sredstev, ki jih delovne organizacije združujejo za solidarnostne stipendije.

Na osnovi tega družbenega dogovora naj bi TOZD in druge organizacije združenega dela sklenile samoupravne sporazume. Sredstva naj bi se zbirala za konkretne objekte v občinskih izobraževalnih skupnostih, občine pa naj bi se dogovorile, za katere objekte bodo združevale tako zbrana sredstva. Z letošnjimi 100 milijoni naj bi po prioritarnem programu, ki ga je letos marca sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije, začeli z gradnjo naslednjih domov: dijaški dom v Kopru, dom učenk srednjih šol v Mariboru, dom mladine v trgovini in gostinstvu in dom šole za medicinske sestre v Ljubljani ter dom rudarske šolskega centra v Velenju.

Ze svet za izobraževanje pri RK SZDL je predlagal nekatere spremembe v sedanjem besedilu družbenega dogovora; kot utemeljeno zahtevo jih je podprlo tudi predsedstvo RS ZS Slovenije. Predsvom naj bi v družbenem dogovoru jasneje določili, da je nosilec celotne akcije Gospodarska zbornica Slovenije, ki je bila tudi pobudnik zanjo. Gospodarska zbornica naj bi bila tako nosilec akcije za oblikovanje iniciativnih odborov za gradnjo konkretnih objektov in poiskala naj bi interese teh novih domskih kapa-

citet, ki bi v ta namen združevali sredstva. Izobraževalna skupnost Slovenije pa mora biti odgovorna le za gradbene normative za nove domove.

V tem predlogu gre namreč za misel, da bi družbeni odgovor moral bolj odprti možnosti tudi za to, da neposredni interesenti posameznih gospodarskih panog ali interesne skupnosti združijo svoja finančna sredstva ob posameznem objektu novega doma, denimo delovne organizacije širšega območja s področja trgovine in gostinstva za dom v Ljubljani, ali interesne skupnosti zdravstva za domova v Mariboru in Ljubljani, v katerih bodo "bivale učence šol za medicinske sestre.

Razprava na predsedstvu je tudi poudarila vprašanje virov za prispevke iz TOZD. Glede možnosti, da bi ta prispevek oblikovali iz dela na eno izmed prostih sobot, so ugovarjali, da to ni realno: marsikje namreč že delajo vsako soboto (rudniki, železarne), drugim bi delo na prosto soboto pomenilo le večanje zalog (lesna industrija), šolam pa bi moralo to delo na prosto soboto plačati gospodarstvo. Predsedstvo se je zavzelo za solidarnost vseh — ne le delavcev iz gospodarstva, temveč tudi iz družbenih dejavnosti. Seveda bo potreben tudi večji napor, družbenopolitičnih organizacij, da bo akcija združevanja prispevkov in TOZD uspela, kajti res je, da so sredstva skladov skupne porabe, ko se približujemo polletju, že precej razdeljena.

Nekateri predvidevajo tudi težave zaradi tega, ker v letošnjem progra-

mu začetka sanacije prvih domov za učence v Sloveniji niso zajeta vsa območja niti vse panoge, pa čeprav je tudi zanje vprašanje gradnje domskih kapacitet prav tako aktualno. Delavcem bo pač treba znova povedati, da so prvi na vrsti le domovi, kjer se podirajo stropi in ogrožajo življenja. V srednjeročnem programu pa bo seveda le potrebno upoštevati potrebe dijaških domov glede na policentričnost razvoja izobraževalnih kapacitet kot tudi glede na potrebe tistih gospodarskih panog, kjer so domovi najbolj potrebni in kjer so že doslej te panoge ogromno investirale v gradnjo domov (promet, gradbeništvu).

Sredi leta smo in seveda zelo kasnimo. To je dejstvo, ki so se mu izognili nemara le tisti, ki so že v začetku leta prišli pred delovne kolektive s skupnimi potrebami, tistimi, ki smo jih določili z republiško bilanco, kot tudi tistimi, za katere smo se zavestno odločili, da bomo zanje združevali sredstva po poti samoupravnega sporazumevanja. V mariborski občini so tako uspeli. Drugje, kjer so nemara bili tudi zastavljeni enaki napor, še niso uspeli. Torej bo treba tam, kot tudi povsod drugje, kjer s to problematiko še nismo prišli pred kolektive, akcijo znova oživiti.

Vsekakor ni več časa za odlašanje. In ni razloga, da ne bi verjeli v veliko delavsko solidarnost, ki nas nikoli ni pustila na cedilu, ko je šlo za nujno pomoč: Kozjansko, Brkini — zdaj so na vrsti domovi za učence, ki se podirajo ali pa so povsem neprimerni za življenje mladih. S. G.

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je začel delovati novembra 1974. leta. To je organ, katerega člani so delegati devetnajstih republiških odborov sindikata. Odbor je bil ustanovljen z namenom, da usklajuje tako samoupravne sporazume dejavnosti kot družbene dogovore za območja o ustvarjanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke.

Odbor je tudi pristojen za pojasnila o uresničevanju sindikalne liste. Zato bo poslej na vprašanja o sindikalni listi odgovarjal v redni rubriki Delavske enotnosti.

VPRAŠANJE:

Ali pripada dodatek za ovrednotenje delovne dobe po 11. točki sindikalne liste tudi upokojevcem, ki prejemajo polno pokojnino in so v ponovnem delovnem razmerju s polnim delovnim časom, in invalidskim upokojevcem, ki nimajo polne pokojnine, delajo pa s skrajšanim delovnim časom 4 ure?

ODGOVOR:

Dodatek za vrednotenje delovne dobe po 11. točki sindikalne liste za leto 1975 ne pripada upokojevcem, ki prejemajo polno pokojnino, čeprav so v ponovnem delovnem razmerju. Gre pa ta dodatek invalidskim upokojevcem, ki niso dosegli polne pokojnine ter delajo še skrajšani delovni čas. Dodatek za vrednotenje delovne dobe pripada takim invalidskim upokojevcem v odstotku, ki je naveden v sindikalni listi, od njegovega osebnega dohodka, doseženega v organizaciji združenega dela. V delovno dobo se v tem primeru šteje vsa dosežena delovna doba.

VPRAŠANJE:

Kako zagotoviti delavcem regres za letni dopust, če organizacija združenega dela ni ustvarila dohodka v taki višini, da bi oblikovala sklad skupne porabe tako, kot je določeno v samoupravnem sporazumu o merilih in osnovah za delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke dejavnosti?

ODGOVOR:

Organizacija združenega dela mora oblikovati sklad skupne porabe v taki višini, da zadostuje za izplačilo minimalnega regresa za letni dopust (900 dinarjev) in za odpravnine. V primeru, da organizacija združenega dela ni ustvarila dovolj dohodka, je prisiljena izplačati regres v mejah razpoložljivih sredstev. Samoupravni organi so dolžni o takem stanju organizacije združenega dela obvestiti skupno komisijo za njihov samoupravni sporazum dejavnosti, ki mora izdelati analizo o finančnem poslovanju prizadete delovne organizacije. Z izdelano analizo mora skupna komisija za samoupravni sporazum obvestiti družbenopolitične organizacije v občini in ustrezni republiški odbor sindikata. V pristojnosti skupne komisije je tudi, da po možnosti predlaga navedenim organom tudi ukrepe za rešitev.

VPRAŠANJE:

V kolikšni višini naj organizacija združenega dela izplača regres za letni dopust delavcu, ki je koristil del letnega dopusta, ko je bil zaposlen v njej, drugi del letnega dopusta pa bo izkoristil v organizaciji združenega dela, kjer se je na novo zaposlil?

ODGOVOR:

Zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu določa, da ima delavec pravico in dolžnost, da izkoristi letni dopust v organizaciji združenega dela, kjer si je to pravico pridobil. Ta zakon pa tudi dopušča možnost, da se lahko organizaciji združenega dela medsebojno drugače dogovorita. Pravica do letnega dopusta pa je neposredno povezana s pravico do regresa za letni dopust in se ureja tako, kot je to določeno za letni dopust.

VPRAŠANJE:

Ali so delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela upravičeni do enakih neto osebnih dohodkov in ali gre lahko razlika v različnih prispevkih iz bruto osebnih dohodkov v breme organizacije združenega dela?

ODGOVOR:

V letošnjem letu smo uveljavili načelo brutó osebnih dohodkov. Vsi samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, prav tako tudi splošni akti morajo temeljiti na bruto osebnih dohodkih. Posledica sistema bruto osebnih dohodkov delavcev so zaradi različnih prispevnih stopenj po občinah res različni neto osebni dohodki, vendar pa se razlike v teh prispevkih ne morejo šteti v breme temeljne organizacije združenega dela.

VPRAŠANJE:

Kolikšna je višina regresa za prehrano med delom in kaj se smatra za organizirano oziroma neorganizirano družbeno prehrano?

ODGOVOR:

Udeležba regresa v ceni organizirane prehrane med delom znaša do 200 din mesečno na delavca; za neorganizirano prehrano pa 100 din mesečno na delavca. V nobenem primeru se regres za prehrano ne more izplačevati v gotovini.

V primeru organizirane prehrane se regres ne more izplačevati v obliki vrednostnega bona. V primeru neorganizirane družbene prehrane se sicer lahko izplačuje regres (100 din) v obliki vrednostnega bona, vendar mora biti veljavnost bona omejena na tekoči mesec.

Izjemoma se lahko delavcem, ki z zdravniškim spričevalom dokažejo, da imajo predpisano dietno hrano, izplačuje regres v obliki vrednostnega bona v višini do 200 din, čeprav je organizirana družbena prehrana.

Delavcem, ki so službeno odsotni in če za svojo odsotnost prejmejo dnevnic, jim regres za prehrano za službeno odsotne dneve ne gre. Dnevnicja je namreč povračilo za stroške.

Delavcem, ki so službeno odsotni do 8 ur dnevno, jim sicer dnevnicja ne gre, lahko pa udeleženci v svojem splošnem aktu uredijo povračilo za stroške prehrane v obliki ustreznega dela terenskega dodatka.

Delavcem, ki so zaradi boleznih odsotni z dela, prav tako ne gre regres za prehrano, ker je namen regresa zagotoviti delavcem topel obrok med delovnim časom.

Kaj smatramo za organizirano družbeno prehrano? Za organizirano družbeno prehrano smatramo, da je organizirana v organizacijah združenega dela v obliki obrata za družbeno prehrano, ali pa pogodbeno z ustreznim obratom druge organizacije združenega dela.

ODBOR

Dileme ostanejo... kljub zakonu

Republiški odbor sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva je obravnaval predlog samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov visokega in višjega šolstva. Gre za sporazum v grupaciji 28 delovnih organizacij, ki so osnutek sporazuma obravnavale že lani v oktobru in novembru in katerih zbor udeleženk tega sporazuma je novembra lani potrdil predloženo temeljno zasnovo, kakršna je v sedanjem predlogu tega akta.

Aprila letos je predlog tega sporazuma obravnavala komisija za samoupravno sporazumevanje pristojnega sindikata. Ze na tej komisiji so ugotovili, da označujejo ta sporazum nekatere specifičnosti, saj ga pravzaprav dopolnjuje pravkar sprejeti novi zakon o visokem šolstvu. Ta sporazum namreč posebej vrednoti delo nepedagoških delavcev, in to dokaj dobro, posebej pa delo pedagoških delavcev. Pri pedagoških delavcih, ki niso analitično ocenjeni, se uveljavlja pristop nekakšnega razvrščanja, vrednoti jih posebna habilitacijska komisija pri univerzi.

Posebnost tega sporazuma je torej predvsem vrednotenje pedagoškega dela. Ker gre za dejavnost, ki je posebna družbenega pomena, se posebej zato, ker so rezultati njenega dela vidni šele čez leta, je zato v novem zakonu o visokem šolstvu natančno določeno, kakšne so zahteve za učiteljska delovna mesta, da bi zagotovili kvaliteto. Preverjanje kvalitete dela ni prepuščeno temeljnim organizacijam združenega dela. Posebna komisija, sestavljena iz visokošolskih delavcev, koristnikov kadra in predstavnikov skupščine, bo preverjala obseg dela visokošolskih učiteljev vsake tri do pet let, njihovo strokovno rast in moralno-politično vedenje pa vsako leto.

Ne da bi presojala dokončno pravilnost posameznih stališč, žeim s tem zapisom odpreti vrata v javnost nekaterim pomislekom — in teh v obravnavi na republiškem odboru sindikata ni bilo malo. Gre predvsem za pomisleke, da sporazum ne vsebuje kriterijev in meril tudi za vrednotenje učinka pedagoškega in raziskovalnega dela, ne uveljavlja možnosti za različno nagajevanje tega učinka. Ali, kot je zelo slikovito dejal v razpravi eden od razpravljalcev, da je edini „meter“ za merjenje dela visokošolskega učitelja pedagoška enota, z njo pa lahko merimo le učiteljevo obremenitev, medtem ko smo brez pravega „orodja“ za merjenje učinka njegovega pedagoškega ali raziskovalnega dela.

Res je bilo v razpravi mnenje o tem sporazumu nekoliko drugačno, kot je mnenje skupne komisije udeleženk tega sporazuma in kot je bilo mnenje zbora udeleženk sporazuma. Največ je bilo govora o dveh, treh dilemah.

Prva dilema, ki pa nemara to sploh ni, je bil nesporazum o tem, ali je samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov predvsem akt za pridobivanje sredstev za delo ali pa je to vendarle sporazum 28 TOZD, o tem, kako bodo delile dohodek in osebne dohodke. Verjetno res ne more biti več sporno to, da bi bil ta akt predvsem obvezujoč za financerja, se pravi za Izobraževalno skupnost Slovenije, saj za vrednotenje menjave

dela obstajajo merila izobraževalne skupnosti, programi, družbeni dogovori itd.

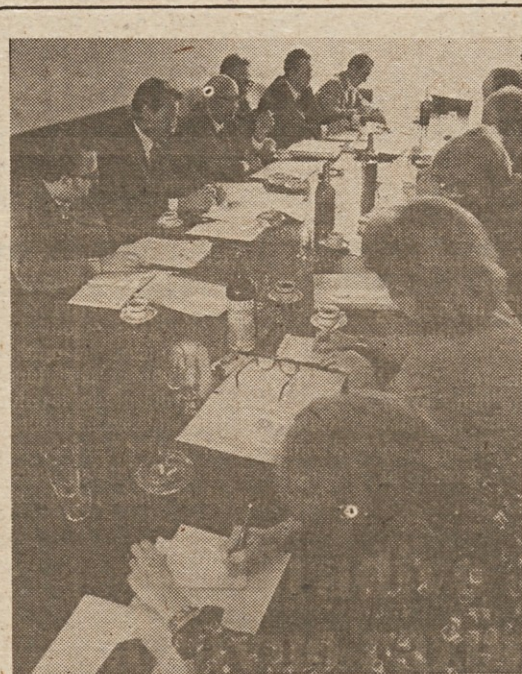
Druga osnovna dilema tega sporazuma se kaže v utemeljenih razpravah nekaterih, ki menijo, da ni meril za vrednotenje učinkov pedagoškega in raziskovalnega dela. Za ponazoritev naj povem, da je nekdo razlagal, kako lahko zelo učinkovito raziskovalno delo bistveno poveča dohodek TOZD, ta učinek pa se izgubi pri nagajevanju raziskovalca, ker je le-ta ovrednoten predvsem po obsegu raziskovalnega dela. Moram povedati, da tudi predstavniki skupne komisije podpisnice tega samoupravnega sporazuma delijo mnenje, da niso izumili mimo pedagoške enote nobenih novih meril in da predvsem manjkajo analitične ocene delovnih mest učiteljev. Toda hkrati vidijo v habilitaciji in reelekciji, v stalnem preverjanju učiteljevih kvalitiet, poročstvo, da bo kvaliteta dela zagotovljena vnaprej. Vprašanje je res, tako kot ga zastavljajo nekateri, ali se le preveč ne zanašamo na delovanje novega visokošolskega zakona in ali nemara le nimajo prav tisti, ki terjajo, naj TOZD izdelajo analitiške ocene tudi pedagoških delovnih mest in naj se z internimi samoupravnimi sporazumi opredelijo merila, s katerimi bi lahko nagajevali tudi večje učinke pedagoškega in raziskovalnega dela visokošolskih učiteljev.

Tretja dilema se sliši nekako takole: na eni strani obstaja mnenje predlagateljev predloga samoupravnega sporazuma, da so merila za vrednotenje dela nepedagoških delavcev bolj plač tega sporazuma. Nekateri govorniki pa so opozorili na nevarnost subjektivne ocene dela teh delavcev. Opozarjajo namreč, da pri teh ocenah ne bo prihajalo do razlik le zaradi različnega obsega in učinka njihovega dela, marveč tudi iz povsem nenačelnih razlogov. Dejstvo je, da so tovrstni delavci na visokošolskih zavodih danes še slabše plačani za svoje delo kot strokovni delavci v gospodarstvu, zato vedno znova grozi fluktuacija v gospodarstvu, s katero pa se predstojniki visokošolskih zavodov otepaajo včasih tako, da delavca više ocenijo. To povzroča nemir in prepire in v takem vzdušju, ki je vse prej kot ustvarjalno, se opredeljujejo nekateri za uravnoloko. No, vprašanje je, „ali bika zgrabiti za roge ali za rep“, ali si prizadevati, da bo enako delo enako plačano ali pa se boriti proti fluktuaciji na opisan način.

Ker torej v sindikatih niso vsi mnenja, da je tak predlog sporazuma potrebno sprejeti čimprej, kakršenkoli pač je, bo pač potrebno počakati še na mnenje republiškega sveta zveze sindikatov in seveda skupne komisije sindikatov za presojo samoupravnih sporazumov.

Kljub opisanim dilemam je republiški odbor sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva izrekel vse priznanje skupni komisiji udeleženk samoupravnega sporazuma za opravljeno delo. Kajti, če obstajajo vprašanja, ki jih sedaj predlog sporazuma ne rešuje dobro, pa je treba tudi povedati, da zelo konkretnih predlogov, kako je kaj treba rešiti, tudi v sindikatih nismo slišali.

SONJA GASPERŠIČ

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič je kot predsednik odbora za pripravo proslave ob 40. obletnici Zleta Svobode v Celju skupaj z nekaterimi člani organizacijskega odbora za to proslavo, ki bo v Celju 14. junija letos, seznanil novinarje z dosedanjimi pripravami. V prihodnji številki bomo v rubriki „Dobimo se v Celju“ začeli podrobneje seznanjati naše bralce z pripravami za letošnjo drugo največjo slovensko proslavo, na kateri bo slavnostni govornik sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc.

TUDI OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA NAJ OCENJUJEJO URESNIČEVANJE DELEGATSKEGA SISTEMA

Koristne pobude

Pred nedavnim je izvršni odbor konference sindikata delavcev rudarstva in energetike zasavskih premogovnikov predlagal vsem vodstvom osnovnih organizacij temeljnih organizacij združenega dela te delovne organizacije, naj najkasneje do konca maja sestavijo temeljite preglede dosedanjega uveljavljanja delegatskih odnosov na vseh ravneh, zlasti pa v združenem delu. S tem je odbor nedvoumno opozoril, da se morajo vse osnovne organizacije vključiti še bolj, kot so se doslej, v družbenopolitično delo pri krepitevi delegatskih razmer.

Podobne sklepe so sprejeli tudi v nekaterih drugih občinskih sindikalnih konferencah v Zasavju, zato je pričakovati, da bodo sindikati v Zasavju v prihodnje še aktivnejši pri uveljavljanju temeljnih stališč resolucije minulega zveznega in republiškega kongresa zveze sindikatov. Delegacije v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih morajo postati temeljni dejavniki v neposrednem odločanju na vseh ravneh. Da bodo to resnično dosegle, je seveda odvisno tudi od vseh družbenopolitičnih organizacij, zlasti pa od sindikatov. Zato bodo ocene, ki jih pripravljajo v Zasavju, pokazale, kaj storiti, da bi se izognili sedanjim pomanjkljivostim, med katere kaže prišteti tudi nepovezanost delegacij z zdru-

nim delom oziroma z zbori delovnih ljudi. Predvsem pa bodo morale osnovne organizacije sindikata širše sodelovati pri oblikovanju vseh samoupravnih dokumentov in aktov, ne pa prepustiti ta „opravila izključno strokovnim skupinam, kot je to marsikje primer. Prav v teh dokumentih bo treba določiti, kdaj morata pri oblikovanju stališč sodelovati obe delegaciji v temeljnih organizacijah in organizacijah združenega dela, tako za skupščine družbenopolitičnih kot za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti, oziroma se pogzati z delavskimi sveti in z drugimi samoupravnimi organi ter družbenopolitičnimi organizacijami, in kdaj lahko posamezna delegacija na podlagi smernic in pooblastil sama oblikuje stališča.

UVELJAVLJANJE NOVIH ODNOSOV V ZDRAVSTVU

Preveč oklevajoči koraki

Nadaljnje razvijanje in vsebinsko uveljavljanje samoupravljanja na področju zdravstva in socialnega varstva še ni v celoti zaživelo. V uresničevanje teh nalog še morajo mnogo bolj odgovorno kot doslej vključiti vsi dejavniki v zdravstvenih delovnih organizacijah.

Občinski odbori sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva kraško-obalnega območja, Postojne in Ilirske Bistrice so v Kopru pripravili regijsko posvetovanje o uresničevanju ustave in sklepov tretje seje CK ZK Slovenije. Posveta so se udeležili predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij, sekretarji osnovnih organizacij zveze komunistov, vodilni delavci in predstavniki republiškega odbora sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije.

Na posvetovanju so temeljito in kritično analizirali samoupravno organiziranost, delovanje organov samoupravne delavske kontrole, integracijske procese, delovanje delegatskega sistema, dejavnost samoupravne interesne skupnosti za zdravstvo in socialno zavarovanje delavcev v združenem delu.

Osnovna ugotovitev posveta je bila, da uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov in samoupravno organiziranje po določilih nove ustave v zdravstvu in socialnem varstvu še ni v celoti uresničeno, zato se morajo v ta prizadevanja bolj odgovorno in načrtno vključiti vsi družbenopolitični in samoupravni dejavniki v vseh zdravstvenih organizacijah. Temeljna organizacija združenega dela in vsebina samoupravnih odnosov ni le nova ekonomsko-socialna kategorija, temveč tudi možnost za širše in neposredno uveljavljanje pobud vseh delavcev. Splošna bolnišnica Koper je, denimo, organizirana kot enovita delovna organizacija brez temeljnih organizacij združenega dela, na posvetu pa so menili, da v tem primeru ustavna določila niso bila v celoti uresničena. V takšni organiziranosti bolnišnice je le malo možnosti za razvoj kvalitetnejših samoupravnih odnosov in za uveljavljanje neposrednega odločanja delavcev. Enaka ocena velja tudi za kraški zdravstveni dom Postojna.

V večini zdravstvenih organi-

zacij še niso zaživi delegatski odnosi, in to predvsem zaradi neorganiziranega in slabega medsebojnega obveščanja ter šibke povezanosti delegatov z delavci. V uresničevanje delegatskih odnosov so premalo vključene družbenopolitične organizacije, prav tako pa tudi usposabljanje še ni zajelo vseh delegatov.

V posameznih organizacijah obstajajo organi samoupravne delavske kontrole, ki pa še niso dovolj učinkoviti. Malo je primerov, da delovanje samoupravne delavske kontrole urejajo posebni pravilniki, prav tako pa tudi ni programov dela teh organov. Razlogi za takšno stanje so tudi v neučinkovitem in pasivnem delovanju družbenopolitičnih organizacij, ki so vsebinskim vprašanjem uveljavljanja delegatskega sistema in samoupravne delavske kontrole posvečale premalo pozornosti.

V strokovnem delu je med zdravstveniki in drugim zdravstvenim osebjem uveljavljen izrazito hierarhičen odnos. Takšen odnos pa se v precejšnji meri prenaša tudi na področje samoupravljanja in družbenopolitičnega delovanja. Razpravljavci so menili, da imajo zdravstveni delavci z nizjo izobrazbo manjše možnosti za sodelovanje in manjši vpliv na samoupravne odločitve. Udeleženci posveta so se zavzeli za uveljavljanje demokratskih in bolj humanih odnosov ter za družbenopolitično osveščanje vseh zaposlenih.

Po mnenju razpravjalcev so bili v zdravstvu po sprejetju ustave doseženi le strokovni premiki v razvoju samoupravljanja in organiziranosti, samoupravne pristojnosti pa so ostale močno centralizirane. Zato bo treba proučiti ustreznost sedanje organiziranosti glede na ustavna določila v vseh zdravstvenih delovnih organizacijah ter analizirati samoupravne odnose in medsebojna razmerja delavcev na področju zdravstva v vseh šestih južnoprimorskih občinah. MILOŠ SVANJAK

PRIPRAVE NA MLADINSKO DELOVNO AKCIJO V SUHI KRAJINI

Poziv k solidarnosti

Predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov v Novem mestu je pred dnevi skupaj z izvršnimi organi drugih družbenopolitičnih organizacij v novomeški občini razpravljalo o pripravah na mladinsko delovno akcijo v Suhi krajini, ki se bo začela v nedeljo, 18. maja, trajala pa bo vse do jeseni. V tem času bo 600 mladincev in mladink iz vse Slovenije pa tudi iz nekaterih z novomeško občino pobratenih mest iz drugih jugoslovanskih republik delalo pri napeljavi vodovoda od Prevolah proti Hinjam v Suhi krajini. To je namreč eden najmanj razvitih predelov Dolenjske.

Razprava je tekla predvsem o tem, kako zagotoviti potrebna sredstva za ureditev brigadirskega naselja v Prevolah in za materialne stroške samega vodovoda. Ker republiška konferenca zveze socialistične mladine Slovenije nima dovolj sredstev, je dodatno breme padlo na novomeško občino, kjer bo letošnja delovna akcija slovenske mladine. Zato mora novomeška občina zbrati dodatna sredstva za

ureditev nekaterih prostorov v šoli, kuhinje in sanitrij in še za nekatera druga dela, ki jih je treba opraviti. Ker tega denarja niso predvideli v dogovorih o financiranju letošnje skupne in splošne porabe, vidijo v Novem mestu rešitev le v posebni solidarnostni akciji vseh delovnih ljudi in občanov v novomeški občini. Tako naj bi zaposleni prispevali osebni dohodek enega delovnega dne za pomoč Suhi krajini, v akcijo pa naj bi vključili tudi obrtnike, kmetje in druge občane s samostojnimi dohodki.

O tem predlogu bo v prihodnjih dneh stekla razprava med delovnimi ljudmi novomeške občine in pričakujejo, da bodo le-ta akcijo z razumevanjem podprli. Hkrati pa sindikat v Novem mestu opozarja, da je treba v prihodnje mladinske delovne akcije in njihovo financiranje vključiti v družbeni dogovor o manj razvitih območjih, ki ga pripravljajo v republiki, da bi se tako izognili težavam, s kakršnimi se srečujejo letos.

R. Š.

VPRAŠANJE:

Delam na delovnem mestu, ki je že po naravi dela nevarno; menim, da tudi delovna organizacija ni uveljavila vseh potrebnih ukrepov za varno delo. Ko sem na to opozoril nadrejenega in rekel, da bom prisiljen odkloniti delo, ker se mi zdi nevarno, mi je rekel, da bo v tem primeru uveden proti meni disciplinski postopek. Zato me zanima, ali obstajajo predpisi o tem in v katerih primerih lahko delavec odkloni delo zaradi nevarnosti.

T. L. — Ljubljana

ODGOVOR:

Neutemeljena odklonitev dela, ki sodi v delavčeve obveznosti, je seveda kršitev delovnih dolžnosti, in je delovna organizacija v takšnem primeru povsem upravičena ukrepati proti delavcu. Drugače pa je, če ima delavec upravičen razlog, da delo odkloni. To je celo njegova pravica, vendarle v primeru, da mu grozi neposredna nevarnost za življenje oziroma da obstaja neposredna nevarnost telesne poškodbe ali hujše okvare zdravja, ker ni zagotovljeno predpisano varstvo pri delu. O tem izrecno govori 47. člen republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki tudi določa, da ima delavec v navedenem primeru pravico

odkloniti delo in zahtevati, da se nevarnost v čimkrajšem času odpravi. Če delovna organizacija ni tega mnenja, se pravi, če smatra, da je delavec neupravičeno odklonil delo ter da njegova zahteva po odstranitvi nevarnosti ni utemeljena, mora po določbi istega člena o tem takoj obvestiti pristojni organ inšpekcije dela. Ta je dolžan takoj ukrepati, torej opraviti ogled ter po svoji presoji bodisi odrediti ustrezne varstvene ukrepe, bodisi obvestiti delavca, zavoljo česa njegova zahteva ni utemeljena.

Kot je razvidno iz citiranega člena zakona, je delavec upravičen odkloniti delo, vendar le v primerih, ko proti delavcu resna, neposredna nevarnost. Če gre v vašem primeru za to, temeljna organizacija pa meni, da nevarnosti ni ali da so uveljavljeni vsi potrebni ukrepi, mora obvestiti inšpekcijo dela, ki dokončno odloči o zadevi.

M. LIPUŽIČ

DE pravna posvetovalnica
kupon

TEŽAVEN POLOŽAJ AVTOMOBILSKE INDUSTRIJE V ZR NEMČIJI

Zagata zdomcev iz Pomurja

Na pobudo republiškega zavoda za zaposlovanje in jugoslovanskega generalnega konzulata v Muenchnu je bil pred nedavnim v glavnem mestu Bavarske pogovor o problemih, ki bodo nastali zaradi zmanjšanja števila zaposlenih v avtomobilski tovarni Audi-NSU v Ingolstadtu. Pogovora so se udeležili tudi predstavniki zavodov za zaposlovanje iz sosednje Hrvaške, predstavniki tovarne in njenih sindikatov.

Kakor je znano, so nastale težave zaradi zmanjšanja izvoza in sploh manjše prodaje osebnih avtomobilov. Če se razmere ne bodo izboljšale, bo morala tovarna v Ingolstadtu letos odpustiti 1700 delavcev. Zdej dela v tovarni Audi-NSU kakih 1600 delavcev iz Jugoslavije, od tega jih je slaba polovica iz Pomurja, predvsem iz soboške občine. Zato je tudi razumljivo, da so v Murski

Soboti zaskrbljeni, kako zaposliti tiste, ki se bodo morali vrniti, pa ne bodo šli na kmetije, marveč bodo iskali delo. Za zdaj je v pomurskih organizacijah združenega dela malo možnosti za zaposlitev, nekoliko drugače pa je na drugih območjih naše republike, vendar podjetja nudijo zgolj delo, le v redkih primerih pa lahko poskrbijo za stanovanje, prehrano in drugo.

V tovarni Audi-NSU so se odločili, da bodo vsem, ki bodo zapustili delovno mesto, izplačali odpravnino, in sicer med 3 in 7 tisoč DM, za nekatere starejše delavce pa še več, s tem da se lahko po 28 dneh prijavi v ZR Nemčiji kot brezposelni in dobijo denarno nadomestilo. Dogovorili so se tudi, da bo vodstvo tovarne sproti seznanjalo delavce s problematiko, jim skupaj s pristojnimi institucijami pomagalo iskati novo delo, o čemer se že denimo, dogovarjajo s Fordom, ter z nekaterimi drugimi tovarnami na Bavarskem. Predstavniki tovarne bodo obiskali kraje, od koder imajo največ delavcev, odpuščenim bodo dajali potrdila o kvalifikacijah in pri redukciji delovne sile upoštevali, kolikor bo mogoče, socialne razmere delavcev.

Vsekakor pa je k temu treba dodati, da Pomurje ni pripravljeno na večji dotok delavcev iz tujine, na kar opozarjajo že dalj časa na najodgovornejših mestih. V Pomurju sodijo, da je izhod le v hitrejšem gospodarskem razvoju tega manj razvitega obmejnega območja, vendar pa brez ustrezne in ekonomsko upravičene pomoči iz razvitejših območij pomursko gospodarstvo ni sposobno ustvariti dovolj delovnih mest niti v prihodnjih petih ali desetih letih. Zato pa bi morali urediti dovolj policentričnega razvoja naše republike in dogovore o naložbah tam, kjer je dovolj delavcev.

E. R.

Pomorščaki in kupljene pokojnine

Člani zveznega komiteja za delo in zaposlovanje so na nedavni seji menili, da sedanjni sistem določanja pokojnin na podlagi vplačanih prispevkov ni nič drugega kot „kupovanje“ pokojnin, kar ni v skladu z ustavnimi načeli o minulnem delu. Ta vest je povzročila vznemirjenost med družinami jugoslovanskih pomorščakov, ki so zaposleni na ladajah tujih ladijskih družb. Večina teh pomorščakov – vseh je kakih 11.000 – namreč vplačuje za svoje pokojninsko zavarovanje prispevek v jugoslovanskih zavodih, ki določajo lestvico prispevkov po funkciji pomorščakov na ladajah. Prispevek vplačujejo v valuti države, pod zastavo katere plovejo.

Ta način vplačevanja pokojninskega zavarovanja pa lahko uvrstimo v „kupovanje pokojnine“, toda to je bila doslej za pomorščake na tujih ladajah edina možnost, da se zavarujejo za starost. Na podoben način so urejali tudi svoje socialno zavarovanje, saj jih ladjar socialno zavaruje samo za čas, dokler so na ladji.

Mogoče takšna praksa ni najboljša rešitev, toda z njo je težko prekiniti. Vsaj dotlej ne, dokler ne bomo uredili odnosov naše države na tem področju s tistimi državami, pod katerih zastavo plovejo jugoslovanski pomorščaki.

Nadaljujmo z akcijo solidarnosti z narodom Vietnama in Kambodže

Predsedstvo republiškega koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam imperialistične agresije pri republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je na svoji današnji seji poudarilo izreden pomen zmage junaških narodov Vietnama in Kambodže. To je hkrati zmaga pravičnega boja in svobodoljubnih težen narodov in naprednih sil celega sveta v borbi proti zatiranju, za neodvisnost, enakopravnost svobode in družbeni napredek.

Narodi in narodnosti socialistične samoupravne Jugoslavije glede na svoje svetle zgodovinske izkušnje v narodnoosvobodilni borbi ob 30-letnici osvoboditve se prav posebej pozdravljamo in se veselimo še ene zmage narodov, ki se bore za svojo svobodo in neodvisnost, saj smo tudi sami del tega boja.

Po zmagi oboroženega boja za svobodo, kjer se je še zlasti pokazala neuničljivost želje po svobodi v dolgoletni borbi vietnamskega naroda, se herojski ljudstvi Vietnama in Kambodže

lotevata obnove razrušene domovine in utrjevanja pridobitev osvobodilnega boja. Naša dolžnost in želja je, da jim pri tem še nadalje pomagamo.

Republiški koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije se pridružuje čestitkam vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti herojskima narodom Vietnama in Kambodže. Hkrati poziva vse občinske koordinacijske odbore za pomoč žrtvam imperialistične agresije oziroma vse občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije ter vse družbenopolitične organizacije, še posebej organizacije zveze združenih borcev NOV, da izkoristijo proslavo ob praznovanju 30-letnice osvoboditve za nadaljevanje akcij solidarnosti in podpore narodom Vietnama in Kambodže.

Ljubljana, dne 6. 5. 1975

Predsedstvo republiškega koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam imperialistične agresije pri RK SZDL

BRITISH LEYLAND POD DRŽAVNIM NADZOROM

Prvi »poizkusni zajček«

Država bo odkupila večino delnic te avtomobilske družbe, ki jo bodo samoupravljali tudi predstavniki delavskih sindikatov – Temu primeru naj bi kasneje sledili še drugi.

Družba British Leyland bo prešla pod nadzor države, ki bo kupila večino delnic. To novico je pred nedavnim potrdil tudi premier Wilson, ki je poudaril, da pri tem ne gre za nacionalizacijo, marveč le za intervencijo države, ki naj bi skupaj z zasebnim kapitalom pomagala spraviti to britansko avtomobilsko hišo na zeleno vejo.

Sodijo, da „preprodaja“ družbe Leyland prek delniškega trga ne bo povezana z večjimi težavami, čeprav nekateri borzni posredniki svetujejo, naj ne bi sprejeli cene 10 penijev za delnico, ker da injekcija javnega kapitala in drastična racionalizacija lahko povsem preoblikujejo britansko avtomobilsko hišo in njene dejavnosti.

Predstavniki vlade pa menijo, da utegne novo vodstvo družbe Leyland skupaj s spremenjeno strukturo njenega kapitala pripomoči k temu, da se bo koncern vrnil med vodilne svetovne avtomobilske industrije. Družbo naj bi poslej upravljala National Enterprises Corporation. Kot na-

povedujejo, bo British Leyland doživela temeljite strukturne spremembe, za kar bodo seveda potrebna znatna vlaganja javnega kapitala, po oceni 700 milijonov funtov kratkoročno ter 5 milijard funtov dolgoročno.

Te spremembe pri British Leyland spremlja javnost z deljenimi občutki, zavedajoč se, da gre za nujno državno intervencijo ob primeru avtomobilske industrije, ki je bila tik pred polomom, in boječ se hkrati občutnejšega povečanja davčnih bremen.

Kot je pred davnim na tiskovni konferenci namignil britanski laburistični minister Benn, naj bi bila British Leyland „prvi pomemben primer državne intervencije“ v skladu z novo zakonodajo. Eden najzanimivejših aspektov državnega posestvanja in spreminjanja struktur je tudi udeležba sindikatov pri vodenju podjetij. British Leyland bo v tem primeru očitno „poizkusni zajček“, ki mu bodo sledili še drugi primeri.

N. Z.

Najbolj varčni: FRANCOZI

Ker Francija nima omembe vrednih lastnih energijskih surovin, se je dovolj zgodaj navadila smotrno ravnati z energijo in je tudi industrijo opremila s stroji, ki trošijo manj energije.

Francija je država, ki je varčevala z energijo že pred naftno krizo. To ugotavlja študija, ki jo je nedavno tega objavil francoski statistični inštitut, sklicujoč se na študijo iz leta 1971, katere napovedi so se uresničile v obdobju vse do zadnje izraelско-arabske vojne na jesen leta 1973.

„Skromna“ poraba energije v Franciji je po mnenju nekaterih ekonomistov tudi posledica zakasnelega gospodarskega razvoja države. Študija to zanika in smotrno ravnanje z energijo pripisuje večji učinkovitosti, ki naj bi jo pri izrabi energije dosegla ne le industrija, marveč tudi široka poraba in terciarni sektor.

V Franciji posebej poudarjajo ugodno izkoriščenost termičnih elektrarn, ki da porabijo manj primarne energije kot podobne elektrarne v drugih industrijsko razvitih državah, vsehvi ZDA in Japonsko. Le Italija naj bi se na tem proizvod-

nem energetskem sektorju lahko kosala s Francijo.

Tudi metalurgija, kemična industrija in druge industrijske dejavnosti naj bi v Franciji bolj racionalno trošile električno energijo kot v drugih evropskih državah, kar omenjena študija utemeljuje z dejstvom, da se je Francija – ker nima lastnih energijskih virov – navadila varčevati na široki fronti in se zategadelj tudi opremila s sodobnimi industrijskimi napravami, ki porabijo manj energije. Večina evropskih držav, ki imajo lastno nafto, zemeljski plin ali vsaj premog, vse do nastanka naftne krize z energijo ni ravnala varčno.

Francija je torej s stališča specifične porabe energije v očitni prednosti: enota novo ustvarjene vrednosti terja v Franciji manj energije kot v drugih državah. V obdobju od 1965. do 1970. leta se je v Franciji poraba energije na enoto vrednosti v industriji zmanjšala za 16 %, v ZR Nemčiji pa za 10 %, medtem ko v Belgiji in Nizozemski nista dosegli napredka. V Italiji pa se je specifična poraba energije v zadnjih letih celo zvišala.

N. Z.

Zastoj v trgovanju z Italijo

Trgovinska menjava nam je prinesla lani za 460 milijonov dolarjev primanjkljaja. Naš izvoz v Italijo je upadel za 98,5 %, uvoz iz Italije pa se je povečal za 67 %. V letošnjih prvih dveh mesecih je bil izvoz iz Jugoslavije v primerjavi s istim lanskim obdobjem manjši za 35,9 %, uvoz pa se je povečal za 26,6 %. Ob takem razvoju trgovanja z Italijo lahko pričakujemo ob koncu leta novih 600 milijonov dolarjev primanjkljaja.

Ce je v čem izgovor za primanjkljaj, so to uvozne omejitve, ki se jih Italija v svojo korist dokaj strogo drži. Že drugo leto. Naša izguba ne bi bila tako velika, če bi imeli jugoslovanski uvozniki vsaj malo italijanske omejitvene discipline in če bi v medsebojnih odnosih težili k vzpostavitvi vsaj približnega ravnovesja med uvozom in izvozom. Prepričanje italijanskih trgovcev, da je Jugoslavija odprto in hvaležno tržišče, je verjetno tudi razlog, da našega trga ne proučujejo tako sistematično, kot denimo proučujejo poljski trg (menjava mesa in kmetijskih proizvodov je potekala recipročno) ali zahodni trg.

UKREPI ZA OŽIVITEV KONJUNKTURE V AVSTRIJI

POSEG V DRŽAVNO BLAGAJNO

Pod vplivom naglega poslabšanja konjunktura je avstrijska vlada objavila okvirni program za zagotovitev ustreznih ravnih zaposlenosti, potem ko je morala spremeniti napoved gospodarske rasti oziroma stopnjo realne rasti, predvideno za leto 1975, znižati od 3,5 % na 2,5 %.

Letos bo predvidoma na voljo nekaj več kot 12 milijard šilingov, in to deloma za financiranje naložb v industriji, deloma pa v obliki zveznih prispevkov za proračunsko neodvisna industrijska področja.

Za oživljanje industrije naj bi v Avstriji letos namenili 5 milijard šilingov, pri čemer bo šla polgradna milijarda šilingov iz sredstev narodne banke, ki so bila doslej zaradi stabilizacijsko-političnih razlogov pod zaporo. Bančni aparat bo iz svojih kreditnih rezerv primaknil nadaljnje 3,5 milijarde šilingov, pri čemer bo 1 milijarda podeljena v obliki kredita z nižjo obrestno mero 5 %, preostale 2,5 milijarde šilingov pa bo podeljenih z obrestno mero 10 %. Po enem od predlogov naj bi vse tri kategorije kreditov pomešali, tako da bi bili krediti posojiljemal-

cem iz vrst gospodarstva na voljo po povprečni obrestni meri 7,5 %.

Naročila zveze pri podjetjih, ki gradijo avtomobile in vagona ter pri podjetjih šibkotočne elektroindustrije ter visoke gradnje bodo tekoče pokrita iz proračuna z zneskom 6,7 milijarde šilingov. Od tega bo 4,5 milijarde šilingov odobrenih iz tako imenovanih vezanih izdatkov, ki so jih uvedli zaradi stabilizacijsko-političnih razlogov in se sprostijo navadno v začetku vsakega leta, čeprav naj bi bil ta denar praviloma uporabljen res v skrajni sili. Vrh tega bo finančni minister parlamentu predlagal, naj bi sprostil dve tretjini tako imenovane stabilizacijske kvote iz „proračuna za izenačevanje konjunktura“, to je 2,2 milijardi od skupno 3,37 milijarde šilingov. Ta sredstva naj bi uporabili za financiranje različnih kreditnih operacij. S tem se bo zelo povečala zadolženost zveze, bruto primanjkljaj zveznega proračuna za leto 1975 pa bo narastel na približno 25 milijard šilingov.

N. Z.

TEKSTILNA INDUSTRIJA V VSE HUŠJI KRIZI

GRENKE IZKUŠNJE V LOMBARDIJI

Prodaja tekstilnih izdelkov in še zlasti oblačil je v krizi skoraj povsod v Zahodni Evropi. Italijanski trgovci ugotavljajo, da se je prodaja v zadnjem letu zmanjšala za 30 do 40 %. Skoraj ni izlozbe trgovin brez napovedanih izrednih razprodaj. Kdaj pa kdaj napisati pri vhodih v lokale oznanjajo tudi likvidacijo tega ali onega podjetja.

Kriza se zastruje, toliko bolj, ker cene tekstila in konfekcije padajo, proizvodni stroški pa nezadržno rastejo. Sedanje razmere povzročajo vse večjo zaskrbljenost ne le podjetnikov, temveč tudi vodij delavskih sindikatov, ki morajo prenašati negotovanje in zlovoljnost zlasti tistih sindikalnih članov, ki prejemajo manjše plače zaradi delne zaposlitve ali celo zavoljo nezaposlenosti.

V tako poslabšanih razmerah med delavstvom se dvigajo celo glasovi, ki obsojajo dosedanje zahteve po zvišanju plač, toliko bolj, ker so le-ti očitno že presegli zmogljivost večine podjetij. Po drugi strani pa ni dvoma, da življenjski stroški vse bolj rastejo, tako da sproti izničjujejo učinke rasti plač.

Federacija delavcev tekstilne in oblačilne industrije v Lombardiji je na nedavni konferenci v navzočnosti odgovornih predstavnikov iz CGIL in CISL obravnavala rezultate analize o zaposlenosti in ugotovila, da se je obseg zaposlenosti v milanski industriji tekstila in konfekcije v zadnjih desetih letih zmanjšal za kakih 40.000 oseb. Še decembra 1964 je omenjena indu-

strija v Milanu zaposlovala 135.000 delavcev, zdaj pa zaposluje komaj še 95.000 delavcev. Položaj pa je še bolj kritičen zaradi dejstva, da je najmanj 5 % delavcev zaposlenih v podjetjih, ki so uvedla skrajšan urnik in jim po večini grozi stečaj.

V vsej Lombardiji, ki šteje 251.500 zaposlenih v tekstilni industriji, je na robu stečaja 55 tvevk s približno 12.000 delavci.

Iz tako imenovane dopolnilne blagajne (cassa integrazione) prejema v Lombardiji dohodke že 26.000 delavcev, ali več kot 10 % vseh zaposlenih v industriji tekstila in oblačil.

Ce izvzamemo nogavičarski sektor, so vse druge dejavnosti tekstilne industrije v izraziti krizi. Značilno je tudi, da podjetja, ki so zašla v težave, niso manj pomembna, temveč tista, ki so bila doslej konkurenčna tako na domačem kot na tujem trgu. To je dokaz več, da gre za splošno krizo povpraševanja, katere posledica so visoke zaloge končnih izdelkov in naza-dujoča rast tekstilne proizvodnje.

N. Z.

● IZBERITE PRIMERNO KNJIŽNO DARILO

Vinko Trinkaus

VELIKA STAVKA

V založbi ČZP Delavska enotnost lahko takoj dobite knjigo – delavski roman Vinka Trinkausa **VELIKA STAVKA**. Roman zajema značilne dogodke prve velike stavke zasavskih knapov leta 1889. Še pred to stavko leta 1883 so stavkali samo ojrški knapje, a samo tri dni, ker je oblast in uprava rudnika ta osamljeni upor približno 300 knapov v treh dneh zatrla. Blizu 100 knapov je bilo takrat odpuščenih...

Ti dogodki so piscu le okvir, v katerem razpleta usode veseljaških, trmasti knapov, na videz grobih, a ponosnih, tovariških. Pisec slika njihovo bedo, veselje, kljubovanje gospodi, v kateri vidijo svojega nasprotnika.

Knjiga je vezana v platno in opremljena s ščitnim ovitkom. Format je 15 x 22 cm, obsega pa 372 strani.

Cena za izvod knjige je 150 din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

PLINOVOD V JUNIJU

V juniju bomo v naši državi pričeli graditi magistralne plinovode, ki bodo oskrbovali s plinom industrijska in druga potrošniška središča v vzhodnem delu Jugoslavije. Predvidevajo, da bo prva etapa gradnje potekala od najbogatejšega nahajališča plina v Mokrinu prek Sente in Beograda do Paračina, zatem pa prek Sente do jugoslovansko-madžarske meje za transport plina iz uvoza. Celotna dolžina teh plinovodov bo znašala 400 km. V naslednjih etapah bomo gradili magistralne plinovode v skladu s perspektivnim programom plinifikacije vzhodnega dela Jugoslavije, ki ga predlaga Naftagas iz Novega Sada.

V imenu
»višjih interesov«

Ko so inšpektorji SDK razčlenjevali lansko neslavno bilanco – 138.918 primerov finančne nediscipline porabnikov družbenih sredstev, so prišle na dan številne zlorabe uradnega položaja. Med drugim tudi 556 primerov uporabe družbenega premoženja v lastne namene (v znesku 23 milijonov dinarjev), 198 pogodb s škodljivimi posledicami (330 milijonov dinarjev škode), 862 nezakonitih izplačil osebnih dohodkov v višini 298 milijonov dinarjev, ki niso bila usklajena z družbenimi dogovori itd. Inšpektorji so pristojnim organom predložili 6.079 prijav, med njimi 862 za kazniva dejanja.

Podatka, da je samo 40 bank pravilno obračunalo tečajne razlike na račun federacije, ni mogoče opravičiti z nepoznavanjem zakonov, z računskimi na-

pakami in podobnimi izgovori. Zaskrbljujoči so tudi pogosti poskusi delovnih organizacij, da bi se izognile plačilu zakonskih obveznosti. V 14 primerih so na primer vinski destilat uporabljali za proizvodnjo umetnih alkoholnih pijač, niso pa obračunali davka v višini 16 milijonov dinarjev itd.

Zlorabe so očitno dobro premišljene, osebno okoriščenje pa „skrito“ za sklepi organov upravljanja, češ, da gre za „višje interese“ kolektivov. Zato ni vedno lahko odkriti krivca, delavska kontrola pa, s katero smo računali v boju proti zlorabam, še ni učinkovita. Tudi dejstvo, da 619 oseb, ki jih je SDK obtožila kaznivih dejanj v 1973. letu, še ni sedlo na zatožno klop, terja, da bo treba vpeljati več reda v naše gospodarsko in družbeno življenje.

SRBIJA

Slabo izkoriščen
stanovanjski prostor

V sekciji za urbanizem, komunalne in stanovanjske zadeve RK SZDL Srbije so kritizirali odpore, ki se pojavljajo pri ureditvi stanovanjskega prostora. V ožji Srbiji stanuje v 50.390 dvo-sobnih stanovanjih le po ena oseba, v 40.000 trisobnih po dve in v 16.000 štirisobnih stanovanjih le po tri osebe. V več kot 120.000 majhnih stanovanjih pa stanujejo veččlanske družine. Gre za resen družbenopolitični problem, zato bi se morala SZDL in sindikat zavzeti za sprejem družbenih dogovorov o smotni uporabi stanovanj.

Predstavniki Beograda je v razpravi opozoril, da z razlika-

mi v najemninah za majhno in veliko stanovanje ni možno veliko doseči; storiti je treba še kaj drugega, vsekakor pa je treba pustiti občinam, da se bodo odločile za tiste ukrepe, ki so najbolj primerni. Predstavniki občin, ki so uvedle večjo najemnino, so opozorili na težave, na katere so naleteli, ker tega ukrepa niso sprejele vse občine. Republiški sekretar za urbanizem inž. Ratko Vujović pa je dejal, da je primerneje kvadrature stanovanja s člani gospodinjstva sicer možno uporabiti kot merilo za smotno uporabo stanovanja, vendar je bolje, če bi s številom članov gospodinjstva primerjali število sob v stanovanju.

Kako zaježiti
investicijsko porabo

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko so lanske investicije v osnovna sredstva znašale skoraj 80 milijard dinarjev ali 45 % več kot leta 1973. Najbolj so povečali investicije v Vojvodini – za 75 %, sledijo pa: BiH za 68 %, Slovenija in Hrvaška za približno 50 %, ožja Srbija za 39 %, Kosovo in Makedonija za 26 in Črna gora za 20 %. Največji absolutni znesek investicij – 18,9 milijarde – so vložili v osnovna sredstva na Hrvaškem.

Po podatkih SDK manjka samo za kritje sedanjih investicij kakih 10 milijard din. Je pa vprašanje, če je to vse. Na takšne domneve navajajo med drugim tudi rezultati ankete Komunistov v republikah, po kateri so samo v dveh republikah ugotovili investicijske prekoračitve v višini 6,6 milijarde dinarjev.

Številke, ki prikazujejo investicije, se torej med seboj močno razlikujejo. Nepokritih investicij naj bi bilo po zadnjih podatkih približno 14 milijard dinarjev, čeprav jih je prijavljenih precej manj. Prav v dejstvu, da je pri investicijah mogoče navajati različne podatke, se skriva pravi odgovor na vprašanje, zakaj nepokrite investicije naraščajo kljub vsem zahtevam in odločitvam, da je treba vpeljati več reda, načrtovanja in usmerjanja v to vrsto porabe. Našim zakonom in predpisom službe družbenega knjigovodstva in drugim organom, kot kaže, ni uspelo zaustaviti „lovcev“ na ozke interese. Dobrašen del odgovornosti za investicije brez kritja nosijo tudi banke, ki kaj zlahka odobravajo kredite in garancije, ker že vnaprej računajo, da jim ne bo treba izpolniti prevzetih obveznosti. Investitorji, ki ostanejo brez denarja, v resnici le redkokdaj „spomnijo“ banke na njihove obveznosti, saj se zavedajo, da bodo tudi v prihodnje odvisni od njihove dobre volje.

Kot je znano, je predsedstvo CK ZKJ ha 4. seji med drugim jasno določilo, da je treba v

republikah in pokrajinah kritično pretehtati in razveljaviti vse sklepe, s katerimi se nekateri spuščajo v investicije brez realnega kritja. Vendar v republikah in pokrajinah še vedno ne razmišljajo o razveljavljanju odločitev o investicijah brez realnega kritja in o ustavitvi del. Razmišljajo predvsem o tem, kako zagotoviti sredstva za začete investicije. Zato pomeni velik napredek že javna razprava o nujnosti obveznega evidentiranja investitorjev in investicij.

Kot je znano, je odbor zveznega zbora za družbenoekonomске odnose zvezne skupščine končno le sprejel predlog zakona o obveznem prijavljanju bodočih investicij. Predlog obvezuje vse investitorje, da po predpisanem postopku prijavijo pristojni gospodarski zbornici in statistični službi svoje investicijske načrte. V predlogu pa niso predvidene nikakršne sankcije do investitorjev, ki se na osnovi objektivne analize nočejo odreči svojim načrtom. V takem primeru bo gospodarska zbornica Jugoslavije obvestila pristojno družbenopolitično skupnost, banke in druge domače kreditorje, da dogovor ni uspel, investitorji pa naj bi nosili predvsem moralnopolitično odgovornost. Po predlogu zakon tudi ne bi veljal za investitorje, ki so že sprejeli investicijske programe, niti ne za tiste investitorje, pri katerih bodo samoupravni organi sprejeli odločitev o investiranju v roku 30 dni od uveljavitve zakona.

Nekaj pa je kljub omenjenim pomanjkljivostim v predlogu zakona o obveznem evidentiranju investicij vendarle spodbudnega: razprava o nenadzorovanem investiranju je opozorila, da brez usklajevanja interesov vseh delov države in vseh organizacij združenega dela ne bo mogoče naglo napredovati. Nasprotno: če organizacije združenega dela ne bodo med seboj usklajevale svojih interesov in programov razvoja, bomo zabredli v še hujšo inflacijo.

V. B.

Pomisleki in opozorilo

Predsedstvo Sveta ZSJ je minuli torek obravnavalo osnutek osnov politike dolgoročnega razvoja SFRJ do 1985. leta in med drugim ugotovilo, da je nujno potrebno doseči skladnejši razvoj ekonomske in socialne politike dežele, ker je „socialni razvoj hkrati cilj in dejavnik izboljšanja proizvodnje in produktivnosti dela kakor tudi celotnega razvoja dežele.“ To je predsedstvo poudarilo zato, ker sindikati ugotavljajo, da predloženi dokument ne zagotavlja usklajenosti razvoja, saj socialnega razvoja ne obravnava enakovredno z razvojem drugih področij. V predloženem dokumentu so družbene dejavnosti še vedno ocenjene samo kot področje porabe, ne pa kot dejavnik pospeševanja proizvodnje in produktivnosti dela. Hitrejša

rast družbenega standarda v primerjavi z osebno porabo, za kar se sindikati zavzemajo, pa tudi nima osnov v dokumentu, čeprav bi jih koncept dolgoročnega razvoja moral opredeliti.

V svetu ZSJ zato opozarjajo, da ne bi smeli samo na papirju izoblikovati dolgoročne vizije razvoja družbe, medtem ko bi dejansko življenje ubiralo svoja pota.

Enotna metodologija

Predsedstvo sveta ZSJ je pripravilo enotno metodologijo za uskladitev akcije republiških in pokrajinskih svetov zveze sindikatov in odborov sindikatov skupaj z zveznimi odbori sindikatov na področju nadaljnega organiziranja združenega dela. V zvezi s tem so v zveznem svetu pripravili obsežen vprašalnik o načinu konstituiranja TOZD in samoupravnega povezovanja teh temeljnih organizacij v OZD in druge samoupravne asociacije združenega dela. Dosedanje konstituiranje TOZD je bilo namreč marsikje

zgjol formalno, bolj pravno kot vsebinsko uresničeno, pa je zato še vedno precej nejasnosti, kaj in kako urediti v TOZD in kako samoupravno povezovati organizacije združenega dela.

Kar je v načelu jasno, je torej v praksi še precej pomanjkljivo, zato menijo, da je potrebno še bolj pospešiti akcijo sindikatov, zveze komunistov, socialistične zveze in gospodarske zbornice na področju združenega dela za dosledno uresničevanje ustavnih načel o samoupravni organiziranosti družbe.

MAKEDONIJA

IZKORIŠČANJE
DELA NA DOMU

V Makedoniji je kakih 10 organizacij združenega dela izkoristilo ustavno možnost sodelovanja z delovnimi ljudmi, ki na svojem domu z osebnim delom in lastnimi delovnimi sredstvi ustvarjajo končni proizvod ali del delovne operacije TOZD, in tako zaposlilo blizu 2.800 delavcev. Položaj teh delavcev pa je zelo negotov, saj sklepajo TOZD z njimi večinoma samo ustne pogodbe; v pisni obliki opredeljujejo samo dolžnosti delavcev glede uporabe surovine in potrebne kakovosti proiz-

voda. Cene določajo OZD. Delavci niso niti zdravstveno niti pokojninsko zavarovani. OZD tako pogosto na račun takšnega sodelovanja krijejo del svojih proizvodnih stroškov, povečujejo akumulacijo in izboljšujejo materialne razmere. Delo na domu res povečuje možnosti za zaposlovanje, vendar pa bi morali opredeliti pravice in obveznosti zaposlenih na domu oziroma urediti njihove odnose s TOZD s pomočjo zakona, če že ne gre drugače.

– Vaš poba bo naredil lepo kariero, saj že zdaj lahko tri ure govori, ne da bi kaj povedal

JOSIP BROZ TITO, predsednik SFRJ, ob 30-letnici zmage nad fašizmom, v intervjuju za beograjsko TV:

V drugi svetovni vojni je padlo ogromno žrtev. Milijoni ljudi – otroci, ženske in starci – so umrli v tabojskih in bili zažigani v plinskih celicah. Milijoni so za vedno ostali v ruševinah bombardiranih mest in vasi. Milijoni so izgubili življenja na bojiščih. Zato mlade generacije vsega sveta ne smejo dovoliti, da bi se še kdaj pojavila fašistična ali kakšna podobna nevarnost. Te mračne sile so v preteklosti ogrožile vse človeštvo, kajti poleg desetih in desetih milijonov ljudi, ki so izgubili življenje, so bile uničene tudi ogromne materialne dobrine, ki jih je ustvaril delavski razred, delovno ljudstvo vsega sveta.

Trideset let je minilo v miru. Mislim pa, da se še ne razume dovolj resnosti in značaja vsega, kar se je zgodilo. Nekateri tega celo nočejo razumeti in govore o minuli vojni proti fašističnemu navalu in imperializmu kot o nekakšni navadni vojni. To pa ne drži.

SERGEJ KRAIGHER, predsednik predsedstva SR Slovenije, v pogovoru na beograjskem radiu ob 30-letnici osvoboditve:

V Sloveniji dela veliko delavcev iz drugih republik in pokrajin. Leta 1974 je bilo pri nas zaposlenih iz drugih republik kakih 130.000 delavcev, to je 19,3 odstotka od celotnega števila zaposlenih v Sloveniji. Razlog za to je tudi dejstvo, da obstaja realen interes delavcev iz drugih republik, da bi se zaposlovali v Sloveniji, ker z zaposlovanjem v Sloveniji zagotavljajo sebi in svoji družini višji osebni in družbeni standard. Ti delavci se zaposlujejo v glavnem v tistih delih Slovenije, ki so se najhitreje razvijali. Toda tudi v Sloveniji imamo območja, kjer so težave z zaposlovanjem in kjer delavci zaradi tega odhajajo v tujino. Zato je tudi to eden od zelo poudarjenih problemov v razvojni politiki Slovenije.

Tudi v prihodnje bomo morali – diferencirano po področjih – skupno reševati te probleme in upoštevati, da se bodo v Sloveniji še naprej zaposlovali delavci iz drugih republik in pokrajin. V prizadevanjih, da bi tem delavcem in njihovim družinam glede z obraževanja, šolanja, stanovanja, zdravstvenega varstva, kulture itd. zagotovili enakopravne in čim ugodnejše možnosti, se morajo neposredno povezovati organizacije združenega dela iz Slovenije z organizacijami združenega dela v drugih republikah in pokrajinah ter z občinami in krajevnimi skupnostmi, v katerih živijo družine delavcev, ki so se zaposlili v Sloveniji oziroma z ustreznimi temeljnimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Tega je bilo doslej premalo, čeprav je bilo veliko pobud za intenziviranje teh procesov.

STANE DOLANC, sekretar IB predsedstva CK ZKS, v intervjuju za Delo in VUS:

Neormalno se mi zdi, da pri nas ob resnih primerih malomarnosti, zanikrnosti, neodgovornosti – s hudimi posledicami, z izgubo človeških življenj in z veliko gmotno škodo – nihče razen neposredno odgovornih ni praktično izvajal nikakršnih konsekvenc. Vem za primere, da so v nekaterih državah po hudih železniških nesrečah morali celo odstopiti ministri za promet. Mislim, da bomo morali tudi pri nas tako zastaviti vprašanje posredne odgovornosti. Po mojem mnenju moramo zastaviti vprašanje materialne odgovornosti celotnih delovnih kolektivov, v katerih zaradi neodgovornosti nastaja gmotna škoda. Če bomo tako postavili, se bo tudi delovni kolektiv postavil na drugačno stališče do notranje discipline, zakonitosti in ravnanja na delovnem mestu.

Zveza komunistov zavrača vse pojave lažne solidarnosti, s katero se ne tako redko srečujemo v nekaterih naših kolektivih, kjer v imenu dozdevnega humanizma omogočajo beg pred odgovornostjo. To mora veljati za vsa okolja in za vse ravni. Pred odgovornostjo ne more nihče zbežati, še najmanj pa član zveze komunistov, ne glede na to, kdo je in koliko časa je že v zvezi komunistov.

Slovesnost v Cerknem

Največjo delovno zmago v Cerknem so za 1. maj in 30. obletnico osvoboditve proslavili v Eti, ko so odprli in predali v obratovanje novo Tovarno cevnih grelcev. Trak je prerezala delavka Ete, potem pa so si delavci tega 1.300-članskega kolektiva ter številni občani Cerknega in gostje ogledali proizvodnjo in se tako seznanili s sodobnim oziroma najmodernejšim postopkom in se seznanili z delom svojih sodelavcev.

Obenem z otvoritvijo nove tovarne so v Eti odprli tudi sodoben obrat družbene prehrane, ki bo omogočil vsem delavcem primerno malico in dobro počutje med polurnim odmorom.

Korenine Ete segajo v partizanske delavnice IX. korpusa in leta 1947 ustanovljeno obrtno podjetje REMPOD: Leta 1955 so prešli na industrijsko proizvodnjo, leto 1964 pa je bilo zanje prelomnica, saj so se takrat specializirali za proizvodnjo grelnih plošč predvsem z nabavljanjem novih strojev, uvajanjem sodobne tehnologije in v zadnjih letih z gradnjo novih proizvodnih objektov.

Tovarno cevnih grelcev, ki smo jo omenili na začetku, so začeli graditi v lanskem letu. Celotna investicija je znašala nekaj več kot 20 milijonov dinarjev, v kar pa je vračunanih tudi 2,5 milijona dinarjev za obrat družbene prehrane in garderobe, in 3 milijone din za pisarniške prostore. Celotna površina, ki so jo v Eti pridobili z novo tovarno, znaša 5.320 kvadratnih metrov, od tega 4.000 kvadratnih metrov proizvodnih prostorov.

Nova tovarna cevnih grelcev ima kapaciteto 1,5 milijona grelcev letno, z možnostjo povečave na 2 milijona, kar bo Eti omogočilo predvsem pokriti potrebe domačega tržišča in se tudi vključiti v mednarodno delitev dela. Danes je Eta 7-krat večja kot leta 1970.

Eta Cerkno pa vlaga tudi ogromna sredstva v družbeni standard svojih delavcev oziroma v razvoj Cerknega. Le nekaj podatkov v dokaz tej trditvi: Cerkno ima 1.500 prebivalcev, Eta pa zaposluje 1.300 delavcev! Stanovanjska gradnja se je v zadnjih desetih letih povečala za 188-krat. Eta gradi v Cerknem samski dom, kjer bo v 70 garsonje-

rah dobilo stanovanja 150 ljudi. Tudi za izobraževanje svojih delavcev in za štipendije daje Eta znatna sredstva. Samo ob delu se na raznih šolah izobražuje več kot 100 članov kolektiva.

Poleg uspehov in neverjetno hitrega razvoja tovarne pa ima Eta tudi precej težav. Pred otvoritvijo nove Tovarne cevnih grelcev se je politični aktiv Ete sestel s članom CK ZKS, Igorjem Uršičem in spregovoril o uspehih Ete, čeprav so udeleženci bolj poudarjali probleme, s katerimi se srečuje njihov kolektiv.

Takole so ugotavljali: Ko iščemo soglasja za uvoz posameznih strojev, moramo premagovati številne tehnokratske in birokratske prepreke v zvezni administraciji... Razlike med cenami surovin, ki se stalno povečujejo, in cenami gotovih izdelkov, plačujemo pač kooperanti posameznih velikih podjetij. Naša amortizacija je tako iz leta v leto manjša in ta razlika gre tudi v prvi vrsti na račun osebnih dohodkov naših delavcev... Samoupravne sporazume podpisujemo, lahko bi rekli, dnevno. Nimamo niti časa, da bi razmišljali, če bomo lahko prenesli finančno breme, ki nam jih posamezen sporazum nalaga, prav tako nimamo dokazov, da je izračun, ki nas bremeni z določenim odstotkom, pravičen oziroma realen.

In k temu še nekatere lastne slabosti: sindikat smo organizirali po posameznih TOZD in imamo svojo konferenco, problem pa je izobraževanje kadrov. To nam manjka, da bi bil sindikat pri nas tisto, kar bi moral biti. Mladi predstavljajo polovico zaposlenih v tovarni, premalo pa je tistih, ki bi bili pripravljeni žrtvovati nekaj prostega časa za delo v organizaciji...

Tudi številni „vozači“ nam to preperečujejo... Sestajamo se le tedaj, ko je treba imenovati delegata za občinsko skupščino...

Se bi lahko naštevati težave, s katerimi se v Eti ubadajo. Od zbiranja sredstev za vsakomesečne osebne dohodke zaradi naraščajoče splošne nelikvidnosti do problemov nelegalne konkurence. Toda če o njih govorijo odkrito in v trenutku, ko slave novo delovno zmago, to pomeni, da jih bodo tudi odpravili.

A. A.

V ŠOŠTANJU SO POČASTILI 40-LETNICO STAVKE TAMKAJŠNIH USNJARJEV:

ŠOLA ŠOŠTANJSKIH USNJARJEV ZA REVOLUCIONARNO BORBO

Delovna skupnost Tovarne usnja Šoštanj, temeljne organizacije združenega dela Industrije usnja Vrhnika, je 30-letnico zmage nad fašizmom in osvoboditve proslavila obenem s 40-letnico stavke šoštanjskih usnjarjev, s katero so začeli tudi šoštanjski usnjari naznanjati narodnostno in socialno osveščenost ter napovedali boj proti takratnim razmeram in kapitalističnemu režimu.

V novem domu kulture v Šoštanju je bila najprej svečana akademija, na kateri so trem udeležencem stavke — članom delovne skupnosti Tovarne usnja Šoštanj Francu Gregorcu, Jožetu Plazniku in Francu Drevu izročili spominska priznanja.

Predsednik delavskega sveta šoštanske Tovarne usnja Herman Lešnik pa je v priložnostnem nagovoru orisal dogodke pred štiri-desetimi leti „Letos ob praznovanju 30-letnice osvoboditve praznujemo v Tovarni usnja Šoštanj še drug jubilej, to je 40-letnico stavke, ki je bila od 7. do 10. julija 1935 leta“, je poudaril Herman Lešnik. Na celjskem zletu Svobod, julija 1935. leta, je bila tudi naša godba Zarja. Sestalo pa se je tudi več delavskih voditeljev. Ob tej priložnosti je bila politična konferenca, na kateri so se dogovorili o bodočem programu obnovljene socialistične stranke. Prav tiste dni je nezadovoljstvo zaradi slabih delovnih razmer in izredno nizkih mezd doseglo svoj višek tudi v vrstah šoštanjških usnjarjev. Začele so se resne priprave na stavko. Glavni vzrok za ta korak je bil v tem, da so bili brezuspešni dolgotrajni spori z lastnikom tovarne Vošnjakom... Delavstvo je namreč zahtevalo kolektivno pogodbo, da bi si na ta način zagotovilo uresničitev vseh določb obrtnega zakona. Poleg strokovnega vodstva je v tem sporu posredovala tudi delavska zbornica, vendar do sporazuma ni prišlo.

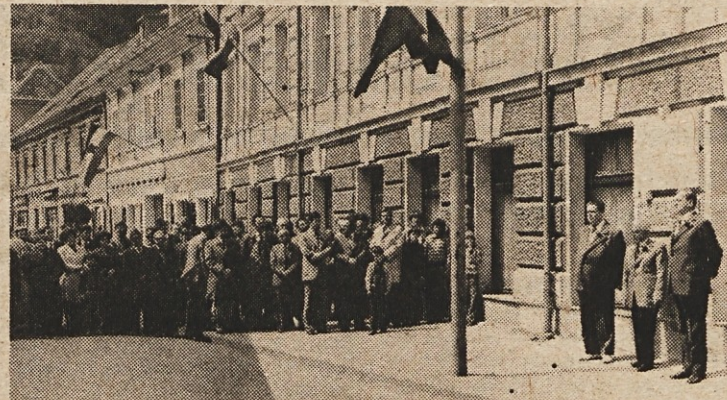
Zato so usnjari 6. julija sklicali zborovanje, na katerem so ponovili zahtevo o kolektivni pogodbi, ki pa je lastnik tovarne ni sprejel. Dan pozneje, 7. julija, se je začela v

tovarni organizirana stavka, v kateri je sodelovalo 350 usnjarjev in ki je trajala 3 dni. Po posredovanju tedanje banke uprave, sreskega načelstva in delavske zbornice je bil dosežen sporazum. Ker so usnjari menili, da je spor poravnal, se pravi, da bodo v prihodnje s sporazumom urejeni odnosi med njimi in lastnikom podjetja, so četrti dan prenehali s stavko in se vrnili na delo. Delavci so ves čas stavke organizirano in enotno nastopali, z usnjari pa so bili solidarni skorajda tudi vsi drugi prebivalci Šoštanja.

„Kljub temu, da so bili sporazumi doseženi in podpisani, pa je lastnik tovarne po prvih tednih po stavki odpustil prav vse zaposlene in za teden dni ustavil obratovanje. Na novo je začel sprejemati delavce, ki so se mu zdeli nenevarni,“ je še poudaril Herman Lešnik. „Tokratne stavke so imele dvojni pomen. Prvič so z njimi delavci izbojevali svoje gnotne razmere. Drugič pa so jih usposabljal za revolucionaren boj, skozi katerega so morali iti, preden so v socialistični družbi mogli sami postati gospodarji svojega dela.“

Ob 40-letnici stavke so na vhodu v upravno zgradbo Tovarne usnja Šoštanj odkrili spominsko ploščo v spomin vsem stavkajočim usnjarjem, predhodnikom današnjega rodu šoštanjških usnjarjev. „S ponosom se spominjamo takratnega julija 1935, ko je delovni človek v tej tovarni začel jasno kazati svojo politično in delavsko zavest in revolucionarne težnje“, je poudaril direktor Tovarne usnja Matjaž Vouk, preden so Franc Gregorc, Jože Plaznik in Franc Drev odkrili spominsko ploščo.

(vš)

ZASAVJE

Sindikalna priznanja

BREŽICE — Na osrednji proslavi ob 1. maju in 30. obletnici osvoboditve so tudi v brežiški občini podelili „Srebrni znak sindikatov Slovenije“ zaslužnim sindikalnim delavcem: Francu Veseliču, Lojzetu Ferenčaku, Franciju Volčanšku, Božu Kerinu, Borisu Rožiču, Stanetu Ilcu, Lojzetu Skrablu, Ivanu Živiču, Antonu Harapinu, Zofiji Janežič, Antonu Škofljancu, Vinku Jurkasu, Ivanu Volčanšku, Rudiju Bukošku, Mariji Subič, Ljudevitu Fujsu, Francu Kožarju, Sofiji Banarič, Josipu Kodriču, Sofiji Lipej, Cilki Radanovič, Andreju Zupančiču, Nadi Novak, Viktoriji Asl, Borisu Kromšičku, Ivanu Denžiču, Antonu Kostanjšku, Miki Martiniču, Vladu Pucku in Bogu Oberču.

KRŠKO — Tudi v Krškem so na svečani seji občinskega sindikalnega sveta podelili 26 „Srebrnih znakov sindikatov Slovenije.“ Prejeli so jih: Ivanka Medvešek, Maks Uhetič, Stane Kunej, Alojz Pavlič, inž. Lojze Krabl, Karel Brence, Franc Rakar, Danica Čargo, Lidija Hočevar, Drago Košale, Alojz Volarič, Marjan Barbič, Jože Peterkovič, Franc Fabjan, Anton Pleterki, Jože Zupančič, Franc Božič, Stanislav Čuber, Viktor Kostevc, Branko Voglar ter osnovne organizacije sindikata v Rudniku rjavega premoga Senovo, Tovarni celuloze in papirja „Djuro Salaj“ Krško, TOZD Konfekcija Lisa Senovo, DES TOZD Elektro Krško in v Tovarni perila Labod — TOZD Libna Krško.

V. P.

Odlikovanja za 15 aktivistov Rdečega križa Slovenije

V petek 9. maja so v prostorih republiškega odbora RK Slovenije v Ljubljani svečano podelili visoka odlikovanja najzaslužnejšim in najaktivnejšim članom Rdečega križa Slovenije ob 30-letnici RK in novi Jugoslaviji. Letos praznuje jugoslovanski Rdeči križ tudi stoletnico, odkar je bila ustanovljena ta organizacija v Črni gori.

V imenu predsednika SFRJ tovariša Tita je priznanja 15 odlikovancem izročil podpredsednik republiške konference SZDL Vlado Beznik. V nagovoru je poudaril obsežno dosežanje delo Rdečega križa Jugoslavije in Slovenije v tridesetih letih, odkar obstoja ta humana organizacija v novi Jugoslaviji. Posebej je poudaril veliko odgovornost in uspešno delo aktivistov RK in zlasti

letošnjih nagrajencev, zatem pa je spregovoril še o prihodnjih nalogah, ki prav gotovo ne bodo manjše in lažje od dosedanjih.

Red bratstva in enotnosti z zlatim vencem je dobil Martin Šlibar;

Red republike s srebrnim vencem — Ivo Majdič;

Red zaslug za narod s srebrnimi žarki — Maks Klanjšek;

Red dela z zlatim vencem — dr. Djordje Čavič, Miroslav Mižigoj, dr. Dušan Reja;

Z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo so bili odlikovani: Marica Bonač, Alojzija Kovač, Krista Kuharič, Anica Novak, Lizika Pečenko, Ivica Žnidarič.

Red dela s srebrnim vencem sta dobila Majda Gorše in Janez Ogorelc, medaljo zaslug za narod pa Branka Smerajc.

KOROŠKA

Podeljena sindikalna odličja

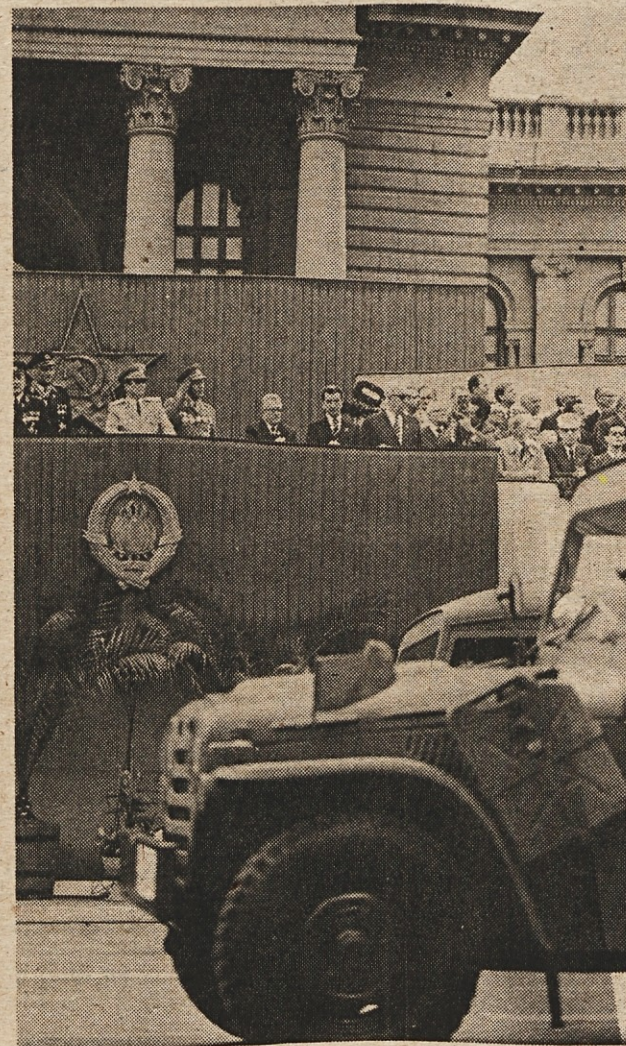
Na osrednjih slovesnostih v počastitev mednarodnega delavskega praznika — 1. maja so tudi v občini Dravograd in Slovenj Gradec prvič podelili „Srebrni znak sindikatov Slovenije“ najprizadevnejšim sindikalnim delavcem in osnovnim organizacijam sindikata.

V DRAVOGRADU so prejeli prve „Srebrne znake sindikatov Slovenije“ Maks Balazič, Jože Bališ, Franc Čede, Ivan Fišer, Berta Gabrovec, Mirko Grabnar, Jožica Heber, Alojz Herman, Franc Kanduč, Karel Kokolj, Franc Kotnik, Zdenko Krajnik, Milan Lauko in Cveta Reven ter osnovne organizacije sindikata Elektrama Dravograd, Tekstilna industrija Otiški vrh pri Dravogradu in Osnovna šola „Neznani talci“ Dravograd.

V SLOVENJEM GRADCU pa so podelili „Srebrni znak sindikatov Slovenije“ naslednjim sindikalnim aktivistom: Janezu Grabcu, Srečku Zlatoperju, Mari Čerče, Ivanu Golobu, Vikici Pušnik, Viktorju Brezniku, Leopoldu Kranjcu, Alojzu Podpečanu, Alojzu Rožiču in Janezu Golograncu.

V občini RAVNE NA KOROŠKEM bodo podelili „Srebrne znake sindikatov Slovenije“ prizadevnim sindikalnim delavcem in osnovnim organizacijam sindikata ob drugi priložnosti.

(EK)

Na dan, ko je pred tridesetimi leti za človeštvo spet zasijala svoboda, je bilo v Beogradu slovesno kot že dolgo ne. Tega dne, točno ob deveti uri, je častnik JLA raportiral predsedniku Titu, da je nared kolona za paradni pohod „Z bratstvom in enotnostjo do zmage“. Bil je to veličasten mimohod, dolg polnih deset kilometrov. V njem so sodelovale vse enote naše ljud-

ske armade, sodelovali so revolucionarji in borci NOV, bodoči častniki, oddelki teritorialne obrambe iz vseh republik in pokrajin, predstavniki mladinskih in športnih organizacij. Ta mimohod je bil pravzaprav odgovor narodov in narodnosti Jugoslavije, vsega ljudstva, da je zatrdno odločeno braniti svoj mir in svobodno graditi nov družbeni red.

KAKO ZATIRATI ŠKODLJIVE POJAVE?

Vsebinske pritožbe, ki jih prejema različni upravni organi ali komisije za pritožbe pri skupščinah, pa tudi organi ZK, kaže, da je birokratska miselnost v organizacijah združenega dela zelo trdoziva. V največ primerih so zaradi nje oškodovani delavci: to odkriva vsako četrto pismo, pogosto tudi nepodpisano, najbrž zaradi strahu pred maščevanjem. Ustava je razširila samoupravne pravice delavcev. Predvsem od njih samih je odvisno, če bo neposredno samoupravljanje prestopilo prag kolektiva. Vendar je precej znakov — tudi v pritožbah višjim partijskim in državnim organom — da so delavci premalo dejavni pri odpravljanju birokratske miselnosti. Res pa je tudi, da takšno prizadevanje pogosto ne poteka brez tveganja; niso tako redki odpusti iz delovnega mesta, ki jim potem sledi dolgotrajno iskanje pravice ter zadoščenja. To, da mora človek, ki je pogumno dregnil v gnezdo tovarniške ali druge birokracije, dolgo čakati na zadoščenje, pa ima lahko kaj neprijetne posledice: ljudje zgubljajo pogum.

Naša samoupravna zgodovina nas je poučila, da nesamoupravne trdnjave ne padajo same od sebe. Njihova moč in število je vedno v obratnem sorazmerju s politično močjo samoupravnih sil v družbi. Zato je še bolj nujno, da birokratsko in tehnokratsko nadvlado nad samoupravljanjem preprečujemo sproti in brez prizanašanja. To lahko le spodbudi delovne ljudi, da bodo še ostrejši in konkretni kritiki teh pojavov, da jih bodo reševali „v domači hiši“ in da se bodo brez strahu podpisovali, kadar bodo iskali zunanjo pomoč. Prav bi sicer bilo, če bi ljudje, ki so oškodovani, lahko rešili svoje probleme v svojem okolju. Toda za nekatere vodilne delavce ni ne ustave ne partijskih sklepov; v takih okoljih velja načelo avtoritete, ne argumenta. Samoupravni organi, partijske in druge organizacije imajo v njih le obrobno vlogo.

Prav zaradi pogostne majhne veljave in podrejenosti samoupravne besede pri odločanju je slišati predlog, naj bi ob prilaganju celotnega procesa zakonodaje novemu ustavno-pravnemu sistemu razmislili tudi o možnosti vpeljave nekakšne „ljudske tožbe“ ob

pojavih samovolje, ki povzročajo družbeno škodo. Posebno velja to za vprašanje družbene lastnine. Že velikokrat je bilo rečeno, da zahteva družbena lastnina sebi ustrezne oblike in instrumente zaščite. Takšnih oblik nimamo: še vedno mnogo bolj varujemo privatno lastnino, za katero imamo podedovane pravne instrumente in podobno. Če kot posamezniki ugotavljamo razne negativne pojave pri razpolaganju z družbeno lastnino, še vedno nimamo pri roki sredstva, da bi sprožili sodne, disciplinske ali druge postopke. Naše tožbe bi bile zato zavrnjene kot nedopustne. Boj proti negativnim pojavom je pravno še vedno samo naloga pristojnih organov — osnova tega boja pa je zato zelo ozka. Če pa bi uvedli „ljudsko tožbo“ in dali vsakemu občanu pravico ter možnost, da predlaga postopek pred določenimi organi, kadar gre za zaščito splošnih družbenih interesov, bi postal boj proti raznim negativnim pojavom res splošno ljudski. Meje med „mojim“ in „državnim“ bi izginjale; praktično bi se združevali k oblikovanju novih odnosov in nove zavesti človeka v družbi ter do družbe. Gre torej za načelni, vzgojni pomen takšnega instrumenta, pa tudi za njegovo praktično korist. Lahko bi sicer rekli, da že imamo organe in sredstva, s pomočjo katerih je moč usmerjati širšo pobudo iz družbene baze, na primer možnost naslavljanja prošelj in pritožb na razne organe. Vendar je to nekaj drugega: s tem posamezniki opozarjajo na nepravilnosti, ki zadevajo le njihove interese. Prav tako so v novem ustavnem sistemu organi, na katere se lahko vsak obrne: na primer na družbenega pravobranilca samoupravljanja. Toda tudi v tem primeru ima pobudo za sprožitev postopka organ. Pri predlogu, naj bi dobili delovni ljudje več besede v družbenem boju proti škodljivim pojavom, pa gre za načelno potrebo vsega našega samoupravnega družbenega sistema, v katerem ne sme biti prostora za birokratsko samovoljo in ravnanje. Hkrati s tem spoznanjem se moramo zavedati, da je v takšnem sistemu boj proti negativnim pojavom lahko učinkovit le, če se vanj zavestno vključijo vsi delovni ljudje, ne pa le za to žadoloženi organi.

V. B.

PRED USTANOVITVIJO SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI VARSTVA PRI DELU

Odločno v akcijo

Posledice nesreč pri delu resno ogrožajo aktivno prebivalstvo v naši republici, saj je med upokojevcem kar četrtina delovnih invalidov

Žal je pri nas še vedno tako, da je varnost pri delu tržna dobrina, ki si jo lahko privoščijo le tisti, ki ima denar. Vsakodnevna praksa pa nam medtem čedalje bolj potrjuje, da so te varnosti najbolj potrebni tisti, ki je ta čas še ne uživajo in zato tudi ne morejo uresničiti svoje neodtujljive pravice, ki jim jo daje tako ustava kot zakon o varstvu pri delu. Torej je skrajni čas, da delavci tega več ne prosijo, ampak zahtevajo, kar pa je mogoče le, če imajo zagotovljena sredstva. Tako menijo na zavedu SR Slovenije za varstvo pri delu in pri tem pripominjajo, da je treba v Sloveniji zaradi teh, seveda pa še vrste drugih vzrokov, ustanoviti samoupravno interesno skupnost za varstvo pri delu.

Republika ustava in lani sprejeti zakon o varstvu pri delu opredeljujeta varstvo kot neodtujljivo pravico delavca do takšnega delovnega okolja, delovnih in življenjskih razmer, ki zagotavlja fizično in moralno integriteto pri delu. Ševeda ima delavec za zagotovljeno pravico do celotnega varstva pri delu tudi dolžnost, da jo aktivno uresničuje. Kot neposredni porabnik varstva — po ustavi in zakonu je delavec subjekt varstva — lahko zahteva, da se varstveni ukrepi načrtujejo organizirano, uresničujejo ekonomično in učinkovito, izvajajo pa strokovno in znanstveno utemeljeno.

Celotno varstvo je možno zagotavljati z istočasnim nastopom in prizadevanji delavcev kot porabnikov in sooblikovalcev varstva ter strokovnjakov različnih znanstvenih panog in usmeritev kot izvajalcev določenih nalog na področju varstva pri delu, ne nazadnje pa še različnih samoupravnih interesnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, upravnih organov in drugih kot usklajevalcev akcij na tem področju.

BOLEČE POSLEDICE NESREČ PRI DELU

Očitno je spoznanje, da posledice nesreč pri delu resno ogrožajo aktivni del prebivalstva v Sloveniji. V naši republici je namreč ta čas 50.000 ali 25 % vseh upokojevcev invalidov zaradi nesreč pri delu ali v zvezi z delom. Delež invalidskih upokojevcev je v odnosu na starostne skupnosti (50 %) in družinske (25 %) izredno zaskrbljivo, obenem pa resno opozarja na preslabo varstvo pri delu. Ogroženost aktivnih občanov je po mnenju strokovnjakov republiškega zavoda za varstvo pri delu na sploh vedno večja prav zaradi pomanjkljivo organiziranega varstva pri delu. Reševanje problematike na tem področju terja razumevanje varstva pri delu, pogoj za to pa so ustrezne akcije, predvsem pa odnosi in sporazumevanje med vsemi tistimi, ki lahko v taki ali dru-

gačni obliki prispevajo k učinkovitejšemu varstvu.

Zato bi bila samoupravna interesna skupnost tista organizacijska oblika, ki bi dajala problemom varstva pri delu vso težo, hkrati pa bi, kar je pri vsem najbolj pomembno, na osnovi skupnih dogovorov določala obveznosti in pravice vseh tistih delovnih organizacij in institucij, ki bi bile vključene v skupnost. Prav zato je zavod bil med prvimi pobudniki za ustanovitev take skupnosti, ki naj bi jo sestavljali v republiškem okviru RS ZSS, RK SZDL, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zveza skupnosti zdravstvenega varstva in zavarovanja, gospodarska zbornica, sekretariat za delo in nekatere druge institucije. Navkljub prizadevanjem zavoda pa so se priprave na ustanovitev iniciativnega odbora nekoliko zavlekle, ker sta dala poleg sindikatov soglasje k njegovemu imenovanju zgolj republiška raziskovalna skupnost in sekretariat za delo, vsi ostali, tako vsaj kaže, pa še vedno odlašajo s svojimi odločitvami.

Če bo šlo vse po pričakovanjih, bomo v Sloveniji verjetno do konca letošnjega leta že dobili interesno skupnost varstva pri delu, ki bo, upajmo, vendar začela z načrtnim in sistematičnim reševanjem problemov s tega področja.

-iv

NOVO MESTO

Koliko denarja za zdravstveno varstvo?

Na četrti redni seji obeh zborov skupščine regionalne zdravstvene skupnosti v Novem mestu so obravnavali predlog finančnega načrta skupnosti za letos ter predlog izhodišč za sklepanje samoupravnih sporazumov in dogovorov z zdravstvenimi delovnimi organizacijami za financiranje zdravstvenega varstva v letošnjem letu.

Po predlogu finančnega načrta naj bi letos, od skupno razpoložljivih sredstev v višini 235.068.000 dinarjev namenili za zdravstveno varstvo okroglo 188 milijonov dinarjev. To je 80 odstotkov vseh sredstev in dobrih 15 odstotkov več kot lani. Vendar so delegati zbora izvajalcev na seji skupščine menili, da to ne zadostuje za uspešno delovanje zdravstva, češ da je to povečanje le simbolično in da je v strukturi izdatkov letos namenjenih za zdravstveno varstvo celo za 1,86 odstotka manj denarja, kot so ga dobili lani. Glede na gibanje materialnih stroškov in osebnih dohodkov bi bilo treba zadržati vsaj lanske letošnje strukture, če je že ne bi izboljšali v prid zdravstvenega varstva. Tako mnenje delegacije novomeške splošne bolnišnice so podprli tudi delegati iz drugih zdravstvenih delovnih organizacij.

Zato zbor izvajalcev zdravstvenega varstva ni sprejel niti finančnega načrta niti predloga izhodišč za sklepanje samoupravnih sporazumov, čeprav je zbor uporabnikov glasoval za oba predloga. Pri izhodiščih so bili namreč delegati mnenja, da le-ta niso v skladu z republiško resolucijo in letošnjo sindikalno listo, češ da določila teh izhodišč, ki so sicer v republiškem merilu usklajena, ne zagotavljajo dovolj denarja za ustrezno povečanje osebnih dohodkov zaposlenim v zdravstvenih delovnih organizacijah na Dolenjskem.

Skupščina je ob tem sklenila, naj predlog finančnega načrta še enkrat preučijo in uskladijo strokovne službe zdravstvenih delovnih organizacij in regionalne zdravstvene skupnosti, nato pa bodo o njem razpravljale vse občinske zdravstvene skupnosti na Dolenjskem. Delegacija novomeške bolnišnice je tudi predlagala, da bi pospešili povezovanje zdravstvenega varstva na Dolenjskem, ker bi tako lahko izboljšali organizacijo in ne nazadnje tudi ekonomičnost poslovanja celotnega zdravstva na tem območju.

R. Š.

BOLEZINNE KREPKO PESTIJO GOSPODARSTVO IN ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

»Bolniške« požirajo milijarde

Prizadevanja na področju politike zniževanja bolniških izostankov naj bodo usmerjena v zagotavljanje učinkovitega zdravstvenega varstva in drugih ukrepov, s katerimi bi zajezili plaz čedalje večjega izostajanja z dela zaradi bolezni

Ko rečemo v vsakdanjem besednjaku boleznina, ker smo pač tako navajeni, mislimo pri tem na nadomestilo osebnega dohodka za čas bolezni. V statističnem prikazu bolniških izostankov in v denarni postavki boleznin se skriva razvejana problematika, ne samo zdravstvenega varstva aktivnega prebivalstva, marveč tudi gospodarski vidik izostajanja z dela, problem življenjske ravnih bolnih in ne nazadnje tudi politika invalidskega upokojevanja.

Republiška skupnost zdravstvenega varstva in zavarovanja Slovenije razpolaga z vsemi podatki za sestavo kolikor toliko celovite podobe vsega tistega, kar predstavlja trenutek, ko dobi zaposleni v svoji zdravstveni ambulanti napotnico za bolniški dopust. Iz teh podatkov je razvidno, da v celotnem dohodku, ki ga zaposleni v Sloveniji odvajajo za zdravstveno varstvo, znaša nadomestilo osebnega dohodka za čas bolezni v zadnjih letih 14,5 do 15 %. To pomeni v dinarjih, da smo samo 1974. leta izplačali za boleznine 470 milijonov dinarjev ter da je pričakovati in načrtovani izdatek v te namene za letos dvignjen že na 620 milijonov dinarjev.

Globalne vsote izdatkov za boleznine so odsev števila primerov, ko zaposleni med letom zbolijo ali se ponesečijo, oziroma odsev števila dni bolniških izostankov. V gibanju primerov obolenj, kakor tudi dnevov bolniških izostankov, opazamo v zadnjih letih stalno povečanje z bistveno razliko pred 10 ali 15 leti, ko smo v Sloveniji zaznamovali nekajkrat zapovrsten padec števila boleznin. Tako smo imeli 1957. leta 411.000 obolenj, leta 1962 se je to število povzpelo na 539.000, nato se je nekaj let gibalo med 500.000 in 600.000, potem pa je leta 1970 krepko naraslo, in sicer na 653.000

obolenj in nesreč pri delu, 1972. leta se je povzpelo celo na 817.000! Lani v prvem polletju pa je bilo za beleženih 362.000 obolenj in nesreč pri delu.

V podobnem sorazmerju rasti in padanja je bilo tudi število dni začasne nezmožnosti za delo. Sredi šestdesetih let so jih v Sloveniji našli od 6,5 do 7 milijonov, 1973. leta je bilo več kot 9 milijonov dni bolniških izostankov, lani v prvih šestih mesecih pa okrog 3 milijone. Za boljše primerjavo je preprostejše računanje na podlagi odstotkov. V zadnjih petih letih je izostajalo v Sloveniji z dela okoli 4 % vseh zaposlenih. Nato je ta odstotek stalno raste in dosegel leta 1973. že 4,4 %. S tem odstotkom presegamo jugoslovansko poprečje, ki znaša 3,9 %.

KAKO OBČUTI BOLEZEN V SVOJEM ŽEPU ZAVAROVANEC?

Preden začnemo presojeti, ali je izostajanje z dela zaradi bolezni in nesreč pri delu na osnovi omenjenih podatkov veliko ali majhno, predno tehtamo razlike v primerjavah in jih hkrati ocenjujemo, kako usmeriti prizadevanja, da bi stvari premaknili na bolje, pogledimo našo politiko izplačevanja nadomestil za čas bolezni in to, kako občuti bolezen v svojem žepu zavarovanec. Ni dvoma, da se z odgovori na vsa ta vprašanja približamo presoji, ali se nam bolezen „splaca“ ali ne, razumljivo zgolj s finančnega vidika. Ta presoja nam bo namreč dala vedeti, ali smo v ambulanti preveč ali premalo „zavestni“ v hotenju, da izprosimo bolniški dopust, ko morda še ni potreben oziroma, ali ne želimo ostati celo bolni na delovnem mestu. Gre

skratka za to, kako med posameznike deliti tisti 15-odstotni delež za nadomestila v skupni vsoti, ki jo odmerjajo zaposleni za zdravstvo.

Kot je znano, je odmera nadomestil urejena z zakonskimi predpisi in v njihovem okviru s pravilniki organizacij združenega dela. Tako stroške za bolniške izostanke do 30 dni pokriva delovne organizacije, nakar prevzema izplačilo zdravstveno zavarovanje. Za krajši, nekajdnevni bolniški izostanek ima večina organizacij združenega dela določeno nekaj nižji odstotek nadomestila kot za daljšo bolezen, zlasti še, ker želijo s tem preprečiti množično, neupravičeno izostajanje z dela. V večini primerov znaša nadomestilo za prve dni bolezni 80 % osebnega dohodka, potem pa 90 %, kolikor daje pri daljši bolezni tudi zavarovanje.

Torej bi po vsem tem sodeč pričakovali, da je zaposleni za čas bolezni dobro zavarovan, celo da se mu pri izplačilu 90 % od osebnega dohodka s finančnega vidika „splaca“ pregovoriti svojega zdravnika za malo daljši bolniški dopust. Toda, predpisi ima svojo zanko: za osnovo pri računanju nadomestila se ne upošteva dohodek, ki ga delavec dobi, ampak poprečje osebnega dohodka, ki ga je prejemal v zadnjem koledarskem letu. Ob naraščajoči inflaciji, ki se odraža tudi v znatni rasti osebnih dohodkov, nastaja s tem za bolnega velika razlika med tistim, kar dobi, ko dela in tistim, kar dobi, če mora „v bolniško“.

Ob taki, sicer pravilni politiki izplačevanja nadomestil za čas bolezni, pa se zadnje čase čedalje bolj zastavlja vprašanje, kako naj bi osnovo za izračun nadomestil čim bolj približali tekočim osebnim dohodkom, posebno še, ker so razlike

iz leta v leto večje, najbolj prizadeti pa so seve tisti, ki so dalj časa v bolniškem staležu.

Nobenega dvoma namreč ni, da bi bili predpisi za delavca neprimerno ugodnejši, če bi na primer dovoljevali za izračun osnove za nadomestilo osebni dohodek v zadnjih treh mesecih in ne v zadnjem koledarskem letu, kakor je praksa sedaj. Vsaj za enkrat pa bi to povzročilo organizacijam združenega dela in zdravstvenemu zavarovanju izreden porast izdatkov, ki ga verjetno ne bi prenesli. Lani so s posebnim socialnim ukrepom priskočili na pomoč zaposlenim z nizkimi osebnimi dohodki tako, da so sklenili dati dodatke v fiksnem znaku bolnim delavcem. Pri osebnih dohodkih do 1500 dinarjev je bil za mesec dni bolezni izplačan dodatek 120 dinarjev, pri dohodkih do 2000 dinarjev je znašal ta dodatek 90, pri dohodku 2500 dinarjev 60 in pri mesečnemu zaslužku 3000 dinarjev 30 dinarjev. Ta sklep je veljal samo za lansko leto, kako pa bo s temi dodatki urejeno za letos, še ni znano.

Očitno je, da boleznine čedalje bolj pestijo gospodarstvo in zdravstveno zavarovanje. Poleg tega, da bomo morali prizadevanja usmeriti predvsem na zniževanje bolniških izostankov, s čimer bi zagotovili učinkovitejše zdravstveno varstvo, bo treba misliti tudi na tiste delavce z nizkimi osebnimi prejemki, ki ostajajo dalj časa v bolniškem staležu in so denarno močno prikrajšani. Poiskati bo treba sistemske rešitve, s katerimi bomo naposled uredili tudi izplačila nadomestil za čas bolezni. S posebnimi dodatki zavarovanecem z nizkimi osebnimi dohodki, kakor je bila to praksa zadnji dve leti, teh vprašanj ne bo mogoče reševati dolgoročno.

IVO VIRNIK

TUDI V POMURJU IN OBČINI NOVO MESTO NA CELODNEVNO OSNOVNO ŠOLO V začetku zelo skromne možnosti

Podatki, ki so znani, niso kdove kako spodbudni: večina pomurskih osnovnih šol nima pogojev za prehod na celodnevno osnovno šolo. Po posameznih občinah so razmere sicer različne, vendar je vsem skupno, da nimajo ustreznih prostorov, primanjkuje denarja in tudi učiteljev ni dovolj, zlasti v oddaljenih krajih.

Navzlic temu pa so se v Pomurju že pričeli temeljito pripravljati na celodnevno osnovno šolo, seveda v okviru zdajšnjih možnosti, ki so marsikje res minimalne. Tako menijo, da imajo največ pogojev v Gornji Radgoni, v Lendavi in v Gornjih Petrovcih, izmed teh šol pa imajo najboljše možnosti v lani zgrajeni radgonski šoli. Veliko so o celodnevni osnovni šoli razpravljali tudi v Lendavi. Kaže, da imajo najmanj možnosti za to šolo v ljutomerski občini, kjer pravijo, da lahko uvedejo celodnevno šolo šele v šolskem letu 1976/77, vendar jo bodo najbrže že prej uvedli na podružnični šoli v Logarovcih. V Ljutomeru morajo adaptirati stari del osnovne šole Ivana Cankarja in takrat bodo imeli pogoje za prehod na celodnevno šolo.

Kot že zapisano, v Pomurju primanjkuje predvsem ustreznih šolskih prostorov, saj je šol, ki bi imele dovolj učilnic, telovadnic, kabinetov in ostalih prostorov, zelo malo oziroma jih skorajda ni. Izjeme niso tudi občinska središča, razen Radgone, kjer so lani zgradili novo šolo. V Murski Soboti so sicer tri osnovne šole, vendar pogojev za celodnevno delo nima nobena, enako tudi ni dovolj prostorov na lendavski dvojezični osnovni šoli. Zlasti slabe prostore imajo v Beltincih, Puconcih in drugje, kjer bi morali že zdavnaj graditi nove šole, pa ni denarja. Z učitelji pa je tako, da jih ni dovolj v oddaljenih krajih, medtem ko tega problema ni v večjih krajih.

Akcijo za celodnevno osnovno šolo podpirajo tudi prosvetni delavci, seveda s tem, da je treba zagotoviti vsaj minimalne možnosti za delo. To pa ne bo lahko, ker gre za gradnjo šol, za to pa je potrebno veliko denarja. Čeprav se ni podrobneje spregledalo o tem, koliko denarja bi bilo potrebno za prehod na celodnevno osnovno šolo, izvzemši investicije, je očitno, da bo v Pomurju precej težav. Dejstvo je, da bo potrebna pri tem širša solidarnost,

zlasti v konkretnih primerih, kjer ni ustreznih šolskih prostorov, saj tudi domače gospodarstvo ne bo moglo prispevati večjega deleža zavoljo precejšnjih obremenitev.

V priprave na celodnevno osnovno šolo se je aktivno vključila tudi pomurska organizacijska enota republiškega zavoda za šolstvo, pri nekaterih občinskih konferencah Socialistične zveze pa so izvolili ustrezne odbore. Seveda pa moramo k temu dodati tudi nekatere pomurske specifičnosti, ki še bolj pouda-

rijo pomen celodnevne šole v tem delu naše republike: tu je veliko otrok, katerih starši so na tujem, tu je veliko kmečkih otrok, nedvomno pa bi s tem lahko pridobilo tudi dvojezično šolstvo. Vsega tega se v Pomurju prav dobro zavedajo, zato smatrajo, da osnovnega šolstva in v zvezi s tem celodnevne osnovne šole ne bi smeli prepuščati posameznim občinam in njihovi ekonomski moči, marveč to vprašanje celoviteje in enotneje reševati v naši republiki.

E. R.

Gradivo za javno razpravo

V Novem mestu so že v aprilu na skupni seji predsedstva občinskega sveta Zveze sindikatov, komiteja občinske konference ZK in izvršnega odbora občinske konference SZDL sprejeli vrsto sklepov in stališč v zvezi s pripravami za prehod na celodnevno osnovno šolo v novomeški občini.

Med drugim so ugotovili, da bo celodnevna šola prevzela poglavito odgovornost za ureditve vzgojno-izobraževalnih nalog v obdobju osemletnega obveznega šolanja vsakega mladega občana ter s tem vplivala na zmanjšanje osipa in socialnih razlik v vzgoji in izobraževanju. Razen tega bo odprla več možnosti mladim ljudem za poklicno izobraževanje do najvišjih stopenj strokovnosti. Zavoljo tega so poudarili, da mora celodnevna šola postati skrb vseh družbenih dejavnikov, od krajevnih skupnosti in temeljnih organizacij združenega dela, do družbenopolitičnih organizacij in drugih zainteresiranih dejavnikov v občini.

Zavod za šolstvo SRS, enota Novo mesto, bo pripravil ustrezno gradivo za javno razpravo, ki jo bosta v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih vodila občinski svet Zveze sindikatov in občinska konferenca SZDL. Po krajevnih skupnostih bodo ustanovili koordinacijske odbore, ki bodo obravnavali programe za prehod na celodnevno šolo in na podlagi teh sprejeli akcijske programe postopnega zagotavljanja možnosti za uvedbo celodnevne šole. Pri tem gre tako za šolske prostore in kadre kot za stanovanja za prosvetne delavce, igrišča in podobno. Pri tem pa je treba iskati čim racionalnejše rešitve.

Posebno skrb so sklenili posvetiti kadrovanju v pedagoške poklice in prizadevanjem za oblikovanje celovitega sistema izobraževanja pedagoških kadrov. Zato se zavzemajo za oblikovanje pedagoškega centra v Novem mestu, za ustreznost štipendijsko politiko in za poklicno usmerjanje mladih ljudi v te poklice.

Pri vseh novih gradnjah in preureditvah šol v občini je treba upoštevati dodatne potrebe za postopen prehod na celodnevno šolo. Zato je treba vnovič ovrednotiti že sprejete programe izgradnje osnovnošolskega prostora v novomeški občini. Uspešneje pa je treba začeti reševati tudi stanovanjske probleme prosvetnih delavcev. Zato naj občinska izobraževalna skupnost preuči vse možnosti za združevanje sredstev stanovanjskih skladov šol v občini, pa tudi druge možnosti za hitrejšo reševanje teh vprašanj.

Na skupni seji vodstev vseh družbenopolitičnih organizacij v občini so izvolili tudi poseben koordinacijski odbor, ki bo deloval pri občinski konferenci SZDL.

Na skupni seji vodstev vseh družbenopolitičnih organizacij v občini so izvolili tudi poseben koordinacijski odbor, ki bo deloval pri občinski konferenci SZDL. Le-ta bo spremljal prizadevanja in uresničevanja programov za prehod na celodnevno osnovno šolo v občini. Najprej bo preučil program osnovne šole v Dolenjskih Toplicah, kjer naj bi že s prihodnjim šolskim letom uvedli celodnevno šolo. Za uresničitev te zamisli bodo na tej šoli morali zaposliti še nekaj novih prosvetnih delavcev in dobiti tudi nekaj več denarja za dodatno dejavnost. Vse ostale, 15 popolnih osnovnih šol v novomeški občini, pa za zdaj še nimajo možnosti za uvedbo celodnevne šole.

R. S.

TITOVE ŠTIPENDIJE

V današnji prilogi „Sindikati“ objavljamo pravilnik Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev. V prihodnji številki DE, tik pred dnevom mladosti in Titovim rojstnim dnevom pa bomo objavili razpis štipendij tega sklada za šolsko leto 1975/76.

V letošnjem šolskem letu dobiva štipendije iz tega sklada 35 štipendistov, od tega le dva mlada delavca. Skupščina Titovega sklada SRS bo prihodnji teden potrdila še nekaj predlogov za štipendije v letošnjem šolskem letu, predlogov, ki so bili zbrani v podaljšanem razpisnem roku. Sprejela pa bo tudi razpis štipendij za prihodnje šolsko leto.

Izvršni odbor skupščine Titovega sklada v SR Sloveniji je minuli terek obravnaval in sprejel predlog tega razpisa. Predvideno je, naj bi v šolskem letu 75/76 podelili 120 novih štipendij Titovega sklada, in sicer 60 štipendij mladim delavcem in prav toliko otrokom delavcev, od tega pa 45 štipendij za študij na srednjih šolah, 15 štipendij pa za študij na visokih šolah.

Predlog razpisa predvideva, da bi letos s podeljevanjem Titovih štipendij pohiteli. Predlagano je, naj bi do 25. junija samo-

upravni organi ali organi družbenopolitičnih organizacij v organizacijah združenega dela oziroma v krajevnih skupnostih poslali skladu predloge za kandidate – nove Titove štipendiste, seveda s celotno dokumentacijo, ki utemeljuje razloge za pridobitev te štipendije. Če bomo torej letos res pohiteli in pravočasno zbrali predloge za nove Titove štipendiste, bo lahko skupščina sklada že do 20. junija tudi sklepala o štipendijah.

Vsekakor bodo morale tudi osnovne sindikalne organizacije v TOZD oziroma v OZD poskrbeti takoj v maju in začetku junija, da bi v kolektivih res pravočasno zbrali predloge za mlade delavce, ki želijo nadaljevati svoje izobraževanje in ki so s svojim dosežanim poklicnim delom, samoupravno in družbenopolitično dejavnostjo opravičili, da se uvrste med kandidate za Titove štipendiste. Gotovo imamo v Sloveniji takih mladih delavcev mnogo več, kot se jih bo letos lahko uvrstilo med Titove štipendiste (60 štipendij za mlade delavce!) in nikakor se ne smé ponoviti politično neugledna izkušnja od lani, ko smo zbrali v celotni Sloveniji samo dva predloga za Titove štipendiste med mladimi zaposlenimi delavci. sg

Pred II. republiško razstavo likovnih skupin

V Velenju bo letos v okviru slavlja ob 100-letnici premogarstva pod pokroviteljstvom Kulturne skupnosti Velenje in Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje II. republiška revija likovnih skupin Slovenije. V pripravah na to veliko manifestacijo slovenskih likovnih ustvarjalcev in v počastitev 30. obletnice svobode je bilo v Sloveniji zadnje tedne že več razstav likovnih ustvarjalcev.

V prostorih Likovnega salona velenjske Knjižnice je bila odprta razstava del članov Kluba likovnih ustvarjalcev Saleške doline, ki je izpričala velik napredek večine razstavljalcev in potrdila že večkrat poudarjeno ugotovitev, da je med likovnimi ustvarjalci v občini Velenje čedalje več delavcev iz neposredne proizvodnje.

Na osnovni šoli „Gustav Šilih“ v Velenju pa je bilo na ogled 86 del članov Društva likovnih samorastnikov iz Ljubljane. Društvo likovnih samorastnikov iz Ljubljane je pripravilo doslej že več kolektivnih razstav, člani pa so razstavljali na številnih razstavah v Sloveniji in drugih republikah. (vs)

Naša beseda 75

Minuli teden je v dneh od 14. do 16. maja potekalo v štirih krajih na Koroškem zaključno srečanje prireditve Naša beseda 75. Prireditve, ki se odvija pod okriljem republiške konference Zveze socialistične mladine in Združenja gledaliških skupin Slovenije, se je v šestih letih zelo razvila, zahvaljujoč organiziranemu in načrtovanemu spodbujanju dejavnega in ustvarjalnega odnosa mladih do gledališča in govornje besede.

Letos se je v marcu in aprilu na šestih področnih prireditvah Naša beseda 75 zvrstilo 43 predstav mladih, za katere je mogoče reči, da kažejo na to, da so mladi sprejemljivi za vzgojno-estetsko dejavnost, da jih zanimajo gledališče in recitacija, da znajo tvorno poustvarjati gledališka in literarna besedila. Vedno manj je v Sloveniji krajev, kjer ta kulturna dejavnost med mladimi še ni organizirana.

Letošnje srečanje zaključne prireditve je potekalo v Ravnah, Mežici, Prevaljah in v Črni, pravzaprav še poteka v času, ko mi poročamo.

Zaključna prireditve Naša be-

sesta 75 ni tekmovalnega značaja. Kljub temu pa so mladi, organizirani v 11 gledaliških skupinah in 1 lutkovni, predstavili na zaključni prireditvi najboljše dosežke, za polemiko pa nemara tudi kaj vprašljivega. Končno je zaključna prireditve namenjena tudi izmenjavi izkušenj, pogledov in gledaliških prepričanj, torej delovnih metod in ustvarjalnih hotenj. Prav zato je organizator letos predvideval po vsaki prireditvi kontaktne pogovore med udeleženci srečanja in režiserji ter mentorji vseh mladinskih skupin iz vse Slovenije, v petek pa so imeli tudi posvetovanje, na katerem so opredeljevali prehojeno, doseženo in za naprej načrtano pot razvoja gledališkega gibanja mladih na Slovenskem.

Odbor zaključne prireditve je v vabilu na prireditve zapisal misel, ki jo kaže ponoviti: da ima gledališka misel na Slovenskem ob tridesetletnici osvoboditve novo generacijo mladih, ki bodo s svojo radoživostjo, delovno zavzetostjo in prizadevnostjo v prihodnje tvorno in perspektivno nadaljevali z dosežanim gledališkim ustvarjenjem pri nas.

ČE SE ODLOČAŠ ZA ŠTUDIJ

ŠTUDIJ JE ZELO PESTER

Pred kratkim so na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo uskladili pogoje za vpis na to fakulteto z novim zakonom o visokem šolstvu. Oglasila sem se na fakulteti in se pozanimala, kakšni so novi pogoji za vpis. Z izčrpnimi podatki sta mi postregla tajnik fakultete, tovariš Vočko Arrigler in referentka za študijske zadeve, tovarišica Helena Dietz.

Na fakulteti je šest študijskih usmeritev: matematika in mehanika, fizika, kemija in kemijska tehnologija, farmacija, tekstilna tehnologija ter montanistika.

Na fakulteti poteka študij za dosego višješolske ali visokošolske izobrazbe. Na vse usmeritve se študentje lahko vpišejo kot redni ali izredni slušatelji.

KDO VSE LAHKO ŠTUDIRA MATEMATIKO?

Brez sprejemnega izpita se na odsek za matematiko lahko vpišejo dijaki, ki so uspešno opravili zaključni izpit na gimnaziji ali tehniški šoli za čevljarstva tehnika, elektrotehnika, geodetskega tehnika, gozdarskega ali lesarskega tehnika, pletilskega, konfekcijskega ali predilskega tehnika, tekstilno-kemijskega tehnika ali tkalskega tehnika, gradbenega tehnika, kemijskega tehnika ipd.

S sprejemnim izpitom iz matematike se lahko vpišejo dijaki, ki so uspešno končali šolanje za zobarskega ali laboratorijskega tehnika. Sprejemni izpit iz fizike pa morajo opravljati tisti, ki so uspešno končali šolanje za ekonomskega tehnika ali za tehnika industrijskega oblikovanja. Dijaki s končanim šolanjem na ostalih tehniških in drugih šolah za gospodarstvo, za družbene službe in javno upravo s končano vzgojiteljsko šolo in glasbeno šolo, dijaki šol za specializirane delavce in dijaki poklicnih šol morajo opravljati sprejemni izpit iz matematike in fizike.

Kandidati se lahko odločijo za študij tehnične matematike, ki traja štiri leta ali za študij matematike pedagoške smeri. Če se odločijo za to drugo, lahko študij zaključijo že po dveh letih in si tako pridobijo višješolsko izobrazbo.

KAKŠNI SO POGOJI ZA VPIS NA ODDELEK ZA FIZIKO?

Brez sprejemnega izpita se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali šolanje na gimnaziji ali ustrezni tehniški šoli. Prav tako se lahko vpišejo na oddelek za fiziko kandidati, ki so imeli na poklicni šoli vsa tri leta vsaj 6 ur matematike tedensko in vsaj štiri ure fizike tedensko. Za druge je potreben dopolnilni preskus znanja iz matematike in fizike.

Študentje se lahko odločijo za študij fizike z matematiko (pedagoška smer) ali za študij tehnične fizike. Obe smeri je mogoče dokončati že po dveh letih, tako si kandidat pridobi visokošolsko izobrazbo. V tretjem letniku se lahko študentje smeri fizika z matematiko odločijo za študij astronomije ali meteorologije.

KDO SE LAHKO VPIŠE NA ODDELEK ZA KEMIJO IN KEMIJSKO TEHNOLOGIJO?

Absolventi gimnazij in ustreznih tehniških šol (kemijske, usnjarske, tekstilne smeri), se lahko vpišejo brez sprejemnega izpita. Sprejemni izpit iz matematike in fizike ter kemije morajo opraviti absolventi neustreznih strokovnih šol. Kandidati, ki nimajo srednje šole, pač pa imajo štiri leta uspešne ustreznih prakse, se lahko vpišejo, če opravijo sprejemni izpit iz slovenščine, matematike, fizike in kemije.

Mogoče je študirati kemijo z usmeritvami v 3. in 4. letniku ter kemijsko tehnologijo. Študij traja štiri leta.

FARMACIJA

Brez sprejemnega izpita se lahko na oddelek za farmacijo vpišejo absolventi gimnazij, pedagoških gimnazij, štiriletnih tehniških šol, srednje tehniške usnjarske šole v Domžalah, srednje tehniške šole Ruše, šola za sanitetne oficirje in srednje farmacevtske šole. Študij traja štiri leta.

KAKŠNI SO POGOJI ZA VPIS NA ODDELEK ZA MONTANISTIKO?

V prvi letnik posameznih smeri tega oddelka se lahko vpišejo le tisti kandidati, ki imajo zaključeno štiriletno srednjo šolo. Absolventi ostalih srednjih šol pa morajo opravljati sprejemni izpit.

Študentje oddelka za montanistiko lahko študirajo geologijo z usmeritvami v praktično geologijo, mineralogijo in petrologijo ter paleontologijo; rudarstvo z usmeritvami v 4. letniku (eksploatacija, bogatenje, merstvo); metalurgijo. Študij geologije in rudarstva traja štiri leta, metalurgijo pa je mogoče zaključiti že po dveh letih.

TEKSTILNA TEHNOLOGIJA

Brez sprejemnega izpita se lahko vpišejo kandidati, ki so končali gimnazijo ali pa ustrezno štiriletno strokovno šolo z zaključnim izpitom. Sprejemni izpit iz matematike, fizike in kemije opravljajo absolventi poklicnih šol in kandidati, ki niso končali srednje oz. poklicne šole, ampak imajo štiriletno ustrezno prakso. Izpit iz kemije opravljajo absolventi administrativne, ekonomske in geodetske srednje šole. Absolventi šole za medicinske sestre, zobozdravstveni tehniki in asistenti, aranžerski tehniki morajo opraviti sprejemni izpit iz matematike.

Študij traja štiri leta.

ŠTUDIJ OB DELU

Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo lahko študirate tudi izredno. Kdor želi izredno študirati, mora izpolnjevati iste pogoje kot redni študentje, prinesiti pa mora tudi potrdilo o zaposlitvi.

Izredni študentje so oproščeni predavanj, opravljati pa morajo vaje v okviru rednih vaj. Vaje so v turnusu, tako da se jih izredni študentje lahko udeležijo tudi popoldne.

STANKA RITONJA

Komentatorjev stolpec

Okrnjene funkcije združenega dela

Za letošnje prve tromesečje je značilna nadaljnja ugodna rast proizvodnje, ki pa jo žal spremlja tudi občutno naraščanje cen in notranje porabe. Tudi povpraševanje v splošnem raste z visoko stopnjo, kar pa povzroča rast investicij in osebnih dohodkov ter spodbuja inflacijo. Za investicijsko porabo je poleg visoke rasti značilna tudi neugodna struktura poleg finančnega pokritja, ki je pri naložbah spet zagotovljeno le delno oziroma v precej manjšem obsegu kot v zadnjih dveh, treh letih.

V državnem merilu je industrijska proizvodnja v letošnjem prvem četrtletju naraščala s stopnjo 9,2 %, vendar podobno, kot to delno velja tudi za investicijske naložbe, proizvodnja ne ustreza povpraševanju. Pojav, da nekatere industrijske dejavnosti in tovarne proizvajajo ne oziraje se na tržne potrebe, je nedvomno inflacijsko pogojen, vendar pa — ob tem, da konjunktura pojema, povpraševanje pa se bolj ali manj pokaže — povzroča čedalje večjo zaskrbljenost, ker zaloge končnih izdelkov v številnih dejavnostih rastejo in vežejo že tako manjkajoča obrtna sredstva.

Na področju življenjskih stroškov se nadaljujejo težnje rasti iz lanskega leta, tako da je bil indeks življenjskih stroškov ob koncu letošnjega prvega četrtletja za 16 točk višji kot v istem lanskem obdobju. Hkrati se je povečal razkorak med realnimi in nominalnimi osebnimi dohodki. Rast denarnih dohodkov je sicer blažja, vendar pa še nadalje obstaja velika razlika med realno rastjo osebnih dohodkov (7 %) in porastom produktivnosti (3 %).

V letošnjem prvem četrtletju se je občutno (statistika navaja porast kar za 60 %) povečala tudi osebna poraba, medtem ko naj bi izplačani nominalni neto osebni dohodki v letošnjih prvih dveh mesecih v primerjavi z istim lanskim obdobjem narasli za 27 %.

Zaradi navedenih kazalcev, ki pomenijo ponovno in očitno oddaljevanje od postavk in ciljev resolucije o osnovah skupne politike gospodarskega in socialnega razvoja države, se povečujeta nestrpnost in negotovanje v gospodarstvu, toliko bolj, ker se delovnim organizacijam ob naraslih zalogah, dražjih surovinah in čedalje višjih zakonskih in pogodbenih obveznostih vse bolj poslabšujejo poslovni rezultati.

Proizvajalci utemeljeno ugotavljajo, da so bili nezadostno precizirani cilji resolucije, ter da se tudi letos nedvomno ponavljajo praksa formalnega namestitve vsebinskega uredništvaja tako pomembnega dokumenta. Vzroke za takšno stanje je treba brez dvoma iskati v nadaljnjem odtujevanju znatnega dela dohodka delavcem v združenem delu, v ponovnem razraščanju pojavnosti nepokritih naložb, v še vedno neurejenih vprašanih primarne delitve ter drugih še neuresničenih pogojev doseganja in razpolaganja z dohodkom. Medtem ko združeno delo razpolaga samo s 30 % celotne akumulacije in se polovica akumulacije, ki jo uporablja gospodarstvo, oblikuje na osnovi obresti, s katerimi razpolagajo dejavniki izven združenega dela, pač ni moč govoriti o uresničevanju ustavnih načel v praksi in, očitno tudi ne o resneje zastavljenih prizadevanjih, da bi se odločno postavili v bran inflaciji.

Da bi podčrtali kritičnost sedanjega položaja, velja poudariti še nekatere negativne težnje in gibanja iz letošnjega prvega četrtletja, ki imajo v bistvu inflacijsko obeležje. Gre za ponovno poslabšanje plačilne bilance in tudi strukture izmenjave z inozemstvom. Skrb zbujajo vsekakor ugotovitve, da z izvozom trenutno pokrivamo vsega okrog polovico uvoza. Znatno porast obsega nepokritih naložb še zaostreuje problem notranje likvidnosti ter povečuje pritisk za zagotovitev dodatnih primanjkujočih sredstev. Presežen je bil tudi načrtovani porast maloprodajnih cen in s tem seveda tudi pričakovani porast življenjskih stroškov. Ti so bili marca letos za 5,2 % višji v lanskem decembru, v primerjavi z istim lanskim obdobjem pa so se — podvojili.

Vse bolj prevladuje prepričanje, da se nakopičeni pereči problemi ne bodo mogli v nedogled reševati na nesamoupravnih osnovah. Nikakršni „državni ukrepi“ ne morejo in ne smejo nadomestiti samoupravnih odločitev organizacij združenega dela, ki naj bi končno v celoti prevzele funkcije gospodarskega razvoja, graditve in uresničevanja politike ekonomskega in socialnega razvoja. Vsakršno „tutorstvo“ odvezuje združeno delo odgovornosti in ga hkrati razorožuje pri prizadevanjih za smotnejše in varčnejše ravnanje z vsem, kar lahko pripomore k brzdanju ali vsaj ublažitvi inflacije.

NANDE ŽUŽEK

PRIZADEVANJA ZA VEČJI IZVOZ IZ ZASAVJA

Širša spodbuda nujna

Podatki o gibanju letošnjega izvoza tudi v zasavskem gospodarstvu niso najbolj ugodni. Večina kolektivov je sicer prodala do konca aprila na tuja tržišča več blaga, kot v enakem času lani. Vseeno pa skoraj nikjer niso izpolnili predvidenih izvoznih programov. Vzrokov za to je več, med drugim je tudi v tem, da je domači reprodukcijski material skoraj dvakrat dražji od uvoženega. Prav to pa onemogoča večjo konkurenčnost zasavskega blaga na tujih trgih.

Tako morajo v hrastniškem „Sijaju“ plačevati domač reprodukcijski material celo več kot dvakrat dražje, kot stane uvoženi, ki so je v zadnjem času bistveno pocenili. O

nadaljnjih podražitvah materiala tožijo tudi v številnih drugih kolektivih, pri tem pa še poudarjajo, da doslej nismo skoraj ničesar napravili, da bi bolj spodbudili naš izvoz in ga bolj povežali z uvozom. Samo po tej poti, menijo v revirjih in litij-ski občini, bo naš izvoz večji in samo to bo omogočilo, da bomo uresničili osnovni cilj: povečanje letošnjega izvoza za najmanj 10 %.

V hrastniški Steklarni, največji zasavski izvoznici, so do konca aprila prodali na tuja tržišča blaga v vrednosti nad 1.600.000 dolarjev. Plana za ta čas niso v celoti izpolnili, vendar je primanjkljaj neznamen. Bolj razveseljivo za ta kolektiv je, da spet izvažata na tržišča ZDA, kjer ima

KRAJŠI ROKI ZA CARINO

V naših carinskih skladiščih leži blago, vredno 4 milijone dinarjev. Zvezni skupščini so v zvezi s tem predlagali več sprememb zakona o carini, ki se nanašajo predvsem na zmanjšanje rokov skladiščenja. Tako predlagajo, naj bi v prihodnje ležalo blago v carinskem skladišču največ 15 dni po prevozu blaga prek meje oziroma predaji blaga carinarnici. Ta rok je določen za nabavo dokumentacije, na podlagi katere se določa znesek carine. Blago v železniško-carinskih skladiščih in drugih prostorih naj bi ležalo največ mesec dni; le v upravičenih primerih bi lahko podaljšali ta rok še za 15 dni. Daljši rok naj bi veljal le za uvoz opreme. Po ureditvi dokumentacijskih listin in določitvi zneska carine pa bi lahko ležalo blago v carinskih skladiščih največ tri mesece, v drugih prostorih pa največ pol leta. Po teh rokih — če carina ni plačana — naj bi postalo blago last države, ki naj bi ga prodala na javni dražbi.

S. R.

USTANAVLJANJE SIS ZA NAFTO IN PLIN

Nemotena preskrba nujno potrebna

Iniciativni odbor za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za nafto in plin nas je na tiskovni konferenci seznanil z razlogi, ki silijo k ustanovitvi takšne interesne skupnosti. Poudariti je treba, da je najpomembnejše zagotoviti zadostno, zanesljivo in dolgoročno preskrbo vseh porabnikov plina in nafte, hkrati pa skladno z ustavnimi načeli nadzor porabnikov nad razvojem in poslovanjem naftno-plinskega gospodarstva.

V slovenski energetski bilanci znaša delež naftnih derivatov že 47 odstotkov, do leta 1980 pa se bo dvignil za 52 odstotkov. Ob tem dodajmo, da naša republika takorekoč nima lastnih virov za te vrste energetskih surovin, medtem ko Jugoslavija pokriva z lastno proizvodnjo le 35 odstotkov svojih potreb. Ob takšnih razmerjih je seveda razumljiva potreba po racionalnem trošenju naftnih derivatov in razumljiva želja porabnikov, da vplivajo na razvoj in poslovanje naftno-plinskega gospodarstva. Takšen vpliv pa zagotavlja le povezava vseh zainteresiranih od proizvajalcev do porabnikov naftnih derivatov in plina, zlasti še, ker je treba v bodoče zagotoviti, kot smo zapisali, trajno in dovolj veliko preskrbo z omenjenima energetskima vira. Hkrati pa bo interesna skupnost laže nasprotovala mo-

nopolnim težnjam in zapiranju trga, oziroma, bolje rečeno, stihskemu obnašanju trga na tem področju.

Razlogi, ki narekujejo ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za nafto in plin so torej razlogi posebnega družbenega pomena. Poleg tega, da je treba zagotoviti stalno in nemoteno preskrbo, je treba tudi izdelati in uresničiti program razvoja in plane gradnje razvojno pomembnih proizvodnih zmogljivosti in zagotoviti zanje potrebna investicijska sredstva. Za normalno preskrbo pa je seveda nujno potrebno enotno delovanje naftno-plinskega energetskega sistema in njegovo vključevanje v medrepubliško dogovarjanje o razvoju naftno plinskega gospodarstva v Jugoslaviji.

Iniciativni odbor je tudi razložil strukturo članstva v SIS in njeno delovanje ter naloge skupnosti in medsebojna razmerja članov — ter povezovanje skupnosti navzven in njena razmerja do družbenopolitičnih skupnosti. Člani skupnosti so poleg proizvajalcev — dobaviteljev in porabnikov iz gospodarstva in negospodarstva tudi delegati iz krajevnih skupnosti, ki uporabljajo naftne derivate in pline, kakor tudi AMZ Slovenije. Poleg njih so člani lahko tudi samoupravne organizacije in skupnosti izven SRS, katerih TOZD opravljajo dejavnost naftno-plinskega gospodarstva v naši republiki.

Vsi ti člani na samoupravni način odločajo o vseh nalogah skupnosti. Njene temeljne naloge se izražajo v sprejemanju dolgoročnih ocen porabe in sprejemanju bilanc proizvodnje in porabe nafte, naftnih derivatov in

energetskih plinov, sprejemanju programov razvoja in planov gradnje pomembnih proizvodnih objektov naftno-plinskega gospodarstva in zagotavljanju sredstev zanje, sodelovanju pri politiki cen; sklepanju o ukrepih, potrebnih za zagotovitev in smotno porabo naftnih derivatov in plinov in tako naprej.

Organ upravljanja skupnosti je skupščina, ki ima zbor porabnikov in zbor dobaviteljev. V zbor porabnikov delegirajo po enega delegata neposredno veliki porabniki, JLA in AMZS. Ostali porabniki in krajevne skupnosti pa oblikujejo najprej konference delegatov na ravni občin, občinske konference pa delegirajo po 1 delegata v zbor porabnikov skupščine SIS. Oba zbora sta pri odločanju enako-

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti

medex poljuven

vredna, čeprav je število delegatov v obeh različno, odločitvi delegatov.

Uporabniki nafte in plina in dobavitelji pa lahko organizirajo interesne skupnosti tudi za posamezne presna področja ter sklenejo samoupravne sporazume o področnih interesnih skupnosti, ki so deli SIS za nafto in plin. Prav tako lahko člani SIS ustanovljajo posamezne poslovne skupnosti za izvajanje posameznih nalog SIS. SIS pa se lahko poveže s samoupravnimi sporazumi z drugimi SIS na področju energetike.

RB

AKTUALNA TEMA

Trdnost na preizkušnji

Slovenski in istrski železničarji so se v javnih razpravah dogovorili, delavski svet Železniškega gospodarstva Ljubljana pa je na zadnji seji samo še potrldil predlog načrta gospodarjenja in investicij za letos. Med drugim predvidevajo (vsaj) lanskoletno, sicer doslej rekordno raven prevozov in pa tiste investicije v posodabljanje opreme in infrastrukturnih objektov, ki so nujne, da naj bi modernizacijo na železnici tudi zaključili v predvidenem roku — do konca prvega polletja 1976. Veliko pomoč in oporo pri izvajanju teh načrtov jim bo pomenilo izvajanje akcijskih načrtov za izboljšanje gospodarjenja, o katerih so se dogovorili, da jih bodo pripravili in seveda tudi izvajali.

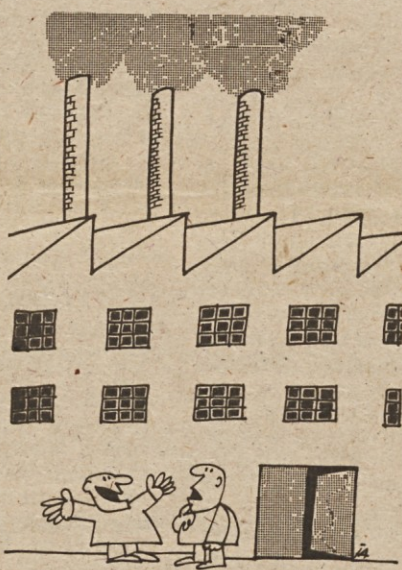
Sodeč po dolgoletnih izkušnjah slovenski in istrski železničarji v tistih okvirih, na katere lahko vplivajo sami, praviloma tudi izpolnijo tisto, za kar so se obvezali. Tako kot še marsikdo pa se tudi železničarji soočajo z vprašanji, ob katerih so popolnoma nemočni in zatore odvisni od tistih, ki so že sprejeli ustrezne načelne odločitve ali pa se skupaj z njimi zavzemajo za dejansko uresničevanje takih stališč. Mislimo na uresničitev sklepa SIS za železniški in luški promet SR Slovenije o novem povečanju prevoznih tarif za 30 % in o njeni pobudi, da bi s samoupravnim sporazumom ali na zakonski osnovi zagotovili sredstva, potrebna za dokončanje programa modernizacije. Čeprav je oboje usklajeno z načelnimi stališči o družbenem dogovarjanju o cenah prevoznih storitev, oziroma gre za najširšo samoupravno dogovorjeno opredelitev tako železničarjev

kot uporabnikov njihovih storitev, se stojni organi še niso zganili, da bi storili svoj del dolžnosti. Tako železničarjem spet uhajajo iz rok transportni dohodki. Trenutno izpad dosega že 160 milijonov dinarjev. Če se stvari ne bi hitro izboljšale, bo do konca leta dosegel 434 milijonov din ali toliko kot lani. Vemo, da smo ga takrat v zadnjem trenutku razen drugega pokrili s samoupravnim sporazumom, po katerem je gospodarstvo brez obveznosti vračilo odstopilo dotlej vplačana sredstva za modernizacijo železnice. Nekaj podobnega je z zbiranjem sredstev za nadaljevanje modernizacije. Pristojni organi se še niso izrekli niti za samoupravni sporazum, niti za zakon. Tako stvari „stojijo“, železničarjem pa manjka dobra tretjina sredstev, ki jih trenutno potrebujejo za nemoteno izvajanje programa modernizacije, ki ne sloni le na njihovih željah, ampak je dobil tudi najširšo družbeno podporo.

„Železničarji se trudimo, da bi izpolnili svojo dolžnost. Želimo in pričakujemo, da bodo svoje obveznosti z enako mero odgovornosti obravnavali in izvajali tudi tisti, ki sicer niso člani naše samoupravne interesne skupnosti za železniški in luški promet, so pa nadvse pomemben člen v verigi, ki pomeni ali naj bi vsaj pomenila konkretno izvajanje politike našega družbenega ali ekonomskega razvoja ter uveljavljanja ustavnih določil.“ so poudarili delegati na seji delavskega sveta.

V teh prizadevanjih, k temu pozivu k preizkusu trdnosti sprejetih odločitev, jim lahko samo pritrdimo.

M. G.

— Ste pri vas kaj storili za večjo produktivnost?
— Zakaj bi se trudili? Mi samo povišamo cene in s tem tudi dohodek!

Karikatura: I. Antič

V PRIHODNJE VEČJA PRODAJA?

Rezultati ankete zavoda za raziskovanje tržišča v Ljubljani kažejo, da se raven naročil v industriji še naprej zmanjšuje, hkrati pa se zaostreuje prodaja

industrijskih izdelkov. Na posameznih področjih se zmanjšuje tudi konkurenčna sposobnost slovenske industrije v jugoslovanskem merilu. Anketa je nadalje pokazala, da se zaradi zmanjšanja naročil povečujejo zaloge izgotovljenih proizvodov, posebno v metalurgiji, kovinski in lesni industriji ter usnjarski in obutveni industriji. Ob koncu letošnjega januarja petina anketiranih proizvodnih organizacij v Sloveniji ni razpolagala z zadostno količino surovin in reprodukcijskega materiala. Kljub tej analizi pa so organizacije združenega dela v naši republiki optimistične in predvidevajo večjo konjunkturo v prihodnjih mesecih. Ta pričakovanja temelje na predvidenih ukrepih ekonomske politike, na osnovi katerih naj bi se izboljšali pogoji prodaje industrijskega blaga tako na domačem kot na tujih tržiščih.

VK

velike kupce in odjemalce in kamor zaradi manjše konjunktore ni prodajal v zadnjem času. Tudi nedavni pogovori s predstavniki Kanade so pokazali, da ima Steklarna spet večje možnosti prodaje blaga na to veliko tržišče. V Zvezno republiko Nemčijo je Steklarna letos nekoliko manj izvažala kot lani, pričakuje pa, da se bodo razmere kmalu ustale in da bo njen izvoz na to veliko tržišče takšen, kot je za letos predvideno.

Tudi v nekaterih drugih zasavskih delovnih organizacijah pričakujejo v prihodnjih tednih izboljšanje položaja na tujih tržiščih. Najbolj pa se v Zasavju prizadevajo, da bi se s svojimi izdelki prebili na nekatera tržišča dežel v razvoju.

—m—

TEKMOVANJE EKIP PRVE POMOČI

Organizacije Rdečega križa za območja občine Velenje bodo pripravile v letošnjem jubilejnim letu, ko slavimo 100-letnico ustanovitve jugoslovanskega Rdečega križa, vrsto manifestacij.

Ob obletnici te humanitarne organizacije so v občini Velenje že sprejeli 550 novih članov, učence prvih razredov, v vrste podmladka Rdečega križa. Še v tem mesecu pa bodo sprejeli v članstvo Rdečega križa učence osmih razredov osnovnih šol.

Potem ko so bila v zadnjih tednih na šolah, krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela izbirna tekmovanja ekip prve pomoči, je bilo minulo nedeljo v Topolščici občinsko tekmovanje ekip prve pomoči. Nastopilo je 22 moštov. Najbolj so se izkazali tekmovalci Gimnazije Velenje, sledijo pa ekipe Industrije galanterije in plastike „Galip“ Šoštanj, krajevne skupnosti Družmirje-Gaberke, dve ekipe osnovne šole „Anton Aškerc“ Velenje, krajevna skupnost Velenje-Selek, Krajevna skupnost Lokovica itd.

Dijaki velenjske Gimnazije bodo zastopali občino Velenje na bližnjem republiškem tekmovanju ekip prve pomoči.

(vš)

POSAVJE

BREZ NEPOKRITIH INVESTICIJ

V posavskih občinah gradijo 94 investicijskih objektov. Denar so zagotovili za vse začetne investicije, nastale so le spremembe zaradi podražitev, ki se jim ne more izogniti noben investitor. Podatki kažejo, da so v posavskih občinah pri naložbah disciplinirani, zato ne želijo, da bi v Sloveniji in drugod zamolčali imena tistih, ki si privoščijo gradnje brez kritja.

VK

ŠKOFJA LOKA

ČUDNA »SAMO- ZAŠČITA«

Od lanskega poletja do letošnje pomladi, v pičlih osmih, devetih mesecih, je ob intenzivnem prizadevanju postaje milice in kranjske UJV prišla na dan vrsta pomanjklivosti, ki so jih razkrile preiskave v štirih loških podjetjih. Iz izjav osumljencev je razvidno, da niti en kolektiv ni imel učinkovite interne varnostne službe in da so ljudje lahko neovirano odnašali blago mimo vratarjeve lože. Podrobno poizvedovanje je razgalilo še znatno hujše „grehe“: nedovoljeno prekupčevanje, prodajanje na črno, napačno knjiženje itd. V posameznih primerih je sled vodila precej „visoko“ ter kriminaliste prisilila vzeti v pretres zelo širok krog zaposlenih. V Gorenjski predilnici, denimo, so poleg ostalega kar osem oseb obtožili prisvajanja raznih izdelkov, predvsem preje in tkanin, medtem ko je v Jelovici več inštalaterskih ekip temeljito izkoristilo neurejen način izdajanja električnega materiala ter si doma ustvarilo dokajšnje zaloge izdelkov.

Miliciniki pravijo, da so v zadnjem času prejeli precej prošenj, v katerih zaskrbljena vodstva podjetij predlagajo, naj bi jim pomagali „narediti red“. Očitno imajo v teh podjetjih organizirano samozaščito le na papirju, sicer jim ne bi bilo treba vabiti miličnikov na obisk.

vk

ZASAVSKE PRIPOMBE NA RAZVOJ SFRJ IN SRS V NASLEDNJIH PETIH LETIH

Premalo o položaju starih industrijskih središč

V revirjih so že večkrat ugotovili, da premalo dosledno uresničujemo nekatera sprejeta stališča o nadaljnjem razvoju starih industrijskih središč. Zato nekatera med njimi ne najdemo dovolj možnosti v sedanjih globalnih zasnovah srednjeročnega razvoja SFRJ in SR Slovenije. To so ponovno poudarili na minulem področnem posvetovanju v Trbovljah, na katerem so oblikovali pripombe k osnutku načrta o razvojnih možnostih SFRJ v letih 1976 do 1980 ter o globalnih okvirih in možnostih razvoja Slovenije v naslednjem petletnem obdobju.

Nekatero delovne organizacije v revirjih so našle svoje mesto v razvojnih predvidevanjih Jugoslavije in Slovenije, regija s svojimi starimi industrijskimi napravami in objekti pa po vsej verjetnosti ne bo uspelo uresničiti sprejetih načrtov. Na to opozarja tudi sedanja ekonomska položaja revirjev, za katere je značilna dokaj nizka stopnja akumulativnosti in nezadostna reprodukcijska sposobnost. Prav to pa lahko povzroči, da bo zasavska regija tudi v prihodnje capljala za gospodarskim in družbenim razvojem naše republike.

Med pomembnejšimi pripombami na razvoj SR Slovenije in SFRJ v naslednjih petih letih kaže, med drugim, omeniti tudi zahtevo, da sedanje hude ne-likvidnosti ne bi smeli začeti odpravljati ob začetku naslednjega petletnega obdobja, pač pa takoj in sicer z ukrepi tekoče ekonomske politike. Če ne bo tako, številne zasavske delovne organizacije, ki se pripravljajo na nove naložbe, ob koncu tega leta ne bodo imele

niti toliko prostih sredstev, ki bi zadostovala za pologe pri njetju investicijskih kreditov, to pa bi seveda ogrozilo start ob uveljavljanju novega srednjeročnega razvojnega načrta naše republike. Poudarimo pa naj, da so za revirje nekatero nove naložbe takorekoč življenjskega pomena. Pri tem ne gre toliko za nove zgradbe, kot za ndal-

njo modernizacijo in prestrukturiranje dela industrije. Sicer pa v revirjih vsestransko podpirajo osnovno usmeritev razvoja. SFRJ in SRS po poti nadaljnega, toda hitrejšega organiziranja gospodarstva na novi, ustavni podlagi in na njegovem še hitrejšem povezovanju ne samo v regijah in republikah, marveč tudi zunaj nje. —m—

V RADLJAH SPET V PRIPRAVAH NA REFERENDUM

S SVOJIMI ŽULJI

Delovni ljudje in vsi občani v občini Radlje ob Dravi se spet pripravljajo na referendum za uvedbo samoprispevka. Treba je povedati, da zdaj že pet let dajejo en odstotek od bruto osebnih dohodkov za investicije v šolstvu in za potrebe otroškega varstva v občini.

Solidarnost je že pokazala več vidnih rezultatov. Mednje lahko prištevamo nove osnovne šole v Vuzevici, na Muti in v Radljah, medtem ko letos raste nova šola še v Ribnici na Pohorju. K šolam je treba zaradi celovitosti pristeti še vzgojno-ustavne ustanove, zgrajene v zadnjih letih v Radljah in Muti. Samo lani pa so v posebnih prostorih odprli vzgojno-varstvene oddelke v Vuhredu in Josipdolu. Toda: potrebno je še več, kajti na območju občine je še množica potreb, od tistih v šolstvu in zdravstvu pa vse do potreb komunalnega in drugega pomena. Zaradi tega je skupščina občine na pobudo nekaterih krajevnih skupnosti že sprejela predlog za uvedbo referenduma za samoprispevke. O uvedbi samoprispevka sploh ni več dileme. Razpravljajo pa še o tem, ali naj bo samoprispevke uveden po posameznih krajevnih skupnostih ali pa naj bo v celoti kot občinski referendum. Za prvo varianto se bolj zavze-

majo večje krajevne skupnosti, ker vidijo v takšnem pristopu večjo verjetnost na uspeh referenduma, pa tudi razporeditve in porabe sredstev. Ker pa je na območju občine nekaj krajevnih skupnosti, ki imajo manjši gospodarski potencial in bi zbrale le bore malo denarja, je prišlo do zamisli, da bi vse krajevne skupnosti izločale del samoprispevka kot nekakšen solidarnostni sklad, ki bi ga namenili za financiranje šibkejših krajevnih skupnosti.

O nameravanim referendumu razpravljajo tudi že v delovnih organizacijah. Gre predvsem za tisto programsko povezavo zbiranja in porabe sredstev, ki bi lahko prinesla najboljše učinke tako k izboljšanju življenjskih in drugih pogojev delovnih ljudi v krajevnih skupnostih. To pa bi se končno odražalo tudi na delovni storilnosti delavcev na delovnih mestih. kw

RAZVOJ IN NAČRTI MEŽIŠKE DOLINE

POSPEŠENA GOSPODARSKA RAST DO LETA 1980

Industrijski tradiciji navkljub, saj so ravnski železarji že slavili 350-letnico koroškega fužinarstva, v Mežici pa 300-letnico rudnika, je dosegla Mežiška dolina največji razvoj prav v zadnjih 30 letih.

Ob ravnski Železarni, v kateri so začeli pospešeno razvijati predelavo plemenitega jekla, ter mežiških Rudnikih svinca in topilnici, ki so postali največji proizvajalec akumulatorjev pri nas, so nastale nove organizacije združenega dela, novi pobudniki nadaljnega gospodarskega razvoja. Mežiška dolina, v kateri je zdaj le še 7% kmečkega prebivalstva, se uvršča med srednje razvite občine v socialistični republiko Sloveniji.

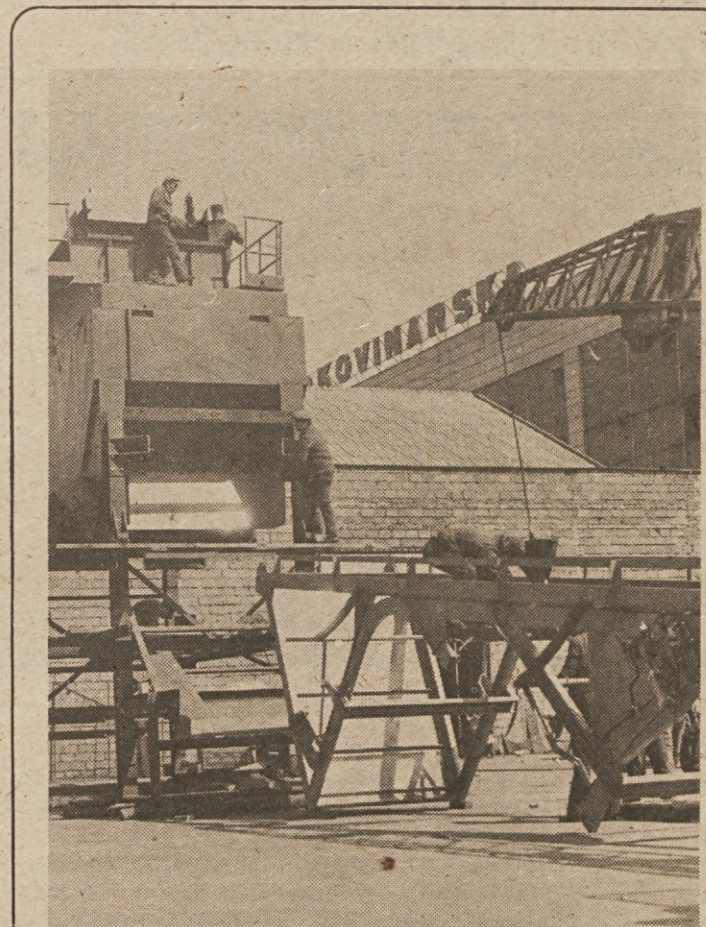
ČRNI ASFALNI TRAK AVTOMOBILSKE DVOPASOVNICE VSE DALJŠI

HOČE — CELJE ŽE LETOS

Še nekaj mesecev in številni avtomobilisti, ki zdaj na prihovskih in vrholskih klancih izgubljajo živce, se bodo oddahnili. Pred njimi bo ravna, široka dvopasovna avtomobilska cesta, ki bo odkrila nov zanimiv pogled v slovensko pokrajino. Od Hoče do Celja bo po novi cesti le dobrih štirideset kilometrov. To pomeni, da ne boimo več govorili o že tradicionalni oddaljenosti med Mariborom in Celjem, zaradi stare vijugaste ceste, ampak bosta obe mesti narazen le slabe pol ure prijetne vožnje.

Vse kaže, da bo avtomobilska odprta že letos oktobra, so nam povedali graditelji. „Tudi če nam zagode vreme, za praznik republike bo vse nared.“

Napovedi so torej optimistične, zdaj še posebej, ko je najtežji odsek med Žičami in Dram-

Kolektiv Kovinarske Krško, ki šteje 600 zaposlenih, sodi med največje v občini, minulo jesen pa je proslavil 20-letnico obstoja. S svojo proizvodnjo se skušajo v čim večji meri prilagajati potrebam tržišča, uveljavljajo pa se tudi v tujini. Svoj osnovni proizvodni program razvijajo v treh smereh: Kovinarska Krško je največji jugoslovanski proizvajalec silosov za živilsko in prehransko industrijo, vse bolj se uveljavljajo kot izdelovalci velikih 60 do 1600-tonskih asfaltnih baz, tretji del programa pa zajema industrijsko opremo z jeklenimi konstrukcijami in proizvodnjo cistern ter tlačnih posod za različne namene. Kljub taki specializirani proizvodnji pa še niso konstituirani v TOZD. Zato iščejo oblike povezovanja znotraj občine ali v posavski regiji. Taká možnost se ponuja s SOP Krško, ki gradi nove proizvodne prostore v neposredni bližini Kovinarske. Na sliki: Kovinarska Krško je tudi naš največji proizvajalec asfaltnih baz. —V. P.

Za dosedanja razvoj občine Ravne na Koroškem sta bila značilna enostranski razvoj in usmeritev, saj zaposlujeta industrija in rudarstvo kar dve tretjini vseh delavcev. Razvoj nekaterih drugih dejavnosti ter pospešeno odpiranje delovnih mest, posebej še za ženske, pa je bil močno oviran tudi zaradi slabe prometne povezanosti, sicer pa ni bilo nosilca razvoja v obrti, prometu, turizmu in gostinstvu.

Eno od pglavitnih razvojnih hotenj občine Ravne na Koroškem je pospešen gospodarski razvoj Mežiške doline do leta 1980. Želijo, da bi čez pet let bil pri njih narodni dohodek za četrtno večji od poprečnega narodnega dohodka v naši republiko. Ob Rudnikih svinca in

topilnici Mežica, kjer želijo okrepiti surovinsko bazo, sanirati surovinske obrate ter povečati predelavo, ter Železarni Ravne na Koroškem, kjer že uresničujejo program optimizacije in predelave plemenitih jekel, bodo pospešeno razvijali predelovalno industrijo ter nekatere nove dejavnosti, prednost pa bodo imele investicije, ki bodo omogočale odprtje novih delovnih mest za ženske. Na nadaljnji razvoj blagovnega prometa bo vplivala nova blagovnica ljubljanske NAME, ki jo bodo zgradili še letos.

Veliko si obetajo tudi od nadaljnega razvoja turističnega gospodarstva.

Na Javorniku je zraslo v zadnjih letih povsem novo stanovanjsko naselje. Tudi v prihodnje želijo obdržati že doseženo raven gradnje stanovanj — okrog 250 na leto. Odločitev občanov za krajevni samoprispevke ter pripravljenost temeljnih organizacij združenega dela za združevanje sredstev v prihodnjih štirih letih bosta omogočila gradnjo vrste novih vzgojno varstvenih, šolskih in drugih objektov, kar bo pomembno vplivalo na krepitev družbenega standarda vseh prebivalcev Mežiške doline.

Navkljub velikim nalogam, ki so pred skoraj 25.000 prebivalci občine Ravne na Koroškem za prihodnje, pa je napredek, ki je bil dosežen v zadnjih treh desetletjih, resnično viden na vsakem koraku, na vseh področjih življenja in ustvarjanja. Dosežki v prizadevanjih za hitrejši razvoj in za večjo uveljavitev tamkajšnjih ljudi, ki so vidni tako v hitri rasti gospodarstva kot v krepitvi družbenega standarda, so spodbudni in nadvse obetajoči.

Mežiška dolina se in se bo tudi v prihodnje razvijala kot še nikoli doslej!

—NEZ

(MA)

ZAPISALI SO V SVOJIH GLASILIH

Polurni odmor za vse delavce

Predsedstvo sindikalne konference združenega PTT podjetja je na svoji 12. redni seji postavilo zahtevo, da se je treba takoj lotiti reševanja problema polurnega odmora med delom za vse delavce. V zvezi s tem je predsedstvo sprejelo priporočilo, da se nujno takoj lotimo dokončne ureditve polurnega odmora na vseh delovnih mestih v smislu 30. člena republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev in določil samoupravnih sporazumov o medsebojnih razmerjih delavcev. Osnovne sindikalne organizacije TOZD in konference podjetij so dolžne takoj zahtevati, da se to vprašanje enotno in organizirano uredi v merilu Združenega ptt podjetja.

Ureditev prej navedenega vprašanja pa je povezana z bolj organizirano preskrbo toplih obrokov tudi na manjših enotah na ta način, da se sklenejo pogodbe s trgovskimi podjetji v vseh malo večjih krajih, ki v okviru samopostrežnih trgovin pripravljajo tudi tople obroke. S takšnim načinom bi le malokatera pošta ostala brez topllega obroka. Za ta maloštevilna mesta pa bi se morali po zaključni akciji in ugotovitvi dejanskega stanja dogovoriti prek RO sindikata prometa in zvez, kje obstajajo upravičene izjeme.

KAJ POMENI ZA ZASAVSKE RUDNIKE PREPOVED SEDANJE ODKOPNE METODE V HRASTNIKU?

Soočenje z novimi težavami

Zaradi zadnje, v minulih letih že tretje hujše nesreče v hrastniškem rudniku, je rudarski inšpektorat SR Slovenije začasno prepovedal uporabo sedanje tako imenovane stropne metode odkopavanja premoga v tem rudniku. V zasavskih premogovnikih so jo uvedli pred dobrimi desetimi leti; v drugih rudnikih pa znatno prej. Omo-gočila je večje učinkovitost in seveda večjo proizvodnjo.

V zasavskih premogovnikih so ugotovili, da se bo zaradi te prepovedi zmanjšal obseg gospodarjenja v hrastniškem rudniku za okoli 40 do 45%. Namesto predvidenih 640.000 ton pridobljenega premoga letos, bi ga nakopali kakih 400.000 do 450.000 ton. Varnost rudarjev pri delu je nesporno prva, o tem v kolektivu ne dopuščajo nobenih razprav, toda tolikšno zmanjšanje obsega gospodarjenja bo seveda vplivalo na ustvarjanje predvidenega dohodka in prav na tem področju iščejo v zasavskih premogovnikih možnosti, da vsaj deloma ublažijo posledice omenjene prepovedi. Strokovne službe so že predla-

gale, naj bi ponovno uvedli delo ob sobotah, vendar samo v dopoldanski izmeni in ne samo v hrastniškem, pač pa tudi v obeh sosednjih premogovnikih, ker tudi tam zamujajo z izpolnjevanjem proizvodnih načrtov. V kolektivu so prenehali redno delati ob sobotah v vseh treh izmenah konec marca, ko se je iztekla zimska sezona, ponovno pa so ga nameravali uvesti konec septembra, med tem časom pa so imeli v načrtu sobotno delo samo enkrat na mesec. O uvedbi ponovnega rednega dela ob sobotah dopoldan delavski svet še ni razpravljal, bo pa prihodnje dni, ko se bo soočil s posledicami prepovedi sedanje odkopne metode v hrastniškem rudniku. Če bi ga uvedli, bi v zasavskih premogovnikih imeli večje možnosti izpolnitve letošnjega gospodarskega načrta in s tem uresničitve finančnega načrta, ki predvideva vsaj tolikšen ostanek dohodka, da bo mogoče z njim pokriti vse predvidene pa tudi nekatere nepredvidene izdatke. Res pa je, da bo ponovno uvajanje dela ob sobotah, čeprav samo dopoldne, po-

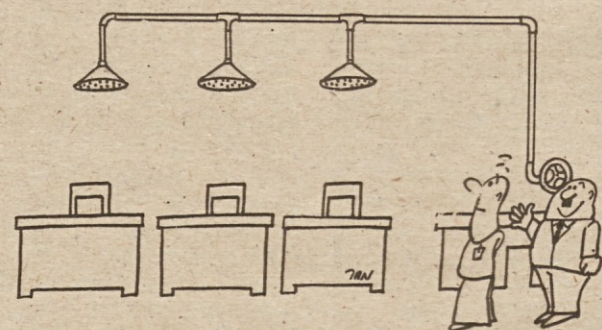
novno ogrozilo zaslužen počitek rudarjev. Vendar se temu, kot kaže, ne bo mogoče izogniti.

Poleg tega ukrepa so v zasavskih premogovnikih sklenili pospešiti preučevanje geološkega sestava celotnega območja hrastniškega rudnika. To bo omogočilo izdelavo bolj natančne študije hidrologije in na podlagi tega sprejeti ukrepe za izpopolnitev že omenjene, začasno prepovedane odkopne metode. K sodelovanju bodo tudi povabili več priznanih rudarskih strokovnjakov.

Za kolektiv zasavskih premogovnikov je velikega pomena sanacija hrastniškega rudnika in pa izpolnitev osnovnega cilja — zagotavljanja vsestranske varnosti rudarjev pri delu. Opustitev sedanje odkopne metode s pridobivanjem s stropa bi seveda bistveno zmanjšala možnosti večjega obsega proizvodnje in ne nazadnje nadaljnega uvajanja sodobnega podpora v hrastniške jame. Zato je odločitev o hitrejšem raziskovanju geologije in hidrologije stvar vsega kolektiva.

-m-

V LETU INOVACIJ

- Pri nas smo hitro opravili s spanjem na delovnem mestu!

L. Jančič

KREDITNA BANKA MARIBOR:

POSLUH ZA MANJ RAZVITE

Poglavitna značilnost poslovne politike mariborske banke v zadnjih letih je tesno sodelovanje z gospodarstvom na območju severovzhodne Slovenije. Posluh ne le za gospodarske, temveč tudi za socialnoekonomske probleme daje banki še poseben pomen. Doslej se je banka uspešno vključevala v razvojne programe manj razvitih območij. V občinah Lenart, Ptuj, Ormož in Gornja Radgona so dobili lani in predlanskim za nove naložbe, pretežno industrijske, neprimerno več sredstev, kot v preteklosti, pa tudi interes močnejših delovnih organizacij za take investicije — je porasel. Od vseh slovenskih bank je delež, ki ga daje Kreditna banka Maribor za nerazvita področja, relativno najvišji.

CELJE

Organizirano varčevanje

Pred dvema mesecema so začeli občinska skupščina Celje in družbenopolitične organizacije organizirano akcijo za združeno varčevanje celjskega gospodarstva. V ta namen so ustanovili posebno občinsko komisijo. Ideja je nastala spontano, ko so strokovnjaki izračunali, da bi samo z 1% zmanjšanjem materialnih stroškov proizvodnje pridobili nad 100 milijonov dinarjev. S tem bi v Celju lahko rešili mnogo problemov. Predvsem bi izboljšali delo javnih služb in bolje opremili ter kadrovske okrepili zdravstvene centre, s čimer bi tudi zmanjšali število bolnih, kar postaja vedno večji problem. Člani komisije, ki ji predseduje podpredsednik občine, so sklenili, da bodo enkrat mesečno analizirali rezultate boja za varčevanje. Da bi bili rezultati čim večji, bodo delavci imeli pravico na sorazmerni delež udeležbe pri privarčevanem znesku.

vk

Zanimanje za investicije je v mariborski regiji izredno. Predračuni posameznih organizacij združenega dela znašajo blizu tri milijone dinarjev. Seveda banka ne bo mogla v celoti ustreči vsem predloženim zahtevkom. Pri odobravanju kreditov bodo upoštevali predvsem politiko selektivnosti, zlasti pa ekonomičnost posameznih naložb. V letošnjem letu bodo odobrili za 200 milijonov din kreditov. Kreditna banka Maribor, ki letos slavi 20-letnico družbenega upravljanja, pa močno skrbi tudi za vlaganja v razvoj kmetijstva in v stanovanjsko izgradnjo. Pomembna pa so tudi njena prizadevanja za boljše likvidnost gospodarstva.

Več kot 240 tisoč dinarskih in deviznih varčevalcev in zupanje delovnih organizacij v upravljalce banke, ki v zadnjem času uspešno uvaja tudi pionirsko varčevanje, sta porok za uspešnejši razvoj tudi v prihodnje.

-nez

V »NOVOTEKSU« VSE MANJ ŽENSK DELA PONOČI ŠE 200 ČAKAJOČIH

V novomeški tekstilni tovarni „Novoteks“ so že pred tremi leti izdelali program za postopno odpravljanje nočnega dela žensk v temeljni organizaciji združenega dela „Tkanina“, kjer ženske edino še delajo v nočni izmeni. Pred tremi leti je v teh enotah delalo v nočnih izmenah še 350 do 370 žensk. Postopnega ukinjanja nočnega dela žensk so se v Novoteksu lotili tako, da so izdelali program potrebnih vlaganj v modernizacijo proizvodnje oziroma nakup visoko produktivnih strojev, ki bi pripomogli, da se z odpravo nočnega dela žensk proizvodnja in storilnost ne bi zmanjšali in da se stroški ne bi povečali. Takrat je ta program terjal približno 17 milijonov dinarjev na-

ložb. Obenem so sklenili, da bi na nekaterih delovnih mestih ženske nadomestili z moškimi.

Po tem programu bi morali nočno delo žensk odpraviti nekako v štirih letih, vendar so doslej dosegli le polovičen uspeh. Tako zdaj še dela ponoči nekaj manj kot 200 žensk. Z ukinitvijo nočnega dela žensk še na nekaterih delovnih mestih bodo do konca letošnjega leta to število zmanjšali na okrog 180. Marca letos so ukiniteli nočno delo žensk v klasični tkalnici, v načrtu pa imajo ukinitvev nočnega dela tudi pri čiščenju preje ter predsukanju in snovanju. V predilnici bodo v drugi polovici letošnjega leta najprej ukiniteli nočno delo ob sobotah. Ko bo dograjena predilnica v Metliki, bodo nočno delo v novomeški predilnici popolnoma ukiniteli. Še letos nameravajo ukinititi nočno delo v novi tkalnici, na nekaterih delovnih mestih v oplemenitilnici in še ponekod.

Seveda pa spremljajo ukinjanje nočnega dela za ženske tudi precejšnje težave. Zaradi slabših razmer na tržišču, naraščanja poslovnih stroškov, pa inflacije in drugih vplivov se je prvotno predvidena vsota za modernizacijo proizvodnje skoraj potrojila. Zato je razumljivo, da bo za popolno odpravo nočnega dela žensk v „Novoteksu“ potrebno več časa in sredstev, kot so načrtovali. Je pa še druga težava. Če bi namreč hoteli ženske na teh delovnih mestih zamenjati z moškimi, bi morali zaposliti nove delavce, teh pa v bližnji okolici tovarne ni več, ker so že vsi zaposleni. Vsekakor pa od programa ne bodo odstopili, le kakšno leto dlje bo trajalo, da bodo ženske tudi v „Novoteksu“ rešene nočnega dela.

R. Š.

Iskra

Prosimo za slovarje!

Zadnjič sem bil na sestanku v eni izmed naših tovarn. Dogovarjali so se o letošnji sindikalni listi. Predsednik, ki je sestanek sklical, je zadevo razložil takole:

„Tovariši! Konzultacija o problematiki finančnih gibanj naše korporacije kot take je nujno potrebna. Efekti našega fizičnega in intelektualnega produciranja so naši in zato imamo neodtujljivo pravico vpogleda v kalkulacije vseh investicij, situacijo skladov in plačilno bilanco mezdnega knjigovodstva. Plus tega pa bomo sami opredelili določene bonitete, planirane z limiti sindikalne liste. Vse bonitete iz teh naslovov lahko situaciji primerno dvignemo do planiranih plafonov, druga varianta pa je alternativa prve — namreč minimum planirane platforme.“

Naša funkcija v tem procesu je odločilna. Po personalnih kontaktih z ostalimi funkcionarji so se skristalizirali aspekti na predloženo problematiko. Med akcijo akceptiranja omenjenih aspektov smo se strogo distancirali od tehnokratsko-birokratskih tendenc, kar je bistvenega pomena v dani situaciji.

Predlagam, da sprejmemo optimalne sume, ki jih predvideva sindikalna lista, kakor ste videli na oglasni deski in kakor vam je bilo momentalno nakazano v bistvenih poantah. Predlog dajem v debato.“

Poleg mene je stal starejši možakar in mrmral v brado: „Sam bog ve, če je tole dedec govoril po madžarsko ali po turško.“

Razpravljavec ni bilo, pri glasovanju so ugotovili, da so vsi za predlagano rešitev.

Razšli smo se vsak na svoj konec, meni pa ni dala žilica miru, da ne bi zapisal te latovščine. Žal pa ni bil to edini sestanek, na katerem se delavci sprašujejo, v katerem jeziku govore na njem.

KF

gradisov vestnik

GLASILO GRADISA

Poskrbeti za urejeno prehrano

Člani konference OOS v Gradisu so na svoji prvi seji med drugim razpravljali o standardu delavca. Opozorili so, da je treba čimprej uvesti na vseh deloviščih vsaj tri obroke hrane na dan. Pokazalo se je namreč že pred leti, da tam, kjer prehrana ni dobro urejena, delovni učinek pada. Treba je premisliti tudi o tem, kako priti do enotnih cen dnevnih obrokov — vsaj v toliko, da bi vsi delavci plačali za en obrok enako ceno, ne glede, kje so, same enote pa bi potem subvencionirale ostali znesek.

Radovljčani na snegu

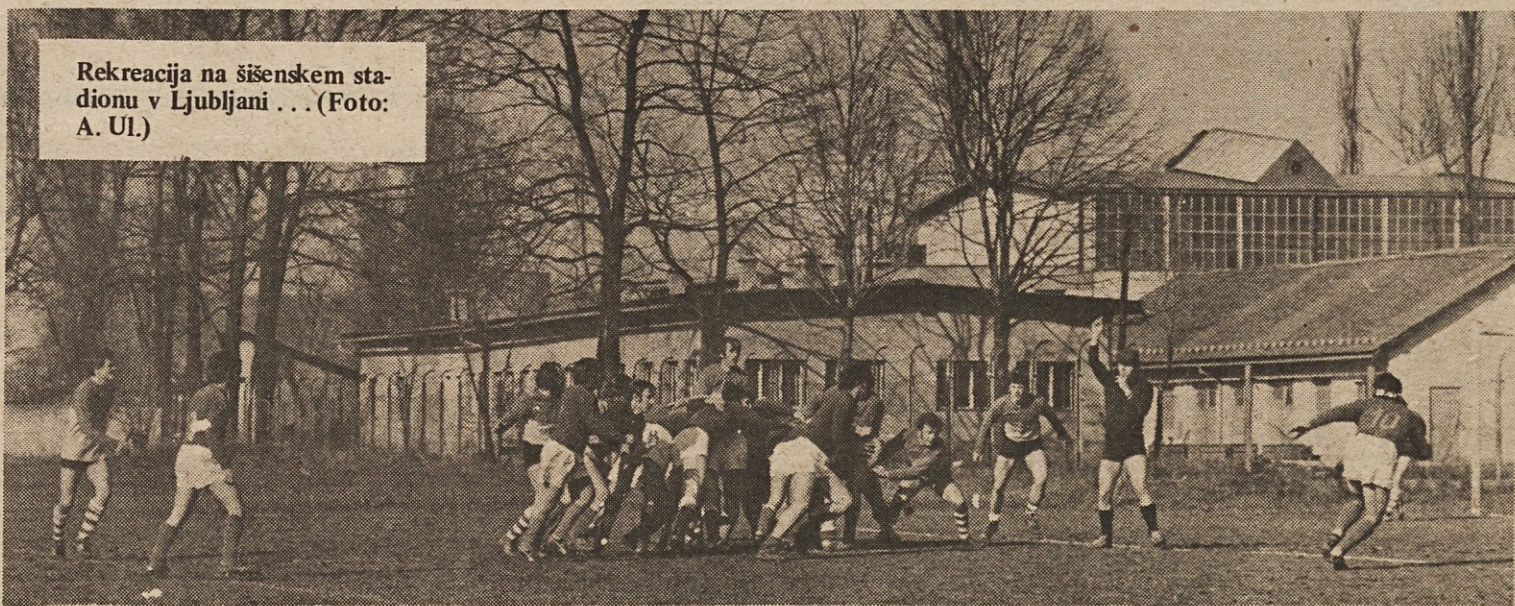
Pred prvomajskimi prazniki sta občinska zveza za telesno kulturo Radovljica in TVD Partizan Podnart priredila pod pokroviteljstvom radovljiških sindikatov letošnje občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu. Na Zatrniku, kjer so bile ugodne snežne razmere, se je zbralo 140 tekmovalcev in tekmovalk iz 35 osnovnih sindikalnih organizacij radovljiške občine. Prirediteljem je tokrat le uspelo prvenstvo spraviti „pod streho“, saj so ga morali letos zaradi slabega vremena nekajkrat preložiti. Tako jim je slednjič aprilski sneg na terenih Zatrnika vendarle omogočil uresničitev vsakoletne sindikalne športne akcije.

Nastopajoči so bili razdeljeni v tri starostne skupine, in sicer v skupino tekmovalcev in tekmovalk do 25, v skupino od 25 do 35 in v skupino od 35 do 45 let ter v posebno tekmovalno skupino nad 45 let. Najmočnejše zastopana na prvenstvu je bila ekipa begunjskega Elana, ki je štela 19 smučarjev, za njo pa so bile najštevilnejša zastopstva iz Sukna (Zapuže), blejskih Vezenin, Verige (Lesce) in Gozdnega gospodarstva Bled. V skupni razvrstitvi moških in žensk so bili najboljši tekmovalci Elana, med moškimi Elan, v ženski konkurenci pa smučarke Vezenin. Ob koncu tekmovanja so organizatorji najboljšim ekipam in posameznikom izročili medalje in diplome, pokale pa bodo najbolje uvrščenim ekipam podelili ob zaključku letošnjih sindikalnih športnih iger radovljiške občine konec decembra.

Rezultati – ženske nad 35 let: Marija Cerne (osnovna šola Gorje) 39,49, Francka Legat (SDK Radovljica) 47,08, Marija Rožič (OS Bled) 51,50 in Mimi Stanonik (SOB Radovljica) 57,49; ženske od 25 do 35 let: Romana Lakota (zdravstveni dom Bled) 33,31, Marija Praprotnik (Almira Radovljica) 35,33, Marija Sodja (vzgojni zavod Kamna gorica) 38,59, Darinka Bohinc (Iskra Lipnica) 40,21; ženske do 25 let: Alen-

ka Bajželj (Vezenine) 36,15, Marija Kavčič (Sukno) 36,95, Ljudmila Oražem (Elan) 37,34, Marija Jurkovič (Vezenine) 38,76, Eli Poljak (Vezenine) 39,14; moški nad 45 let: Kristan Ogris (GG Bled) 34,91, Oto Mencinger (Elan) 35,61, Jože Bešter (Alpetour Bled-Bohinj) 36,62, Zdravko Lukan (zdravstveni dom Radovljica) 38,90, Milan Gonde (šolski center Bled) 39,02; moški od 35 do 45 let: Janez Bohinc (Elan) 30,76, Slavko Vodnov (zavod za turizem Bled) 32,85, Anton Košir (Veriga) 33,31, Boris Ahac (GG Bled) 33,64, Janez Zupan (Vezenine) 33,65; moški od 25 do 35 let: Miha Zupan (Sukno) 41,29, Janez Solar (ZTKO Radovljica) 41,67, Slavko Lazar (UKO Kropa) in Andrej Klinar (GG Bled) 42,28, Dimitrij Ješe (Iskra Lesce) 43,60; moški do 25 let: Aleš Smid (Sukno) 41,91, Franci Pretnar (Iskra Lesce) 43,73, Janez Krivic (Elan) 43,77, Alojz Kemperle (Alpetour Bled) 44,96, Jože Krivic (Elan) 45,04 – skupno ženske: Vezenine Bled 20 točk, osnovna šola Bled in Almira Radovljica 12, Sukno, osnovna šola Gorje, Elan in zdravstveni dom Bled 10, SDK Radovljica 8, vzgojni zavod Kamna gorica 6 ter skupščina občine Radovljica in Iskra Lipnica 4 točke – moški ekipno: Elan 37 točk, Sukno 29, gozdno gospodarstvo Bled 23, Veriga Lesce 15, Iskra Lesce 12, Vezenine 10, UKO Kropa 9, ZTKO Radovljica in zavod za turizem Bled 8 ter Alpetour hoteli Bohinj 6 točk.

V skupni uvrstitvi moških in žensk ekip je osvojilo prvo mesto zastopstvo Elana, ki je zbralo 47 točk pred drugouvrščenimi tekmovalci in tekmovalkami Sukna z 39 in Vezeninami s 30 točkami. Sledijo: Gozdno gospodarstvo Bled (26 točk), Veriga (15), osnovna šola Bled in Almira (13), osnovna šola Gorje in zdravstveni dom Bled (10), itd.

Rekreacija na šišenskem stadionu v Ljubljani ... (Foto: A. Ul.)

VEČ KOT MANIFESTACIJA

Na letošnjem pohodu po poteh partizanske Ljubljane je sodelovalo več kot 100 tisoč ljudi, delavcev, mladine, starejših, od najmlajših do najstarejših, obeh spolov. Velike manifestacije, s katero obujamo spomine na okupirano slovensko prestolnico in nepozabna partizanska leta, se je torej udeležilo rekordno število nastopajočih, s čimer so prispevali velik delež k slovenskemu proslavljanju 30-letnice osvoboditve naše domovine. In lepše ne bi mogli proslaviti velikega praznika ...

Manifestacija šteje med edinstvene telesnokulturne manifestacije v svetu, po številu nastopajočih pa ji ni para. To z drugimi besedami pomeni, da si telesnokulturna dejavnost vztrajno in uspešno utira svojo pot, da postaja hoja in tek, ki predstavljata za človeški organizem eno izmed najbolj primernih in zdravih telesnih vaj, množična oblika aktivne rekreacije in razvedrila naših delovnih ljudi.

Vsekakor je sama ideja o pohodu zares imenitna, saj nadvse

domiselno povezuje manifestacijo in spomin na okupirano slovensko prestolnico s sodobno telesnokulturno dejavnostjo. Zato bo pohod po poteh partizanske Ljubljane iz leta v leto bolj aktualen, saj je potreba današnjega človeka po sodelovanju na takih in podobnih nastopih, glede na njegov sodoben način življenja, iz leta v leto večja. Nedvomno je pohod zelo dobra povezava šolske telesne vzgoje, rekreacije in tudi tekmovalnega športa, ker se aktivnost izraža v hoji in teku, ki predstavljata za človeka eno izmed najbolj zdravih telesnih aktivnosti. Hoja je namreč nepogrešljivi sestavni del vsake telesne kulture. Strokovnjaki hojo izredno cenijo, v vsakdanjem življenju pa nanjo žal vse pre pogosto pozabljamo, saj nas vse bolj preganja čas. Če so naši starši pridno in veliko hodili, se danes namreč m pridno in veliko vozimo.

Skratka, zaradi spremenjenih pogojev življenja je potrebno dandanes mnogo več prizadevanj in propagande, da vse tiste, ki so pozabili na hojo, na najnaravnejšo obliko gibanja, opozorimo nanjo, jih navdušimo za sprehode, za izletništvo, za planinstvo. In tudi v tem je poslanstvo našega tradicionalnega pohoda po poteh partizanske Ljubljane; da mladino in odrasle navaja na hojo in tek, na telesno aktivnost, na napore in samopremagovanje.

Razumljivo: sam pohod po poteh partizanske Ljubljane, pa čeprav tradicionalen in edinstveno množičen, ne rešuje v kdo ve kako veliki meri vprašanja športa in rekreacije naših delovnih ljudi. To ne. Dejstvo pa je, in tega smo lahko izredno veseli, da res veliko prispeva k našim vsesplošnim naporom, da bi hojo in rekreacijo približali vsem našim ljudem. Prispeva k našim skupnim naporom, da bi sodobnega človeka odvrnili od škodljivega življenja v zaprtih prostorih, da bi ga približali naravi, zdravim oblikam življenja.

Zaradi vsega tega tudi ni pretirana zamisel, da bi postala tradicionalna prireditev, to je pohod po poteh partizanske Ljubljane, zaradi svoje pomembnosti, političnega obsežja, desetletne tradicije, edinstvene udeležbe in imenitnega organizacijskega aparata – središče gibanja za širitev in propagando hoje.

A. ULAGA

LETOŠNJE LETNE SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE V KRANJU

Množičnost - imperativ

Organizirana športna rekreacija ima v Kranju že dolgoletno tradicijo. Bržkone je šla po sledih tistih, ki so pred leti utirali Prešernovemu mestu pot med najboljše slovenske športnike, po vzoru peščice nekdanjih odličnih športnikov, ki so prinesli gorenjski metropoli sloves enega izmed osrednjih športnih centrov v ožji domovini. Zdaj, ko je v Kranju čedalje bolj čutiti upadanje kvalitete športa, ko so od nekoč znanih športnikov in najmočnejšega športnega središča na Gorenjskem, z njim pa tudi v Sloveniji, ostali bolj ali manj spomini, bi mesto ob obeh bregovih Save skorajda čez noč zajel „športni mir“, če ne bi bilo prizadevnih sindikalnih športnih delavcev.

V zadnjih letih, točneje od srede šestdesetih let, so se Kranjčani, vsaj tisti, ki aktivno delajo v sindikatih, preusmerili v organizacijo množične športne rekreacije, ki naj bi dala večje rezultate, kakor nekoč nekaj odličnih vrhunskih športnikov, ki so ime športnega Kranja ponesli daleč po državi in na tuje. Res je sicer, da s tem marljivimi delavci pri občinskem sindikalnem športu ne „favorizirajo“ samo športne rekreacije med člani delovnih kolektivov, mervuč v veliki meri podpirajo tudi sleherno akcijo za kakovosti dvig tekmovalnega športa v gorenjski metropoli. Toda, pustimo ob strani vselej aktualne dileme, ali dati v večjih industrijskih središčih prednost tekmovalnemu, kakovostnemu športu, ali se z akcijami opredeliti za množično športno rekreacijo, tako kot so to storili Kranjčani.

TRADICIONALNE LETNE IN ZIMSKE ŠPORTNE IGRE

Zato je prav, da ob „tej odločitvi“ prepustimo besedo enemu izmed najbolj prizadevnih sodelavcev OBSS na področju rekreaci-

je v delovnih organizacijah, Darku Šeguli, sekretarju odborov in komisije za šport in rekreacijo pri kranjskih sindikatih.

„Letne in zimske sindikalne športne igre sodijo zadnjih osem let med stalne oblike dela naše komisije, ki jo vodi športnik in odličen organizator, dipl. inž. Milan Turel. Tako bomo leto preredili igre že devetih zapovrstjo, kar je brez dvoma tudi eden od dokazov, da smo si v teh letih nabrali vrsto dragocenih izkušenj, ki jih zdaj skušamo vsako leto s pridom uporabiti pri organizaciji iger. Morda ne boste verjeli, da še vedno nismo povsem zadovoljni z udeležbo. Pri tem mislim na udeležbo zaposlenih žensk, saj je znano, da ima Kranj kot razvit industrijski center, močno razvejano tekstilno industrijo, ki zaposluje največ delavk, toda mnoge med njimi, če že hočete večino, skoraj nikoli ne srečamo na igrah. Uspelo nam je sicer pritegniti k sodelovanju delavke Tekstilindusa, Mladega rodu in še nekaterih delovnih skupnosti, vendar to še zdaleč ni tisto, kar želimo.“

Letos, tako vsaj kaže, se bo obrnilo na bolje. Prireditelji sindikalnih športnih iger si namreč prizadevajo, da bi v igre vključili ne samo čimveč žensk, ampak vse člane sindikata, torej tudi zasebne obrtnike, med katerimi vlada za sindikalna tekmovalna vedno večje zanimanje.

„Tekmovanja se bodo odvijala skozi vse leto, torej bomo pripravili letne in zimske športne igre. Tak način se nam zdi najbolj primeren, seveda pa tudi dovolj učinkovit in privlačen za vse zainteresirane“, sodi Darko Šegula, ko pripoveduje o tem, da so sindikalna tekmovalna letos razdelili po ciklusih, ker je dosedanja praksa pri organiziranju iger pokazala, da je tako najbolje.

„Ker je za nekatere discipline med zaposlenimi pre-

cejšnje zanimanje, bomo omejili število nastopajočih ekip iz ene delovne organizacije in obenem združili ekipe iz manjših podjetij. Prav tako bomo razen vaterpolo lige vključili v letošnje igre tudi sindikalno košarkarsko ligo.“

„Letošnje letne sindikalne športne igre v Kranju bodo potemtakem rekordne po udeležbi?“

„Prav gotovo. Pričakujemo, sodeč po dosedanjih prijavah, da bo na igrah sodelovalo 2000 športnikov iz kranjskih delovnih organizacij, ki se bodo pomerili za najvišje sindikalne naslove v 13 panogah – košarki, vaterpolu, malem nogometu, namiznem tenisu, odbojki, plavanju, rokometu, streljanju, tenisu, šahu, v teku na Trim stezi, smučarskih tehnik in v alpskih disciplinah. Slednji panogi sicer sodita v okvir zimskih iger, vendar lahko že danes rečemo, da tudi tu pričakujemo rekordno udeležbo. Če se povrnemo k organizaciji letnih iger, ki se bodo začele sredi tega me-

seca in bodo trajale do decembra, bi želel opozoriti na to, da računamo skoraj v vseh panogah na veliko večjo udeležbo delovnih kolektivov kot lani. Največ prijavljenih ekip pa za tekmovalna v malem nogometu, kjer bo nastopilo 32 ekip, v namiznem tenisu 26, v plavanju 18, v streljanju z zračno puško 25 ekip itd. Doselej je za igre prijavilo svoje športnike že 42 delovnih organizacij, vendar bo nji-

hovo končno število prav gotovo še precej večje“, nas je seznanil s potekom letošnjih letnih sindikalnih športnih iger Darko Šegula, sekretar komisije za šport in rekreacijo pri OBSS Kranj.

AKCIJA MODRI VAL

Pred dvema mesecema je v Kranju stekla še ena akcija na področju množične rekreacije zaposlenih občanov, in sicer akcija rekreativnega plavanja Modri val. Kaže, da je njen uspeh zagotovljen, saj se je vsakokrat udeležuje tudi nekaj deset navdušenih plavalcev, ki želijo osvojiti poleg Trim značk še eno priznanje – značko Modrega vala. Za njeno osvojitve pa so potrebni veliki napor, saj je treba v enem letu preplavati v zimskem kopalnišču 10 km, v enem dnevu torej vsaj 400 metrov v poljubnem slogu brez počitka, vendar pa v enem tednu ne več kot 800 m. Tako sedaj številni Kranjčani štirikrat na teden v Savskem logu pridno „nabirajo“ kilometre za značko Modrega vala, doslej edine tovrstne akcije na področju množične rekreacije v Sloveniji. Prireditelja te akcije – TTKS Kranj in občinski sindikalni svet pa sta letošnjo pomlad poskrbela še za akcijo „Naučimo se plavati“, ki je namenjena predvsem starejšim neplavalcem. Že prve prijave so pokazale, da bo podobno kot za akcijo Modri val tudi za to akcijo precejšnje zanimanje, posebno še, ker so se organizatorji odločili, da bodo tečaji v zimskem bazenu in v bazenu hotela Creina.

Marljivi sindikalni delavci v Kranju so torej na dobri poti, da pri organizaciji množične športne rekreacije med zaposlenimi v delovnih organizacijah najdejo najbolj privlačne oblike, ki bodo z leti zagotavljale vedno večjo udeležbo, ne samo moških, marveč tudi žensk.

DRAVOGRAD

SPET »DELAVSKA SREČANJA«

Občinski sindikalni svet Dravograd je pripravil v počastitev letošnjega mednarodnega delavskega praznika – 1. maja, vrsto športnih tekmovanj v okviru „2. delavskega srečanja“. Blizu 800 delavcev iz 26 osnovnih organizacij sindikata z območja občine Dravograd (vseh osnovnih organizacij sindikata je v tej občini koroške regije 30) se je pomerilo v nogometu, vlečenju vrvi, streljanju, namiznem tenisu, kegljanju, šahu, krosu in odbojki. Zanimanje za športna tekmovanja je bilo res veliko, najboljši posamezniki in ekipe pa so prejeli priznanja OBS ZSS Dravograd.

Rezultati – cross – ekipno: 1. Tovarna ivernih plošč Otiški vrh, 2. Carinarnica Dravograd, 3. Tekstilna industrija Otiški vrh; posamezniki: 1. Tone Škerget, 2. Franc Perše, 3. Marjan Sirknik (vsi Tovarna ivernih plošč Dravograd); mali nogomet – ekipno: 1. Tovarna ivernih plošč Otiški vrh, 2. Carinarnica Dravograd, 3. 4. Industrijsko gradbeno montažno podjetje „Monter“ Dravograd in Gradbeno podjetje Dravograd; odbojka – ekipno: 1. Tovarna ivernih plošč Otiški vrh, 2. Tekstilna industrija Otiški vrh, 3. Carinarnica Dravograd; šah – ekipno: 1. ŽTP – prometna sekcija Dravograd, 2. Skupščina občine Dravograd, 3. Tekstilna industrija Otiški vrh; vlečenje vrvi: 1. Industrijsko gradbeno montažno podjetje „Monter“ Dravograd, 2. Gradbeno podjetje Dravograd; kegljanje – ekipno: 1. Gradbeno podjetje Dravograd, 2. Intes Dravograd, 3. Carinarnica Dravograd; posamezniki: 1. Narbert Volker (Kristal Dravograd), 2. Toni Šmon (Gradbeno podjetje Dravograd), 3. Ivan Merc (Koloniale Dravograd); namizni tenis – ekipno: 1. Gradbeno podjetje Dravograd, 2. Industrijsko gradbeno montažno podjetje „Monter“ Dravograd, 3. ŽTP – prometna sekcija Dravograd; streljanje – ekipno: 1. Delavci milice Dravograd, 2. Carinarnica Dravograd, 3. Tovarna ivernih plošč Dravograd; posamezniki: 1. Herman Jeseničnik (Skupščina občine Dravograd), Ivan Gostenčnik (Tovarna ivernih plošč Otiški vrh), 3. Jože Pečnik (Avtoprevoz Dravograd).

(ek)

ŠALEŠKA DOLINA

Planinsko orientacijsko tekmovanje

V Topolščici v občini Velenje je bilo 10. in 11. maja letos v organizaciji Mladinskega odseka Planinskega društva Velenje in v počastitev 30-letnice zmag nad fašizmom in osvoboditve republiško planinsko orientacijsko tekmovanje.

Med članskimi ekipami so se najbolj izkazali tekmovalci Planinskega društva Sevnica pred Radovljčani, Sežančani, člani Planinskega društva „Delo“ Ljubljana, tekmovalci iz Idrije itd. Med mladinci pa je bila najuspešnejša prva ekipa Planinskega društva Velenje, sledijo tekmovalci iz Loč in Idrije itd.

Udeleženci republiškega planinskega orientacijskega tekmovanja so bili 11. maja v Topolščici tudi v slavnostnem sprevedu na prireditvi, s katero so počastili 30-letnico podpisa listine o brezpogojni kapitulaciji nemške armadne skupine „E“ v štabu IV. operativne cone v Topolščici 9. maja 1945.

(vs)

podobe
našega
časa

Najprej so mislili, da ne bo nič, kar bi vsem zelo škodilo, ker so bili že lep čas ožigosani kot odtujen center. Potem se je izkazalo, da pozna Tomaž njegovo tajnico Francko in le-ta je še pravočasno našla luknjo v njegovem rokovniku in jih vpisala na tisto mesto. Tako so prišli tudi oni na vrsto, da kaj novega slišijo. Zdaj se dijo lepo rejeni in plešastih glav v prvi vrsti. V naslednjih klopeh so ZK, sindikat, mladina in različne ustrezne delegacije. Ko pride v spremstvu generalnega, burno zaploskajo, on pa spręgovori:

— Tovarišice in tovariši, če dovolite, bi kar začel. Na sedanjo gospodarsko aktivnost in konjunkturo v veliki meri vplivajo ukrepi za dinamiziranje povpraševanja in

Velenjski »Družbeni dogovor o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975«:

Družbeni dogovor – osnova za vse dogovarjanje

V Velenju so lani, prvi v Sloveniji, sklenili prvo fazo samoupravnega sporazumevanja na področju usklajevanja meril za razporejanje dohodka in za delitev osebnih dohodkov. S te dni podpisanim »Družbenim dogovorom o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975« pa Šaleška dolina spet prednjači.

V pravkar podpisani »Družbeni dogovor o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975« so v Velenju vključili vse tiste določbe, ki so po doletih sin-

dikalne liste območnega pomena. Predvsem pa so, skladno z družbenoekonomsko in politično vlogo občine, interesnih skupnosti in drugih pri urejanju medsebojnih odnosov v družbeni reprodukciji, v dogovor vključili tudi izhodišča, merila

in kvantifikacije, ki zagotavljajo stvarno določitev postavk družbenega plana razvoja občine Velenje, ter odločitve o vprašanjih, ki so bila doslej v pristojnosti občinske skupščine.

DELOVNE ORGANIZACIJE SE ZAVZEMAJO ZA USKLAJEVANJE

Prvi velenjski družbeni dogovor o sporazumevanju na področju usklajevanja meril za razporejanje dohodka in za delitev osebnih dohodkov je nastal na pobudo organizacij združenega dela, saj so želele, da se naposled vendarle poenotijo odnosi pri razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Ta prvi dogovor je, kljub nekaterim objektivnim slabostim, saj predstavlja začetek dogovarjanja, pomembno vplival na oblikovanje enotne politike na področju, ki je za delovne ljudi sila pomembno. Celovitejšega samoupravnega sporazuma tedaj ni bilo mogoče izoblikovati, ker nekatere dileme iz minulega leta še zdaj niso razčiščene.

Pobudnik za oblikovanje »Družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975« v besedilu, v kakršnem je bil sprejet, je bil Občinski svet Zveze sindikatov Velenje. »Menimo,« poudarja predsednik velenjskih sindikatov Marcel Medved, »da je dohodek tako celovita družbenoekonomska kategorija, da samo sporazumevanje po dejavnostih ne

more zagotoviti enakopravnega položaja delavcev, zlasti, če upoštevamo razmere okolja, v katerem živi in dela. Oblikovanje dohodka in njegovo razporejanje je vezano na toliko pojavnih oblik, da je delavčev interes do njih mogoče racionalno zagotoviti le ob upoštevanju tudi teritorialnega družbenega dogovarjanja. Sklepanje teh družbenih dogovorov je namreč, prav tako kot sklepanje samoupravnih sporazumov po dejavnostih, odločanje o pogojih in rezultatih dela. Sporazumevati se samo po dejavnostih bi pomenilo zoževati celovitost samoupravljanja. Zaradi tega je dogovarjanje po območju prevzemanje odgovornosti za širši družbeni razvoj občine oblika neposredne udeležbe v samoupravljanju za zadeve širšega družbenega pomena.«

PRESEŽENO OZKO DOGOVARJANJE O USMERJANJU DELITVE DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV

Velenjski družbeni dogovor ima posebno vlogo. Z njim namreč presežajo lanskoletno ozko pojmovano usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov. Upoštevali so pri njegovem oblikovanju ustavno vlogo združenega dela pri odločanju tudi o tistih aspektih družbene reprodukcije, ki se uresničujejo zunaj temeljnih organizacij združenega dela, v oblikah širšega povezovanja ter združevanja dela in sredstev. Ta nova vloga družbenega dogovora se odraža tudi v tem, da vsebuje dogovor določbe o dogovarjanju o vseh oblikah združevanja interesov, da vzpostavlja odnose solidarnosti pri financiranju teh skupnih potreb, hkrati pa ureja osnovne upravljalske pravice in dolžnosti. Se pravi, da zagotavlja družbeni dogovor tako smotrno porabo akumulacije na celot-

nem območju občine Velenje, združuje pa hkrati na območju občine Velenje izražene interese ob upoštevanju načela solidarnosti in vzajemnosti.

Seveda pa novih nalog ne manjka. V Šaleški dolini želijo v prihodnje izoblikovati družbeni dogovor tako, da bo še bolj povezal delavce s celotnim skladom družbene akumulacije na območju Šaleške doline ter uveljavil njihov ekonomski nadzor nad usodo tudi tistega dela dohodka, ki ga prispevajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela za povečano produktivnost celotnega družbenega dela. Gre torej, kot je bilo v zadnjem razdobju že nekajkrat poudarjeno, za akt, ki bo vse te odnose enotno urejeval. Zato z vso upravičenostjo v Šaleški dolini pričakujejo, da bo postal družbeni dogovor za občino Velenje osnovni družbeni dokument za vse oblike dogovarjanja na področju skupnih interesov:

In še to: Velenjčani so se z družbenim dogovorom dogovorili, da bodo temeljne organizacije združenega dela prispevale iz dohodka 0,15 %, sredstev do skupne višine 1.275.000 din za postopen prehod na celodnevno šolo v letošnjem letu na Osnovni šoli »Biba Roček« v Šoštanjcu ter na njenih podružničnih šolah v Belih vodah in Ravnah. Sredstva za investicije v zdravstvu v višini 1 % iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela pa bodo letos prenesli v višini 0,91 % v korist občinske izobraževalne skupnosti Velenje, in sicer do višine 10.920.000 dinarjev, porabili pa jih bodo za sofinanciranje programa gradnje vzgojnovarstvenih in šolskih objektov. Preostalih 0,09 % oziroma 1.000.000 dinarjev pa bodo namenili za investicije v Splošno bolnišnico Slovenj Gradec.

(L)

Odkrivanje Amerike

proizvodnje, zlasti ukrepi za vzpodbujanje investicijskega povpraševanja, kot tudi naraščanje dohodkov in posojil, do katerega je prišlo v zadnjem času.

Gospodarska gibanja v moji prvi analizi se v bistvenih odnosih nadaljujejo, vendar pa se položaj zaostrejuje: stopnja inflacije narašča, likvidnost gospodarstva se slabša, to pa bo prav gotovo imelo svoj vpliv na gospodarski razvoj v prihodnjih mesecih.

Rast fizičnega obsega industrijske proizvodnje kaže od začetka letošnjega leta pospešeno dinamiko. V aprilu, posebno pa še v prvi polovici maja, je bila glede na poprečje lanskega leta stopnja rasti zaradi sezonskih vplivov sicer nekoliko nižja, kljub temu pa je bila višja kot v istem obdobju lanskega leta. V konjunktturnih napovedih industrijskih organizacij glede naročil v prihodnjih treh mesecih za domače tržišče pa tudi za izvoz je še vedno čutili zmerni optimizem. Stanje glede pravočasne zagotovitve potrebnega obsega, asortimenta in kvalitete surovin in reprodromateriala pa ni zadovoljivo in utegne privedi do zaviranja rasti industrijske proizvodnje. Proizvodnja bi bila lahko še višja, če bi prišlo do večje uskladitve med razvojno politiko, ki daje razvoju in intenzifikaciji proizvodnje prioriteto, ter tekočo politiko cen in politiko oskrbe z osnovnimi reprodukcijskimi materiali.

Dinamična rast investicij v osnovna sredstva, ki se je pričela že ob koncu lanskega leta, se pospešeno nadaljuje tudi v letošnjem letu. Investicijska aktivnost tako postaja vse pomembnejša komponenta globalnega povpraševanja.

Rast cen kot odraz dinamičnih gibanj v proizvodnji in potrošnji ter odnosov v menjavi našega gospodarstva s tujino kaže v letošnjem letu nadaljevanje tendenc iz preteklega leta s pospešeno

danji sistem kontrole in dogovarjanja na področju cen ne daje ugodnih rezultatov; to pa pomeni, da bo potrebno v politiki ekonomskega in socialnega razvoja v prihodnjem letu dati prioriteto sistemu in politiki cen in čimprej določiti osnove za dolgoročno uspešno reševanje problemov na tem področju.

Prve zvezne ocene o možnostih gospodarskega razvoja v prihodnjem letu poudarjajo nujnost nadaljnje dinamične gospodarske aktivnosti. Finalna potrošnja v celoti naj bi rasla nekoliko počasneje od družbenega proizvoda: investicije v osnovna sredstva nekoliko hitreje, sredstva za življenjski standard ter splošno porabo pa počasneje.

Tovarišice in tovariši, iz omenjene analize tekočih gibanj izhaja, da je treba okrepiti odgovornost za stabilnejše gibanje cen na vseh ravneh, s tem, da bi neposredno skrb in odgovornost za gibanje cen prevzelo predvsem združeno delo v povezavi od proizvodnje surovin do predelave. Politika cen mora postati sestavni del samoupravnega odločanja o planih in programih razvoja.

Da ne bi pojav nelikvidnosti dobil širšega obsega, je potrebno pravočasno podvzeti vse ukrepe za njegovo zaježitev. Predvsem je treba zagotoviti dosledno izvajanje že sprejetih predpisov proti nelikvidnosti – zlasti preprečevati vse oblike porabe na račun zadrževanja plačil zapadlih medsebojnih obveznosti. Pravočasno je treba odkrivati žarišča nesorazmerno povečanega obsega medsebojnega dolgovanja in ukrepati. Preprečevati je treba pojave in namene, da se investira brez pokritja, ter vztrajati na tem, da se skupna in splošna poraba giblje v dogovorjenih okvirih. Povečati je potrebno odgovornost vseh organov za prevzemanje in izvrševanje finančnih obveznosti ter okrepiti

cije so predvideni le kratkoročni ukrepi v tekoči ekonomski politiki, pri čemer se poudarja odgovornost vseh nosilcev za dosledno izvedbo nalog, ki izhajajo iz resolucije in predlogov stališč in ukrepov, obenem pa se predlaga, naj vsaka TOZD pripravi tudi svoj akcijski program za uresničevanje resolucije. V tem je tudi glavni smisel ocene tekočih gospodarskih gibanj, ki sem jo posredoval. Prosim, če ima kdo kakšno vprašanje, naj kar vpraša!

Tisti, ki sedijo spredaj, so že zdavnaj sklenili, da tovariši ne bodo vznemirjali z neumestnimi vprašanji. Kakšna velika sreča že, da je sploh prišel. A oni zadaj, ki ne vedo, za kaj gre, se nemirno presedajo. Končno dvigne nekdo v kotu roko.

— Prosim! Le kar korajžno!

— Ali se bo spet kaj podražilo?

Predavatelj se kisló nasmehe. Teško je z ljudmi, ki ne razumejo globalnih aspektov situacije.

— Po čem pa skleplate, da se bo?

— Še vselej, ko so nas poklicali, da bi poslušali predavanje, so nam drugi dan povedali v bifeju, da se je kaj podražilo: cigarete, pijača, kar že. Se bo zdaj spet kaj?

— To je v vaših rokah! reče predavatelj odločno. — Saj prav to vam ves čas govorim: kakor bomo gospodarili, tako bomo živeli. Še kakšno vprašanje?

Nekdo spet steguje roko, vendar jo generalni sprejeda in hitro reče:

— Če ne, se tovarišu predavatelju iskreno zahvaljujem za trud in izčrpno informacijo o ...

Prve vrste spoštljivo vstajajo in se nasmihajo uglednemu gostu, zadnje pa hite k vratom, da bi čimprej prišle na sveži zrak.

Še sreča, da je bilo predavanje kratko, da nikogar ne boli glava!

VINKO BLATNIK

Delavci Keramične industrije Liboje so se v minulih letih marsičemu odpovedali, da bi si zagotovili sodobnejšo proizvodno opremo in ne nazadnje tudi boljše delovne razmere. Za modernizacijo se je odločil kolektiv v veliki meri tudi na rova svojih osebnih dohodkov in družbenega standarda zaposlenih, seveda ob jasni perspektivi, da bodo sčasoma nadomestili to, čemur so se doslej odrekli. — Foto: A. ULAGA

DELAVSKA
ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: pri SDK Ljubljana, ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročniški oddelek — komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun in letna 150,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska CZP »Ljudska pravica«, Ljubljana.